

Opirali se bomo na lastne moči in prednosti

Iz novoletne poslanice
predsedstva SFRJ

Izteka se težko leto, v katerem smo se odkrito spopadli z resnimi gospodarskimi težavami. To je bilo tudi leto vsesplošnega organiziranja in mobilizacije celotne družbe v boju za gospodarsko stabilizacijo in nadaljnji razvoj socialističnega samoupravljanja. Pri tem so imeli veliko vlogo kongresi Zveze komunistov, Zveze sindikatov in Zveze socialistične mladine. Pridobili smo nova spoznanja in izkušnje, pomembne za naše prihodnje delo, je zapisano v novoletni poslanici predsedstva SFRJ.

Naslednje leto ne bo nič lažje. Terjalo bo več ustvarjalnega dela, prizadevanja in odrekanih. Zastavili smo si cilje in začrtali poti, kako bomo opravili tako zapletene naloge. Dobro vemo, katere so naše slabosti, zato smo začeli široko družbeno akcijo, da bi odpravili vse, kar ovira zdrav gospodarski razvoj, zavira samoupravljanje ter žali socialistično moralo.

Prizadevamo si za boljše vrednotenje proizvodnega in ustvarjalnega dela ter hitrejšo odpiranje produktivnih delovnih mest, kar bo omogočilo, da bodo naši ljudje, zlasti mladi, s svojim delom, strokovnostjo in poletom prispevali k boljši izkoriščenosti velikih možnosti sodobnega gospodarstva, ki smo ga zgradili med izredno hitrim razvojem.

Zelimo okrepiti enotnost jugoslovanskega trga in delovanje gospodarskih zakonitosti, pospešiti procese samoupravnega združevanja gospodarstva v jugoslovanskih razmerah in njegovo enakopravno vključevanje v mednarodno delitev dela.

Irdno smo odločeni razvijati produktivnejše kmetijstvo, pospešiti gradnjo socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na vasi, da bi postalo kmetijstvo še pomembnejše v našem razvoju. Hočemo doseči, da bi rezultati dela določali položaj vsakega posameznika in kolektiva, delo in delovni razred pa dobila odločilni vpliv v družbi.

Zagotovilo za uresničitev naših hotenj in ciljev so krepitev enakopravnosti ter bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti, enotnost delovnih ljudi, organiziranih v Socialistični zvezi kot fronti vseh socialističnih sil, v kateri ima Zveza komunistov najodgovornejšo in vodilno idejnopolično vlogo, ter odločnost braniti svobodo, neodvisnost in lastno pot gradnje socializma.

Mir v svetu resno ogrožajo blokavska razdeljenost, politika sile in nedemokratski politični ter gospodarski odnosi. To so vzroki za nestabilnost in krize, ki pretresajo svet. Spričo tako neugodnega gibanja imata politika in gibanje nevrščenih, ki izraža tudi Titovo zamisel in delo, še pomembnejšo vlogo kot svetovna moralno-politična sila in nosilec teženj in sprememb sedanega položaja, za enakopravno sodelovanje med narodi, mirno reševanje sporov, za razorožitev in vseobsežni trajni mir.

Jugoslavija se bo tudi v prihodnje dosledno bojevala za cilje gibanja nevrščenih in načela listine organizacije Združenih narodov. To je tudi porok za ohranitev položaja in vloge naše države v mednarodni skupnosti.

Predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije želi vsem delovnim ljudem in občanom naše države srečno novo 1983. leto.

ZA NOVOLETNO NOČ VESELO DOMA – Lahko zapišemo, da se večina Dolenjcev dobro drži stabilizacije, saj so kot lani najdaljšo noč preživeli v krogu domačih, seveda razen tistih, ki so jo povsem trezni prečuli na delovnih mestih. To vedo povedati tudi trgovci; zadnji dan starega leta je namreč s polic pošto prav vse, kar bi med štiridnevnimi prazniki lahko prišlo prav. Trgovci so se res dobro založili, saj je manjkala le kava. Novoletno noč se je slabo končala za gostince, zato pa so imeli natakari več dela prvega in drugega januarja, ko je bil ob pol manjši ystopenni zaseden sleherni kotichek. Na sliki: veliko mladih Novomeščanov si že tradicionalno stisne roko drugi dan januarja na Otočcu.

Visoko priznanje Luki Dolencu

Novomeščan dobil
Kraigherjevo nagrado

Med petimi dobitniki letošnje nagrade Borisa Kidriča, najvišjega slovenskega priznanja gospodarstvenikom, je tudi 55-letni Novomeščan Stanislav Dolenc Luka. Dvakrat je bil (z daljšim časovnim presledkom) direktor v Novoteksu, uspešno je izpeljal zadnjo sanacijo, predvsem pa si je prizadeval poslovno politiko naravnati v izvoz že takrat, ko o tem drugod še niso razmišljali. To svojo zamisel uspešno uresničuje tudi kot direktor poslovne skupnosti tekstilne industrije Slovenije. Nagrajenca in njegovo delo bomo obširneje predstavili prihodnjč.

IMV v novih okvirih

IMV bo poslej sozd z dvema proizvodnima in dvema enovitima delovnima organizacijama ter vrsto tozdoz

Delavci novomeške IMV so se na referendumu 29. decembra odločili za novo samoupravno organiziranost te delovne organizacije. Zanj je glasovalo 72 odst. vseh zaposlenih.

Tako je IMV z začetkom letošnjega leta sozd, ki ima v svoji sestavi dve proizvodni delovni organizaciji (Tovarno avtomobilov in Tovarno mobilnih bivalnih enot), dve enoviti delovni organizaciji skupnega pomena (Razvojni inštitut in Tehnoservis) in delovno skupnost skupnih služb sozda, še naprej pa seveda mnoge temeljne organizacije in službe.

Organizacijska in samoupravna reorganizacija IMV je sestavni del ukrepov za sanacijo tega velikega dolenskega gospodarskega bolnika. Med vzroki zanjo gre navesti, da je

Vino je za mnoge edini kruh

S posavskega posveta o usmeritvah CK ZKS o kmetijstvu – Sklepov naj ne bi ponavljali

Morda so razpravljali na posavskem posvetu o kmetijstvu minulo sredo zato tako kritično in prizadeto razpravljali, ker prav v kmetijstvu toliko stvari ni bilo uresničenih in ker od kmetijstva v prihodnje veliko pričakujemo.

V regiji soglašajo s kritično oceno družbenoekonomskih odnosov, materialnega stanja in premajhne pripravljenosti za spreminjanje razmer v tej dejavnosti, zato sprejemajo usmeritve CK ZKS. Z opredeljevanjem do posameznih problemov pa poskušajo nakazati tudi nekatere specifične težave kmetijstva v tem delu Slovenije.

Tudi dohodkovni odnosi nikamor ne krenejo. Slabe so vezi med proizvodnjo, predelavo, trgovino in gostinstvom. Celotno, kar so vse dejavnosti združene v enem sozdu, povezave ni čutiti.

Gre za to, da so ti predeli pretežno živinorejski, vinogradniški in sadjarski. Vino je za mnoge edini vir zasluzka. To se je letos posebej pokazalo, ko je toča uničila bizeljsko nasade vinske trte in se ljudje nimajo s čim preživljati. Zaradi tega so na posvetu poudarili, da bi kljub prednosti, ki jo družba daje pšenici, omogočili vinogradništvu vsaj enostavno reprodukcijo. V obe dejavnosti

so bila v zadnjem času vložena ogromna družbena sredstva, ki jih ni mogoče preusmeriti čez noč. Razen tega so to območja, jer druge kulture ne uspevajo.

Zbrane komuniste je motilo, da so se sestali spet samo kmetijci, da ni bilo zraven tistih, ki lahko odločilneje vplivajo na kmetijsko politiko. Menili so, da družba lahko nalaga na hrbet kmetijstva preveliko breme, da pa mu ne da možnosti za močan odriv naprej.

ZNANJA NI NIKOLI PREVEČ

Kmetijska pospeševalna služba KZ Novo mesto bo organizirala ciklus predavanj za kmetovalce po svojih TZO (Novo mesto, Sentjerne, Skočjan, Mirna peč, dan v večernih urah. Na njih bodo strokovnjaki posvetili posebno pozornost pridelovanju osnovnih poljščin, krmiljenju govedi ter varčni in varni uporabi kmetijske mehanizacije. Posebnost letošnjih predavanj je sodelovanje KZ, Dolenjskega veterinarskega zavoda in Gozdnega gospodarstva. Na skupnih predavanjih bodo gozdarji predvajali film o gozdovih, veterinarji pa se bodo pogovarjali s kmetovalci o odkrivanju, preprečevanju in zdravljenju bolezni domačih živali.

J. B.

LOKA: KUHINJA ZA VAROVANCE

Pred novim letom so v Trubarjevem domu v Loki pri Zidanem mostu izročili namenu sodobno kuhinjo. Trak je prerazela kuharica Ivanka Kumer. Upravnica Zofija Koren je ob tej priložnosti iz rok predsednika društva upokojencev Trbovlje Jožeta Pikla prevzela za dom zlati znak Zveze društev upokojencev Slovenije.

Seveda so tudi tokrat opozorili na veliko razparceliranost zemlje, na slabo izobrazbo kmetov, na mehanizacijo, ki ni izkoriščena, saj pride ponekod traktor že na 2,5 ha površine. Zemlja je ponekod slabo obdelana, tudi zato, ker je iz dneva v dan več ostarelih kmetov. Ti je ne dajo iz rok, ker nimajo zagotovljene socialne varnosti.

Preskrba gostinstva in trgovine z zelenjavo in mesom ne poteka niti v (Nadaljevanje na 2. strani)

UREDNIŠTVO V GOSTEH

V letu 1983 začinjamo z uredništvom v gosteh na

URŠNIH SELIH

Novinarji Dolenjskega lista bodo krajane čakali 12. januarja ob 17. uri v zadržnem bifeju. Na pogovor vabimo mlado in staro, da bi zvedeli, kako živijo, nad čem se veselijo in s kakšnimi tegobami se srečujejo.

DARILA ZA 700 OTROK – V metliški občini je dedek Mraz obdaril okoli 700 predšolskih otrok. V Metliki so otroci pričakovali dedka Mraza v sredo, 29. decembra, za prijeten program in obdaritev so poskrbeli društvo prijateljev mladine, osnovna šola, otroški vrtec in krajevna skupnost. (Foto: A. B.)

Pred nami so usodna leta

Iz razglasa SZDL Jugoslavije – Velika naloga

S sprejetjem resolucije o uresničevanju ekonomske politike v letu 1983 se pred vse organizirane sile naše družbe zastavlja velika naloga – uspešno uresničevanje programa dolgoročne ekonomske stabilizacije. Zvezna konferenca SZDL je sprejela razglas, v katerem poziva najširše množice v vseljudsko akcijo za uresničevanje tega programa.

Prehajamo v leta, ki bodo usodna za naš razvoj, predvsem za krepitev socialističnega samoupravljanja in popolno sodelovanje delavcev pri upravljanju in odločanju, za spodbujanje proizvodnega in ustvarjalnega dela, za prodor našega gospodarstva na svetovna tržišča, za boljše izrabljanje naravnih bogastev in proizvodnih sredstev ter za odgovornejši odnos do zahtev ekonomije in tržišča. Pri uresničevanju teh nalog se moramo nasloniti na lastne sile, ustvarjalnost in aktivnejši odnos do dela. Težave, ki so plod slabosti in nedoslednosti v našem doseganju dinamičnem razvoju, moramo premagovati s skupnimi močmi, enotno in složno, kot nas je učil Tito.

Napočil je čas velikih obveznosti. Od vseh nas zahteva ustvarjalni odnos do dela in nalog, doslednost, skupno odgovornost in solidarnost. Za srečnejši in boljši jutri naprimo vse moči že danes! Vsi smo na izpitu dela, socialistične morale, discipline in odgovornosti. Bitko za stabilizacijo bojujemo na vsakem mestu, v domu, občini in krajevni skupnosti, v tovarni, v šoli, na njivi, povsod, kjer živimo in delamo!

Pod vodstvom Zveze komunistov, združenj v SZDL, v samoupravni in delovni ofenzivi bomo premagali vse težave in še odločnejši in močnejši razvijali našo socialistično, federativno, samoupravno, neodvisno in nevrščeno domovino – Titovo Jugoslavijo.

Kdo plača davek od dohodka

Slovenska skupščina je sprejela zakon, po katerem se pri odmeri davka od skupnega dohodka v letu 1982 določijo 407.000 dinarjev kot tisti najvišji dohodek, od katerega se davek še ne plača. Neobdavčljiva osnova se dodatno poveča še za družinske člane, ki jih vzdržuje davčni zavezanec, in sicer se za vsakega družinskega člana prizna davčna olajšava 97.000 dinarjev oziroma 146.000 dinarjev, če je otrok, ki ga zavezanec vzdržuje, moten v duševnem ali telesnem razvoju. Olajšavo je mogoče uveljaviti za otroke, ki niso redno zaposleni, oziroma za otroke do 26. leta starosti, če študirajo. Mogoče je uveljaviti tudi olajšavo za vzdrževanje staršev, če ti prebivajo v skupnem gospodinjstvu z zavezancem, vendar le za čas, ko je zavezanec družinske člane vzdrževal, za mesece, ko jih ni, olajšav ne more uveljaviti. Odbitni stroški pri dohodku iz avtorskih honorarjev in intelektualnih storitev so enaki, kot so veljali prejšnje leto.

Osnova, od katere se odmerja davek, se zavezancem zniža tudi za različne prostovoljne prispevke, članarine, dohodke od patentov itd.

Občani, ki so dolžni vložiti davčno napoved, pa tudi ne bodo storili do 31. januarja, bodo plačali kazni, ki znaša 10 odstotkov od odmerjenega davka oziroma najmanj 20 dinarjev. Če tudi po vročenem osebnem pozivu tega ne bodo storili, se bo kazni povečala na 20 odstotkov.

VREME
Jutri bo prehodno poslabšanje, možne bodo tudi manjše padavine, nato pa se bo vreme spet izboljšalo. Razmeroma toplo bo.

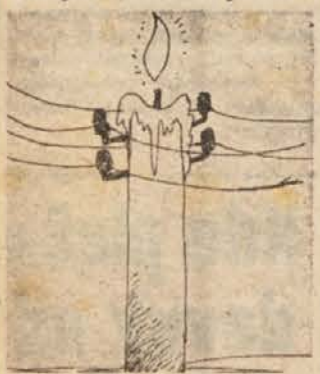
Kako pri nas odkrivamo - že odkrito

Nove poti do energije

Odkar nas pesti energetska kriza, v svetu vsi sprejeli različno iščejo nove vire energije. Toliko pobud in predlogov kako energijo varčevati ali jo bolje izkoristiti in kako se ubraniti mraza, nismo v tisku prebirali že leta. Tudi proizvodnja se dokaj naglo prilagaja novim razmeram, saj je na trgu vsak dan več različnih izolacijskih materialov in tesnil za zaščito hiš.

Vendar kljub temu v svetu „slavimo“ kot nejeverni Tomaži, ker tehnične izume in izkušnje kljub dokazani ekonomičnosti za vsak primer odlagamo, še enkrat raziskujemo in proučujemo, se dogovarjamo in sporazumujemo, organiziramo - vse v upanju, da bomo našli kakšne skrite pomanjkljivosti, zanke in zadržice, nato pa dali lekocijo razvitim državam, kako varčevati.

Zadnji primer iz bogate zakladnice „nezaupanja“, ali bolje, konzervativizma, je sončna energija. Medtem ko jo v svetu izkoriščajo že na veliko (na Japonskem je „solarizirano“ že polovica vasi) pri nas o energiji sedanjosti in prihodnosti govorimo tako kot pred 20 leti. V glavnem organiziramo le sejne in posvetovanja o izkoriščanju sončne energije. S častnimi izjemami smo se tako znašli na začetku praktičnega spreminjanja sončne energije v toplotno, za kar so se zlasti na Jadranu idealne možnosti. Toda mnogi hoteli, usposobljeni tudi za zimski turizem, bodo prihodnje poletje čakali zaklenjeni, ker so izdatki za klasično gretje na mazut na gosta že višji kot izdatki za prehrano.

Odlaganje uporabe sončne energije, ki bi nam lahko prinesla ogromne devizne prihranke, pa ne edina stvar, s katero smo se proslavili kot nejeverni Tomaži. Pri nas od iznajdbe do uporabe tehničnega izuma preteče 8 - 10 let, v ZDA 6,5, na Japonskem pa vsega tri leta.

Do novih virov energije je možno še po kakšni drugi poti, ne le s pomočjo sonca. Samo z izkoriščanjem odpadkov bi napr. v kmetijstvu Vojvodine kot z energetskim gorivom v državi lahko zmanjšali porabo nafte za 3 do 4 milijone ton letno, prihranili pa bi tudi znatne količine druge energije: premog, kurilno olje, mazut, elektriko...

Raziskave so pokazale, da je možno s posebnim tehnološko-tehničnim postopkom iz slame in koruznice zagotoviti ogromne količine energetskih surovin. Z briketiranjem kmetijskih odpadkov bi lahko zmanjšali ne le porabo nafte, temveč tudi premoga. Strokovnjaki tudi trdijo, da se da z vsakega hektarja, na katerem je bila posejana pšenica ali koruza, letno zagotoviti toliko energije, ki bi zadostila potrebam vaškega gospodarstva. To pomeni, da je pravzaprav vsaka vas - rudnik neizkoriščene energije.

Neizkoriščeno možnost za pridobivanje energije nudijo tudi izkoriščanje termalnih voda, biomas in še drugi viri energije. Strokovnjaki sodijo, da bi iz teh virov energije v bližnji prihodnosti v sleherni vojvodinski, pa tudi v drugih vaseh in mestih lahko zagotovili energijo in toplotno paro za ogrevanje stanovanjskih blokov in toplotno paro za industrijo in kmetijstvo.

VINKO BLATNIK

Vino je za...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Emoni niti pri Mercatorju brez motenj. Posavce odpravijo z izgovorom, da je pri njih vsega več kot v Ljubljani. Zato se znajdejo, kot vedo in znajo, in kupujejo tam, kjer je boljše in cenejše. Komunisti iz Agrarie se pritožujejo, da odjemalci ne spoštujejo dogovorjenih cen pri jajcih in sadju, slovinovci in predstavniki kombinata v Krškem pa, da ne dobe denarja za odkup sadja in grozdja. Na posvetu je bilo izrečenih tudi več kritičnih misli na račun tozgodovske zaprtosti in slabe povezave v regiji, ki kljub neštetim sklepom nikamor ne krene. Tako se na primer Sevnici in Krčani srečujejo šele na ravni sozda, direktno med seboj pa sploh ne.

JOŽICA TEPPEY

HITRO ODKRILI ŽEPARJA

Novomeščanka M. K. je bila zadnji dan starega leta žrtve žeparja v prodajalni Dolenjke Delikatese na novomeškem Glavnem trgu. Neznane ji je iz torbice zmaknil denarnico s 1.500 din. Miličniki so še istega dne izsledili 16-letnega K. S. in tri leta starejšo Beograjkanko Snežano G., ki dejanja niti nista zanimala. Tudi denar je še bil pri njih, tako da je oškodovanka znesek dobila povrnjen.

SREČNO NOVO 1983. leto

Brez tuje pomoči do nove tovarne

Kmalu proizvodnja v novi Novolesovi tovarni, Mikroprocesorsko krmiljeni stroji

Medtem ko večina večjih delovnih organizacij dolenske regije tarna zavoljo plačevanja obresti od najetih kreditov, pri Novolesu tega ne poznajo. Brez veliko besed so pred tremi meseci začeli graditi celo novo tovarno, ki bo februarja leta 1983 že poizkusno obratovala.

Gre za nov obrat v okviru tovarne stilnega pohištva, v katerem bodo na najsodobnejši način proizvajali samo omarna vrata iz masivnega lesa v raznih izvedbah. Program je načrtovan tako, da bodo omarna vrata iz tega obrata uporabna za pohištveno industrijo različnih programov od kuhinj do spalnic in dnevnih sob.

Klasična gradnja tovarne, ki meri 1000 m², bo z mehanizacijo dobro opremljena. Med drugim bosta v njej delala dva stroja, krmiljena mikroprocesorsko, kar je prvi primer v Novolesu. Celotna naložba, ki velja 45 milijonov dinarjev, je le uresničitev enega iz vrste novih projektov TOP, kot jih z delovnim naslovom imenujejo v Novolesu in bodo realizirani v sedmih letih, pomenijo pa pravo revolucijo v proizvodnji in organiziranosti Novolesa.

Novi obrat v Straži gradi Pionir in bo v petih mesecih povsem dograjen. Tudi to je glede na staro prakso izjemen primer nagle gradnje.

Investicijo za to proizvodnjo, ki je v celoti namenjena izvozu, krije Novoles sam. Spred izjemem dosežek v dolenski regiji, kjer vse večje delovne organizacije gradijo z znanimi bančnimi sredstvi. Novoles bo konec letošnjega leta izplačal zadnje brokne mednarodnih kreditov, ki pa jih tako in tako ni bilo dosti.

R. BAČER

KOPITARNA Z BLANČANI

Pred novim letom so se delavci sevniske Kopitarne razvedrili, ob zvokih tamkajšnje gasilske delavske pihalne godbe. V kulturnem delu sodelovali tudi učenci osnovne šole Blanca, s katero ta najstarejša sevniska tovarna že dlje časa uspešno sodeluje.

B. M.

Zapletov ni in še ne bo konec?

Delavski svet GG Kočevje ni sprejel odstopa direktorja Slavka Preložnika, izvršni svet občinske skupščine pa je predlagal, naj-bi mu izrekli nezaupnico

Zapleti okoli združevanja v SOZD ZKGP in poročilo o delu časnega kolektivnega poslovnega organa so bili na dnevnem redu zadnjih lanskih sej vseh zborov občinskih skupščin Kočevje in Ribnica pa tudi nekaterih drugih organov.

Na seji predsedstva SZDL občinske konference SZDL Kočevje, ki je bila 28. decembra, so se prisotni predstavniki vseh vodstev občinskih družbeno-političnih organizacij načelno strinjali s stališči izvršnega sveta občinske skupščine Kočevje o zaključnem poročilu o delu časnega kolektivnega poslovnega

organa ZKGP, ki ga je naslednji dan obravnavala tudi občinska skupščina.

Ta stališča med drugim pravijo, da bo izvršni svet spremljal postopek za novi referendum o združitvi v SOZD ZKGP Kočevje v tozdu Jelenov žleb ter usklajeval delo z organi in organizacijami občine Ribnica. Izdelali bodo analizo o mojih samoupravnih in družbeno-ekonomskih odnosov na vseh ravneh organiziranja. Zahteval bo, da iniciativni odbor za združevanje gospodarstva in lesne industrije poda poročilo o dosedanjih aktivnostih in rezultatih dela.

Največ razprav pa je bil deležen predlog IS „pristojnim organom upravljanja delovne organizacije GG Kočevje, da izrečejo nezaupnico direktorju GG Kočevje Slavku Preložniku... ker v okviru aktivnosti za združevanje ni opravil vseh nalog in postopkov za organiziranje ustreznih aktivnosti v tozdu GG Jelenov žleb pri združevanju v SOZD ZKGP“. Posebej je bilo v razpravi poudarjeno, da ta nezaupnica ne velja minulemu delu tov. Preložnika; da za nastali položaj ni odgovoren on, ampak da bi morali odgovornost iskati v širšem krogu in da tudi časni kolektivni poslovodni organ ZKGP ni napravil vsega, kar so od njega pričakovali.

Na seji občinske skupščine Ribnica 29. decembra pa je bilo pod dodatno točko dnevnega reda na sami seji razdeljeno „poročilo o aktivnostih povezovanja v SOZD, ki

ga je podpisal direktor tozda GG Jelenov žleb Veko Zavolšek, dipl. gozd. ing. Poročilo nosi datum 6. december 1982.

Iz njega se da razbrati, da referendum o združitvi v SOZD ZKGP ni uspel niti leta 1981 niti 1982 zato, ker gozdarji želijo lastno delovno organizacijo, kot jo imajo tudi drugi gozdarji v Sloveniji. So proti združitvi z Gramizom in Kmetijskim gospodarstvom, pač pa so izrazili življenjski interes do združitve z lesno industrijo. Dosedanje razprave na vseh ravneh, do republiških, jih niso prepričale, da nimajo prav. Menijo da sta osnovna razloga, da referendum ni uspel: pomanjkanje skupnih interesov za SOZD Gozdarstvo - Kmetijstvo (se pravi SOZD ZKGP) ter bojazen delavcev, da bi tako združevanje zavrla proces povezovanja z lesno industrijo.

Rešitev vidijo v tozdu Jelenov žleb „v sporazumevanju in ne v prisili“. Menijo, da je poročilo ZKGP sporazumevanje zavrla. Treba je takoj začeti z razpravami o povezanju z lesno industrijo oziroma o sklenitvi samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD gozdarstvo, kmetijstvo in lesna industrija, „da bodo delavci vedeli, da sporazum pomeni stopnico naprej, in ne pole-na pod noge.“

Zapletov okoli združevanja v SOZD ZKGP gotovo še ne bo kmalu konec, čeprav trajajo že od leta 1969. To dokazuje tudi dejstvo, da delavski svet GG Kočevje ni sprejel odstopa svojega direktorja Slavka Preložnika, ki ga je ta ponudil. To se je zgodilo približno v istem času, ko je izvršni svet občinske skupščine Kočevje predlagal, naj bi mu izrekli nezaupnico.

J. PRIMC

Petim je prisluhnil le eden

V Metliki neuspel razgovor z zdomci

Kaj čuden razgovor so imeli zadnji nedeljo v preteklem letu v Metliki. Zdomcem, ki se želijo vrniti v domovino, naj bi o gospodarskih razmerah v občini, možnostih razvoja obrti ter o drugih vprašanjih, ki zanimajo bodoče povratnike, spregovorili predstavniki metliške obrtne zadruge, združenja samostojnih obrtnikov ter siva za zaposlovanje, predsednik IS in sekretar OK SZDL. Žal pa se je poleg petih dajalcev informacij udeležil razgovora le en zdomec, a še ta se v bližnji prihodnosti ne namerava vrniti v domovino. Toliko bolj žalosten je ta podatek, če vemo, da je iz metliške občine v tujini zaposlenih kar okrog 280 ljudi. Odgovorni zatrjujejo, da so bili zdomci pravočasno obveščeni po pošti in preko krajevnih organizacij SZDL. Kaj je vzrok za takšno nezaupnost, ne vedo, pri Socialistični zvezi pa menijo, da tisti, ki se želijo vrniti, natanko vedo, h komu se morajo obrniti, da dobijo ustrezne informacije, zato se tokrat vabilu niso odzvali.

Mogoče pa bi bilo le prav, če bi se v občini spomnili na zdomce večkrat na leto, in ne le ob novoletnih praznikih, ter jim tudi med letom pripravili razgovore.

B. M.

BREŽICE: ZDOMCEV TOKRAT MANJ DOMA

Med minulimi prazniki je bilo na obisku doma precej manj na tujem zaposlenih delavcev iz brežiške občine. Imeli so malo prostih dni, vrnitve pa niso hoteli zavleči, saj se jim kaj lahko zgodi, da zaradi prazničnih izostankov izgubijo delo. Na novoletnem razgovoru, ki ga je z zdomci sklical občinska konferenca SZDL v Brežicah, so bili spet v središču zanimanja carinski predpisi. Predstavniki carinarnice jih je udeležencem podrobno raztolmačil. Zdomci so spraševali tudi, kako je z lokacijskimi dovoljenji za obrtne delavnice. Zvedeli so, da so možnosti za gradnjo in obenem so jih seznanili s predvidenim razvojem obrti v tem srednjeročnem obdobju. Predstavili so jim tudi gospodarski položaj občine in možnosti za zaposlovanje. Srečanja v Brežicah se je udeležilo 15 zdomcev, v Krškem šest in v Sevnici samo dva. Če bi sodili po odzivu, potem jih večina letos še ne računa na vrnitev.

PO SILVESTROVEM NA LISCO

Planinsko društvo Lisca prireja že vrsto let po najdaljši noči pohod na ta posavski vrh. Letošnjega vzpona se je udeležilo 30 planincev. Bilo je tako prijetno, da jih bo večina verjetno pa še kdo zraven v nedeljo ob 7. uri krenila s sevniske avtobusne postaje še na ravno tako tradicionalni izlet na Bohor.

PONOVNO ROJSTVO JUGOTANINA

V sredo, 29. decembra, je bil v sevniskem Jugotaninu težko pričakovani kolektivni sestanek, na katerem so sodelovali tudi predstavniki sanatorija - Belinke iz Ljubljane. Tokratno novo leto je pomenilo za 150 delavcev te tovarne konec dolgoletne more. Prenehal je namreč stečaj, o čemer smo večkrat pisali. Tovarna bo tudi po novem delala pod starim imenom Jugotanin, saj je bil stečajni postopek prekinjen in tovarna ni šla na boben. V teku so postopki za ponovno vzpostavitev samouprave. Za vršilca dolžnosti direktorja je bil imenovan inž. Ivan Mirt, ki je v Jugotaninu doslej uspešno vodil vzdrževanje in energetiko. V prazničnih dneh, ko je večina drugih delavcev zaslužno počivala, so v Jugotaninu imeli za sedanje razmere normalno proizvodnjo. V štirih prazničnih dneh so naredili okrog 40 ton tanina in 12 ton fufurala.

P. PERC

Ugodna ocena za „jedrsko“ vajo

Skupna analiza vaje NNNP - Posavje 82 v Krškem

Republiška vaja civilne zaščite NNNP-Posavje 82, ki je bila 5. in 6. novembra lani, je velika in dobra izkušnja tudi za druge podobne vaje. Pokazala je namreč, da je 17.000 ljudi v krški, brežiški in sevniski občini, kolikor je bilo za poučno vajo tudi usposobljenih, učinkovito samozaščitno tihrepalo, kot da bi imeli zares opraviti z jedrsko nezgodo.

Na skupni analizi vaje 27. decembra v Krškem so predstavniki republiškega štaba civilne zaščite in drugi dejavniki, ki so vodili in usmerjali vajo (med njimi so bili tudi gostje iz Hrvatske), ob kritičnem navajanju manjših pomanjkljivosti vendarle soglašali, da so ljudje ravnilo odgovorno, ker je bila vaja življenjska, saj so pokazali obilo

iznajdljivosti. Analizo bodo s pridom uporabili tudi pri snovanju in pripravi gradnje novih jedrskih elektrarn pri nas in v svetu.

Po besedah poveljnika republiškega štaba civilne zaščite Iva Sameca so se ob težišču vaje v jedrski elektrarni ter v krški in brežiški občini poleg delovnih ljudi in občanov v teh okoljih zelo dobro vključili tudi

v sevniški in šmarski občini. Tudi sosedje so povedali, da je vaja v Samoboru in Zaprešiču bolj uspela kot v Klanjcu.

Na vaji se je pokazala solidna mobilizacijska sposobnost štabov in enot civilne zaščite, ta pa še vedno ni dobro organizirana v hišnih svetih. Opazen je napredek pri oprem-

(Iz zadnjega Pavliho)

PREKO STO PRIZNANJ - Republiški štab CZ, pokrajinski odbor za Posavje ter brežiški in krški občinski izvršni svet so pripravili za najprizadenejše udeležence in vodstva vaj posebna priznanja. Za posebej uspešno informiranje je izročil Ivo Samec republiško priznanje predstavnici radia Brežice Ireni Majce. (Foto: P. Perc)

Ijenosti enot CZ, občani pa so še vedno slabo oskrbljeni s kompleti za radiološko, biološko in kemično zaščito, kar velja zlasti za brežiško občino. Skupni stroški vaje znašajo 3.579.000 dinarjev.

Gozd kot edini obnovljivi vir energije

Koristen posvet gozdarjev in lesarjev - Zakaj je obtičala pobuda Celuloze?

„Mora priti pravo krizno obdobje, da resno razpravljamo o gozdarstvu. Tako je bilo ob informiranih in tako je sedaj,“ se je v svoji dolgoletni praksi spomnil dveh primerov Ivan Videnič, predsednik interesne skupnosti za gozdarstvo. Razpravo o gozdarstvu in lesni predelavi je v sredo, 29. decembra, pred republiško problemsko konferenco ZK o teh vprašanjih v Sevnici pripravil medobčinski svet ZK za Posavje.

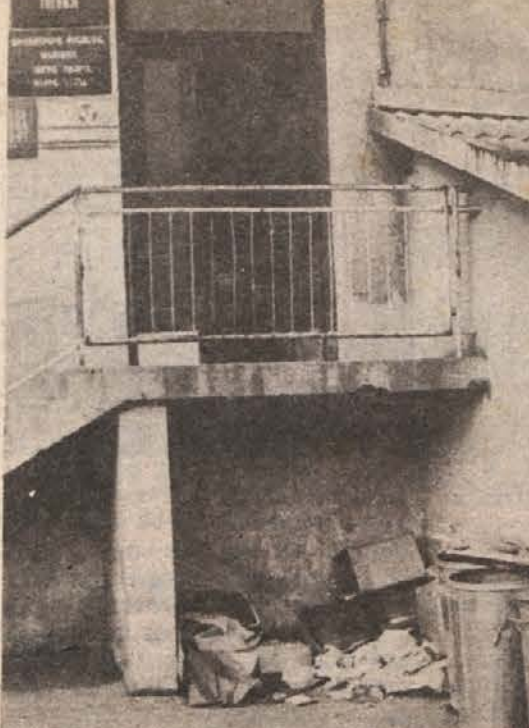
Posavje ima tudi za srednjeevropske razmere velikega porabnika lesa, krško Tovarno celuloze in papirja Djuro Salaj.

- Gozdovi 8., nekdanjega 9. gozdnega območja, so izredno revni v primerjavi z nekaterimi drugimi slovenskimi območji. Med povojno obnovo so imeli še to smolo, da so ležali ob prometnicah. Namesto 300 in več kubikov letnega prirasta na hektar morajo biti veseli, če jih dosežejo 130. Žled je težko donegovane sestoje spet izničil. Žal je pobuda za sajenje topolov pri nas neslavno obtičala.

Njeni predstavniki, ki morajo velikanske količine lesa uvažati celo iz Kanade, so opozorili na vrsto svojih pobud v preteklosti: od nekakšnega dohodkovnega povezovanja z gozdarji, zaradi katerega morajo še sedaj hoditi po sodiščih, do pobud za sajenje topolov, ki je tudi nerazumljivo zvođenela. Lep primer, vreden posnemanja tudi širše, pa je sovlaganje v sevniško žago in nadaljnjo predelavo.

Velika naloga je spremeniti miselnost med več kot 24.000 zasebnimi lastniki gozdov na tem območju. Gozdarjem manjka pridnih rok, čeprav so častno izpolnili svojo dolžnost in spravili na plan 98.292 kubikov lesa, ki ga je bil pokosil žled. Če bo takšna zavzetost za delo, sodelovanje s predelovalno industrijo, in pravi posluh pri zakonskih spremembah, čeprav jih hudo muči tudi nerealni tečaj dinarja, bodo z drugimi Slovenskimi gozdarji spravili skupaj okrog milijardo dolarjev izvoza. To pa ni malo!

A. ŽELEZNIK

KAMERA ODKRIVA — Resda stara osnovna šola ni najbolj ugledna stavba v Trebnjem, pa tudi skupne službe SIS niso nikoli bile deležne posebne hvale. Toda niti šola niti skupne službe si ne zaslužijo takele novele „okrasitve“, kakršno smo tik pred novim letom zabeležili v Trebnjem. (Foto: J. S.)

ZASILNA POSTAJALIŠČA — Novo mesto še lep čas, kot kaže, ne bo imelo mestu primerne avtobusne postaje. Razmisljati bi bilo treba tudi o postajališčih mestnega prometa (ali pa skleniti sporazum z GG, da bi potniki lahko uporabljali njihove zasilne lesene novoletne kozolčke). (Foto: J. Pavlin)

NA STOTINE DARIL — Krška zveza prijateljev mladine in odbor za novoletne prireditve sta pripravila „dedka Mraza“ v vseh krajevnih skupnostih. Samo Društvo prijateljev mladine — levi breg je obdarilo 800 otrok iz Dolenje vasi, Pijavskega in Krškega. (Foto: P. Perc)

ŠE BOLJŠA LETINA — Sevnško-boštanjski OVO dolenjskih vinogradnikov je lani prvič priredil lastno ocenjevanje vin. Za priznanja se je potegovalo več kot 50 vin, največ cvička. Pri slednjih je bil takrat tretji Tine Klemenčič. (Foto: A. Železnik)

PROSTOVOLJNO DO JUTRA

V proizvodnji avtomobilov tovarne IMV se tudi letos pred novim letom srečujejo s podobnimi težavami kot lani. Nedo-končana proizvodnja povzroča slabo voljo in bojazen pred neuresničenim planom, zato ob prispelem manjkajočem materialu organizirajo delo v nadurah. Decembra letos so se delavci montaže vozil R-4 že drugič odločili za udarniško delo pri kompletiranju vozil. Po končanem delu v drugi izmeni jih je 44 ostalo vse do jutra v tovarni. Po njihovi zaslugi je bilo predanih prodaji 96 izvoznih vozil. Med prostovoljci, ki so vso noč brezplačno delali, je bilo tudi več deklet in žena.

— Imamo izviran predlog: zakaj ne bi uredili nekaj, da bi delalo, ne le funkcioniralo! (Iz Večernjih novosti)

Sejmišča

BREŽICE: Kadar se spremeni datum sejma, je kupčija vedno zelo slaba, tako da skorajda ni vredno poročati. Tokrat so rejci pripeljali 312 pujskov, prodali pa so jih, reci in piši, samo 3 — po 200 dinarjev kilogram žive teže.

Kmetijski nasveti
Koliko bonov za kmeta

Kmetijstvo naj bi nadoknadilo zamujena ali celo zapravljena leta in mora zato v prihodnje posekati vse. Republiška resolucija predvideva letos 4-odstotno rast kmetijske proizvodnje, to pa je več, kot je predvideno v katerikoli drugi gospodarski panogi. Navzlic temu da je bila lanska letina vsestransko izjemno bogata in kljub staremu pravilu, da si dve obilni letini nikoli ne sledita ena za drugo.

Nacrtovalne naloge so velike: odkup pšenice naj bi se letos povečal od lanskih 46.000 na letošnjih 64.000 ton, krompirja od 60.000 na 64.000 ton, govejega mesa od 35.000 na 42.000 ton, mleka od 300 na 327 milijonov litrov itd. Predvideni so ukrepi, ki naj bi omogočili tolikšna povečanja, četudi kmetovalci menijo, da še vedno niso dovolj spodbudni.

V ospredju je oskrba s pogonskim gorivom, ki naj bi bila kljub pomanjkanju in varčevanju taka, da pridelovanje hrane kot prednostna naloga ne bi bilo prizadeto. Ob koncu minulega leta je republiški izvršni svet sprejel uredbo, ki natančneje določa, koliko goriva lahko kmetovalci dobijo, prinaša pa tudi nekatere novosti glede tistih, ki posedujejo zemljo, nimajo pa traktorjev.

Za januar, februar in marec, torej za sorazmerno mrtvo kmetijsko obdobje, bo lastnik traktorja dobil 100 l goriva (za vse tri mesece). Delitev bo torej še vedno upoštevala traktor, ne pa obdelovalne zemlje, kar so nekateri bolj priporočali, kar bi bilo bolj smotno. Pač pa je za kmetovalce, ki imajo obdelovalno zemljo, ne pa lastne mehanizacije, določeno, da so upravičeni do bonov za 10 l goriva na vsak hektar obdelovalne zemlje in za 5 l za vsak hektar gozda.

Kmetje, ki prevažajo mleko ali pluzijo vaske ceste, so po uredbi upravičeni do bonov za 30 l goriva na 100 km za traktor in do 9 l za 100 km, če vozijo z osebnimi vozili. Podobno lahko dobijo gorivo, če sami vžijo živila na tržnico. Podrobnosti zveste pri organizaciji združenih kmetovalcev, pri zadrugi.

Inž. M. L.

Savska veriga zasluži prednost

Mnenja komunistov, ki delajo v energetiki Posavja, o gradivih za problemsko konferenco Zveze komunistov Slovenije — Novi predlogi

Komunisti, zaposleni v energetiki, zahtevajo, da se prihodkovni odnosi kot podlaga medsebojnih odnosov delavcev vseh delovnih organizacij in sozdov, še zlasti med delavci treh sozdov v premogovništvu in elektrogospodarstvu, uveljavijo že v prvem polletju leta 1983.

To naj bi opravili na podlagi ovrednotene energetske bilance za to leto, kar pa terja, da poslovodni organi takoj pripravijo potrebne strokovne podlage. Ta naloga ne bo lahka, so opozorili v razpravi o energetiki 29. decembra v Krškem predstavniki tozda Elektrodistribucije Krško, kajti energetska bilanca bo znana morda šele marca. Bo potlej zamujala tudi nova samoupravna organiziranost?

Nasploh so največ pripomb na posvetu, kjer so pogrešali prisotnost predstavnika medobčinske gospodarske zbornice Posavja, na pripravljene teze za problemsko konferenco ZK na republiški ravni imeli ravno komunisti tozda Elektrodistribucija. V tem ko v jedrski elektrarni pozdravljajo pobudo centralnega komiteja ZKS in delo delovne skupine za problemsko konferenco ocenjujejo kot dobro izhodišče za dogovor o sistemskih rešitvah v Sloveniji, menijo v tozdu Elektrodistribucija, da so

teze presplošne. Sami dajejo konkretne pobude, in sicer, da naj bi se pri akciji za zagotavljanje in zamenjavo energije usmerili k izgradnji hidroelektrarn. Savska veriga naj bi bila v

● Za Slovenijo bi bila bolj upravičena ena delovna organizacija elektrodistribucije. Po osvoboditvi bi bila to že 18. reorganizacija elektrogospodarstva, predvidena samoupravna organiziranost energetike pa ne bi elektrodistribucije približala potrošniku. V senovskem rudniku bodo komunisti vztrajali pri dosednji samoupravni organiziranosti, kajti pravijo, da ni pomembno, v katerem rudarskoenergetskem kombinatu si, mraječ to, da dosežejo ustrezno družbeno vrednotenje rudarjevega dela.

ospredju. Tako bi precej ljudi našlo zaposlitev, pri gradnji hidroelektrarn pa se lahko tudi opremo na domače znanje in opremo. Znižali bi poprečno, proizvodno ceno za kilovatno uro, presežek energije bi lahko kadarkoli izvozili na konvertibilni trg. Za uresničitev takšnih ciljev pa ni odveč razmisliti niti o ljudskem posojilu.

P. PERC

tkom, da so morali Novomeščani najmanj seči v žep pri nakupu 18 stvari (naj omenimo fižol v zrnju, špinačo, jajca, teletino s kostmi, sir, trapist, dve različni moški srajci, deske pa delo za moško in žensko obleko). Več denarja ko v tem ali onem mestu ni bilo treba vbevalcem Novega mesta odšteti še za pet dobrin, na predzadnjem mestu pa so bile novomeške cene v devetih primerih (denimo: riž, orehova jedra, vino, lignit).

Druge po vrsti so bile cene v Novem mestu enajstkrat (zelena solata, limone, posteljno platno, tkanine, kavč, zidna opeka, cement, vstopnica za kino itd.). V dveh primerih so novomeške cene drugo mesto delile še s katerim od omenjenih krajev, povsem na vrhu te draginjske lestvice pa so bile petkrat. Novomeščani bi bolje storili, ako bi tkanino za ženske obleke kupovali npr. v Mariboru, čeprav so jedli enako drag črni kruh kot Stajerci. Enako draga kot Koprčanom je Novomeščanom oktobra svetila 60-vatna žarnica, jakost slednje pa je očitno prešibka, da bi razsvetlila ozadje skrivnosti, zakaj so ljudje iz mesta ob Krki kljub obilni letnini kupovali najdražji krompir in jabolka.

D. R.

Obetaven program
Manj, a tisto uresničiti

Pred iztekom leta so opravljali obračun člani piclo leto dni delujočega dolenjskega društva vinogradnikov Sevnica — Boštanj. Za začetek je kar spodbudno, da imajo od Topolovca do Trnovca na enem koncu in vse do Loke pri Zidanem mostu že 82 članov. Tudi po novem programu posvečajo vso pozornost strokovnemu dvigu znanja članov s predavanji o negi vina, zaščiti in gnojenju. Prva večja akcija bo ocenjevanje vin članov 5. februarja. Letos sicer še ne nameravajo začeti s povorko, dogajanje pa nameravajo prenesti v sevnško dvorano TVD Partizan. Po vsej verjetnosti se bodo gospodinje posvetele v pripravi pravih kmečkih prigrizkov in potic.

Kajpak ne nameravajo zamuditi tedna dolenjskega cvička v Novem mestu. Ogledati si nameravajo tudi po širši domovini, kamor sodi predvideni dvodnevni izlet v Kutjevo. Ker očitno z ukinitvijo depozita še ne bo nič, bo koristen tudi ogled Radgonskega sejma, če se bodo zametji seveda kaj potrudili k nam.

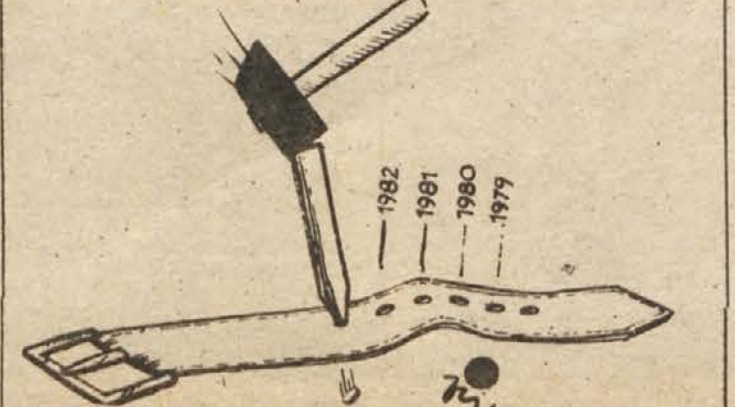
A. Z.

Skrivnost dragih jabolk in krompirja

Sicer pa so bile oktobra lani novomeške cene spet najcenejše

Novomeščane bi najbrž bolj zanimalo, za koliko se je ta ali ona stvar podražila v različnih časovnih presledkih, a da bi prišli do tovrstnih podatkov, bi morali presneto veliko računati, navsezadnje pa od njih ne bi bilo večje „koristi“, ko da bi se jezili nad nepristrženimi perutmi cen. Zato bomo po ustaljeni navadi iz statističnega pregleda navedli le, v kakšnem zaporedju so bile npr. lanskega oktobra novomeške cene na drobno za petdeset raznovrstnih potrošnih dobrin v primerjavi s cenami v Koprju, Ljubljani in Mariboru.

Začnimo z razveseljivim poda-

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

Razvoj kletarstva v Sloveniji do leta 2000

Na lanskem kongresu vinogradnikov in kletarjev (vinarjev) Jugoslavije v Radencih je inž. Janez Istenič (Slovin Ljubljana) udeležencem kongresa podal zanimivo poročilo, o katerem v tem zapisu na kratko poročamo: Zaradi izrednega geografskega položaja spada Slovenija med najznačilnejša vinograjka področja v Jugoslaviji. Podnebje, odlična sestava zemljišča in izbrane sorte vinske trte dajejo slovenskemu vinu poseben značaj. Slovenska vina so osvežujoča, imajo skladen vonj (aromo), kateremu je v preteklosti bila prilagojena (potrebno bo pa tudi v bodoče) tehnologija predelave grozdja ter negovanje in stekleničenje vina.

Položaj, v katerem se nahaja vinograjsko-kletarska (vinarska) stroka v zadnjem srednjem obdobju je skoraj kritičen. Vzrok je v tem, ker politika vinskih cen ni dovoljevala niti kritja strokovne pridelovanja vina, tako da sredstev za nasade novih vinogradov ter modernizacijo zmogljivosti za predelavo grozdja in nego vina ni.

Pridelovanje vina v SR Sloveniji ima svoje značilnosti. Trta je sajna izključno na zemljiščih, na katerih ne uspevajo druge kmetijske rastline, so pa ustrezni pogoji, da na teh zemljiščih lahko gojimo trto. To pomeni, da z njo usposabljam pasivna zemljišča, na katerih gojimo trto, ki nam daje kvalitetna in vrhunska vina. V teh izrednih pogojih pridelovanja grozdja so hektarski pridelki nizki, stroški pridelovanja pa visoki. To bi morali upoštevati vsi.

Pridelovalci grozdja in vina v Sloveniji so vključeni v Poslovno skupnost za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije, ki zajema 42 organizacij osnovnega pridelovanja grozdja in vina, 6 organizacij, katerih delavnost je trgovina z vinom, in 9 strokovnih ustanov.

Opomba: Na žalost navedena Poslovna skupnost ne zajema zasebnih vinogradnikov, ki obdelujejo 82,5 % slovenskih vinogradov in so organizirani v Društvu vinogradnikov le na Dolenjskem in v Beli krajini.

Razširjenost vinske trte
rto gojimo v Sloveniji v podravskem, posavskem in primorskem vinorodnem območju. Po statističnih podatkih za leto 1981 je v SR Sloveniji 21359 ha vinogradov (v letu 1979 21226 ha) s pridelkom 114 milijonov kilogramov grozdja, iz katerega je pridobljeno 70 milijonov li-

trov vina. Predvidevamo, da bomo leta 1985 imeli 23160 ha vinogradov s pridelkom 162 milijonov kilogramov grozdja, iz katerega bi pridobili 116 milijonov litrov vina. Do leta 2000 bi površine vinogradov v Sloveniji povečali na 25160 ha, pridelali pa bi 216 milijonov kilogramov grozdja, od katerega bi pridobili 151 milijonov litrov vina.

Statistika ne spremlja pridobivanja stranskih pridelkov iz tropin in vinskih droži. Glede na pridelane količine grozdja bi bilo potrebno misliti na predelovalni center teh stranskih pridelkov, iz katerih bi poleg alkohola lahko pridelali znatne količine vinske kisline, olja itd.

Stopnje kvalitete pridelanih vin

Iz analiz podatkov, dobljenih od organizacij združenega dela, ki se ukvarjajo s pridelovanjem grozdja v Sloveniji, je mogoče ugotoviti:

a) skupni pridelok vina v slovenskih kletih v družbenem sektorju znaša 40 milijonov litrov ali 57 % skupnega pridelka vina v Sloveniji (tu so zajeti tudi zasebni vinogradniki — kooperanti). Od tega je 22 milijonov litrov ali 55 % v primorskem, 13 milijonov litrov ali 32,5 % v podravskem in 5 milijonov litrov ali 12,5 % v posavskem vinorodnem območju;

b) v primorskem vinorodnem območju pridelajo povprečno 15 % vrhunskega, 75 % kvalitetnega in 10 % namiznega vina z geografskim poreklom. V podravskem vinorodnem območju pridelajo 15 % vrhunskega, 70 % kvalitetnega in 15 % namiznega vina z geografskim poreklom. V posavskem vinorodnem območju pridelajo le 1 % vrhunskega, 65 % kvalitetnega in 34 % namiznega vina z geografskim poreklom.

V kleteh zasebnih vinogradnikov je letno vkleto okrog 30 milijonov litrov vina.

V Sloveniji porabimo na leto okrog 100 milijonov litrov vina vseh kvaliteten stopenj. Od tega je 70 % vina slovenskih vinogradnikov, 30 % pa iz drugih republik. Poleg prodaje na domačem trgu v slovenskih družbenih kletih negujejo vino za izvoz. Večina tega vina je južnega izvora. Leta 1981 je iz slovenskih družbenih kletih bilo izvoženo 40 milijonov litrov, kar znaša 30 % skupnega jugoslovanskega izvoza vina na zahodno tržišče. Slovenske organizacije združenega dela, ki vino izvažajo, predvidevajo do leta 1985 izvoziti 50 milijonov litrov, do leta 2000 pa celo 90 milijonov, kar je sicer zelo optimistična, vendar izvedljiva postavka.

Življenje po svojih močeh

Najmanjša krajevna skupnost v brežiški občini Pečice – Križe sega prav v osrčje Kozjanskega. Le redki prebivalci obeh vasi in zaselkov Dobrave, Padeznika, Grma, Šapul, Rušnega, Spodnjih Pečic in Golega vrha se lahko preživljajo s kmetijstvom. Komaj šest ali sedem so jih našli. Kmetije so majhne in na njih bi le životalili, če ne bi bil od vsake hiše po eden zaposlen. Pečice so te dni obiskali naši novinarji Marjan Bauer, Jože Simčič in Jožica Teppey.

Ceste dolgo niso imeli, avtobusa tudi ne, zato na zaposlitev v Brežicah in Krškem niso mogli računati. Razdalja je prevelika, dobrih 16 km v obe smeri, zato so si od nekdanjih služil kruh s postranskim delom, ki so jim ga dajale apnenice. Spodaj ob Močniku so imeli tudi več mlinov.

Makadamsko cesto do Pečic so zgradili 1934, asfalt so dobili 1979, prvi avtobus pa je začel voziti po njej 1967.

NI ČISTO PO NASE

Solo so dobili v Pečicah že pred sto leti (1881), pouk pa so imeli v njej do 1965. Ta je bil kombiniran, ker je bila dvorazrednica. Ljudje šolo se vedno pogrešajo, čeprav vedo, da otrokom v Artičah lahko več nudijo.

„Z njo smo izgubili žarišče kulturnega in družbenopolitičnega življenja,“ je še vedno prepričan predsednik sveta KS Ivan Omerzel. „Dokler smo imeli tukaj šolo,“ je dejal, je bilo vse boljše organizirano. Učitelj je razen tega veliko pomagal ljudem. Dopoldne je učil, popoldne je bil ves čas na voljo krajanom, kot da bi imel uradne ure. Pisal jim je prošnje, jim pomagal pri urejanju uradnih in drugih zadev. K njemu so se najraje zatekali po nasvet in pomoč. Središče krajevne skupnosti je bilo takrat veliko bolj živahno, več se je dogajalo, zdaj pa je življenjski utrip odmaknjen. Sami se moramo precej bolj potruditi, če hočemo kaj organizirati. Saj ne rečem, šola nam gre na roko, pripravi nam program, kot nam je v nedeljo pripravila nastop za sprejem dedka Mraza. Čisto naše pa to ni, je le gostovanje.

Največ preglavic nam delajo krajevne ceste. Imamo jih 33 kilometrov in nobene asfaltirane. Vse so v bregih, zato nam jih nalivi sproti razdirajo. Naši ljudje opravijo ogromno dela zastoj. Nalagajo gramoz za nasipavanje, ga razgrinjajo in čistijo jarke, tako da plačamo edinole prevoz.

Zadnje čase se krajanje najbolj razburjajo zaradi občinske ceste od Simoniške do Križ, ki je čisto nevdrževana, a vendar je speljanih po njej pet avtobusnih prog. Posodobitev so nam obljubili že pri prvem občinskem samoprispevku. V referendumski program je prišla 1981 zdaj pa

zatrčno upamo, da bo na vrsti letos. Naši ljudje so pred petnajstimi leti začeli graditi tudi cesto Dobrova-Koprivnik, da bi imeli bližnjico do Senovega. Zaradi mostu je ne morejo dokončati. Krška občina je obljubila, da bo krila polovico stroškov, za drugo polovico pa ni plačnika. Čas bi že bil, da bi Kozjanskemu več pomagali ne samo z besedami, ampak z dejanji. Sami še dolgo ne bomo dohiteli razvitih.“

Da ne bi samo tarjal, je predsednik Omerzel omenil tudi stvari, s katerimi se v tistih krajih lahko pohvalijo. To je predvsem dobra avtobusna povezava, saj imajo dnevno kar pet prog do Brežic in tri do Krškega.

NA DELO SE VOZI 90 KRAJANOV

Na delo se vozi 90 krajanov, največ v krško Celulozo, v Jutranjko, v Tovarno pohištva in v Gozdno gospodarstvo v Brežicah, nekaj pa jih že leta dela v senovskem rudniku. Ti so glede prevoza na najslabšem. Do delovnega mesta morajo vsak dan premeriti 18 kilometrov, čeprav bi imeli po bližnji celi osem. Tako pa že poldrugo desetletje zaman čakajo na most.

Razveseljivo za te kraje je, da imajo vodovod prav vsi zaselki, razen treh hiš. Tudi elektrika je speljana po vseh pobočjih. Odkar imajo ljudje zaposlitev, ostaja več mladih doma. Tudi zdomci se vračajo na sončna vinogradniška pobočja pod Orlico.

Cesta je Kozjance zblížala z industrijskimi središči. Domačini se počasi privajajo tudi na to, da hodijo otroci v šolo drugam. Največ se jih vozi v Artiče (47). S Padeznika hodijo v Koprivnico, iz Osredka pa v Podsredo in Pišce. Pot ni lahka, vodi jih čez hrib in dol, tako da včasih prepešajo tudi po dve uri.

V Pečicah niso več sposobni takega navdušenja, kot so ga bili še pred nekaj leti, ko je v vas prvič pripeljal nov avtobus. Kot prebivalci hribovske vasi, malo bolj občutljivi za svoj ponos, so težko poslušali zbadanja, češ da so stari avtobus kupili pri ciganih. Zato je bilo veselje ob prihodu novega avtobusa toliko večje. Pričakali so ga daleč spodaj pod vasjo s harmoniko in pesmijo, ga potem spremlili vse do vasi in slavnostno spravili v lepo pospravljeno garažo. Veselja pa je bilo potem kot na kakšni veselici. V te in še prejšnje čase šteje tudi spomin, ko je bil njihov mladinski aktiv najboljši v tedanjem krškem okraju in je bil sekretar mladine v okraju še Franc Šetinc. Čeprav zdaj niso več zmogni takega zanesenega navdušenja, pa je vendarle res, da so ohranili slog, kakršne menda ni najti v ravninskih vaseh. In ta sloga se kaže tudi v tem, da so bili prav vsi krajanje izredno

uredništvo v gosteh: PEČICE

veseli, ko je spet začela delovati mladinska organizacija, ki se je izkazala z več akcijami, med drugim tudi z novoletnim praznovanjem v stari osnovni šoli.

15 TON ČRNEGA RIBEZA

Življenje v hribovitih vaseh ni lahko, še posebej ne za kmeta. V obdelovanje zemlje, sadovnjakov in jagodičevja je treba vložiti precej več truda kot v ravnini. O tem govori tudi Karel Germšek, ki je sedaj kmet, pred leti pa je bil v vasi tudi predsednik mladinskega aktiva, ko je bil ta najbolj uspešen. Tudi on pravi, da je kmetovo življenje v hribovitih vaseh težko. Ni je namreč kmetijske zadruge na tem svetu, ki bi takemu kmetu dražje plačevala z mnogimi litri znojna pridelane litre mleka, ribeza ali sadja. A vse to je Germšek že nekako „vkal-kuliral“ in te težave omenja tak rekoč mimogrede. Sicer pa je zanesljivo največji pridelovalec ribeza v krajevni skupnosti. Na poldrugem hektarju jagodičevja pridelava v dobrih letinah tudi 15 ton črnega ribeza, v zadnjem času pa nekaj manj. Ker pa je z ribezom veliko dela zlasti pri obiranju, se je zdaj odločil, da bo prideloval še hruške sorte viljamovka. Tako bo delo bolj razporejeno, pa tudi dela bo nekaj manj z obiranjem.

Kako bo na kmetiji potem, ko z ženo Mimico ne bosta mogla več delati, ne ve. Hčerka študira na fakulteti v Ljubljani, sin pa je zdaj pri vojaki.

Predsednica osnovne organizacije ZSMS v krajevni skupnosti je Zdenka Germšek, mlada in prikupna pripravnica v krški Celulozi. Čeprav organizacija še ne deluje dolgo, vendarle lahko pokaže marsikateri dosežek. Največ pa je vredno to, da je bilo premagano večletno mrtvilo in je z delovanjem mladinske organizacije zavel v krajevni skupnosti nov veter. Medtem ko so se prej mladinci – v krajevni skupnosti jih je okoli šestdeset – zaradi zabave raztepli po bližnji in daljni okolici, zdaj ostajajo doma. Skoraj vsako soboto in nedeljo namreč prirede zabavo ali pripravijo sestanek. Mladi si žele, da bi v vaseh dvignili splošno kulturno raven. Tako imajo v načrtu, da bodo pripravili še več kulturnih prireditev, v stari šoli pa bodo organizirali tudi razstavo likovnih del.

VELIKO DELA ZA RDEČI KRIŽ

Poleg mladinske organizacije je v krajevni skupnosti zelo dejaven Rdeči križ, ki je organizacija z največ člani. Zdaj je vanjo včlanjenih 88 krajanov. Med njimi je Zdenka Novak, ki je tudi članica krajevnega odbora RK. Čez vse leto se vrste različne dejavnosti: letos so pogostili vse petdesetletnike v krajevni skupnosti, ob novem letu so za starejše krajanje pripravili darilne pakete, organizirali so 18-urni tečaj za nego bolnikov in podobne akcije. Dela je za to organizacijo prej ko slej dovolj, saj se v vaseh množi število starejših ljudi – to je tudi posledica vse več opuščanih kmetij – ki so potrebni take ali drugačne pomoči.

Vse ženske, ki delajo v tej organizaciji, za to delo seveda ne prejemajo nobenega plačila, dovolj jim je že to, da so jim krajanje hvaležni. O tem priča tudi tako drobno znamenje hvaležnosti, kot je novoletna čestitka RK, ki jo imajo nekateri obešeno čez vse leto.

V teh hribovitih vaseh je vedno težko zaslužiti skorjo kruha. Živ dokaz je Jože Zupan iz Dobrove, ki je 14 let žgal apno. Apna v prahu in vrečah še niso poznali, lesa je bilo dovolj, kamna celo preveč, v stari Jugoslaviji je bilo v Pečicah in okolici prižganih do 20 pettonskih peči za apno. Kmetje pa si skorje kruha niso izboljševali samo s samim žganjem apna, ampak tudi s prevozi te nepogrešljive surovine. Apno iz Pečic so vozili daleč na Hrvaško in Štajersko. Kot se spominja Zupan, so imeli z eno pečjo opravka trije možaki, v eni sezoni so jih prižgali do pet, odvisno od vremena in tekočih del na polju, v gozdu in pri živini. Zaslužek z apnom po Zupanovem pripovedovanju ni bil ne vem kakšen. Stokilogramska vreča suhega apna je veljala 12 din, kar je bila sicer celodnevna dnina kosca, mlatiča ali drvarja, po drugi strani pa si dobil za ta denar samo liter vina. Kljub temu se je žganje apna izplačalo.

BOLJSI ČASI ZA APNARJE

Kljub tovarniškemu apnu v vrečah pa vse kaže, da se apnarjem iz Pečic spet obetajo boljši časi. Tako vsaj meni Drago Svajger, ki bo spomladi vzal nazaj apnarsko obrt, pavšalno seveda. Svajger pravi, da se spet pokazala velika potreba po domačem apnu. Predvsem ga pogrešajo vinogradniki, ki se vse bolj vračajo k starim škropivom zoper boleznih trte. Svajger ima že precej naročil, za njegovo apno se poleg vinogradnikov zanimajo tudi komunalci.

Franc Godler iz Pečic kmetuje na 23 hektarjih zemlje. Ko ga vprašaš,

kako se obnese kmetovanje, pravi: „Če bi se obneslo, bi bil bogat, ne pa siromak, kot sem.“ Seveda se nobena juha ne poje tako vroča, kot je skuhan, Godler le ni tako črnogled. Če drugega ne, je vesel, da ima kmetija naslednika. Sin je sicer tudi v službi, vendar očetu na kmetiji veliko pomaga.

Mladina iz Pečic je res veliko po službah. Srečko Sikošek je upravljalec kotlov v krški celulozi. Glede osebnih dohodkov pravi, da z njimi ne zaostajajo več za drugimi, nekaj pa se da zaslužiti tudi z izmanskim delom in dežurstvi ob praznikih. Tega, da zgubi za pot na delo in z dela skoraj dve uri na dan, pa Srečko niti ne omenja. Stvar se mu zdi razumljiva in najbolj naravna.

Na delo v dolino se vsak dan vozita tudi Zvonko Okrošek iz Pečic in Ivan Sotošek iz Križ. Kaže, da bo Sotošek naslednji predsednik skupščine krajevne skupnosti. Med prvimi nalogami iz „njegovega“ volilnega programa je boljša povezava vasi in zaselkov z dolino. Cestna, telefonska itd.

DOMA VEČ ZALEŽE KOT V TOVARNI

Franc Kužnjak je doma iz Šapole, na delo se vozi v krško jedrsko elektrarno. Tudi on pravi, da se je v zadnjem času življenje precej izboljšalo, čeprav bi se dalo še marsikaj izboljšati. V vasi bi radi postavili zbiralnico mleka, uredili avtobusno postajališče, popravili cesto in še kaj. Čeprav je nekaj časa kazalo, da bo življenje v tem zaselku počasi zamrlo – kar tri hiše so namreč prazne – se zdaj vendarle vrača. V zaselku so spet začeli graditi nove hiše in ljudje, ki so nekoč šli s trebuhom za kruhom, se spet vračajo.

Kristina Omerzel iz Pečic pa je ostala kar doma. Pravi, da kot gospodinja več zaleže, kot bi v tovarni, poleg tega pa imajo nekaj zemlje. Nad življenjem daleč od doline se ne pritožuje, z veseljem, vendar stvarnim glasom pove, da taki hribovci vseeno niso, saj imajo vendar tudi malo šole, sem ter tja priredijo kakšno zabavo, tu je trgovina, ki ima vedno pralni prašek in celo kavo itd.

Prav nič jokava ni bila tudi Marijana Kostanjšek, učenka 8. razreda osnovne šole in članica novinarskega krožka. Ko jo vprašaš, o čem bi po njenem morali pisati njeni kolegi in kolegice, ki jih je v krožku kar 26, pravi, da predvsem o tem, kako se v teh krajih živi in preživljuje. To je včasih res življenje na robu v bolj razvitih krajih veljavnih eksistenčnih norm, vendar je to edino življenje, ki ga poznajo. In vsak ga z nekakšno hvaležnostjo živi po svojih močeh.

Drago Svajger

Zdenka Novak

Marijana Kostanjšek

Ivan Sotošek

Karel Germšek

Zdenka Germšek

Franc Kužnjak

Franc Godler

Srečko Sikošek

Jože Zupan

Ivan Omerzel

Zvonko Okrošek

Kristina Omerzel

Mimica Germšek

moj otrok je drugačen

Čustveni vzroki učnih težav

Eden od pogojev za uspešno učenje je dobro čustveno razpoloženje, ki tvori doživljajsko jedro slehernega človeka. Kadar se v otrokovem doživljanju sveta ali samega sebe ne razvije neko prijetno občutje življenjske radosti ter zaupanja v soljudi, stvari in vase ali kadar otrok takšno življenjsko radost izgubi, vanj pa se namesto tega naselijo strah, potrtost, tesnoba, jeza, boleča občutja prikrajšanosti ali topost, pravimo, da je otrok čustveno moten. Čustvene motnje so lahko blage ali hude, zgodaj ali pozno pridobljene, prehodne ali relativno trajne. Kot vzrok šolske neuspešnosti jih smatramo samo pri poprečni ali nadpoprečni inteligentnosti, lahko pa dodatno znižujejo učno uspešnost pri vseh nižjih stopnjah intelektualne storilnosti.

Danes bomo opisali blažje čustvene motnje, to je take, ki niso vpletene v otrokovo globlje doživljanje in ne načenjajo jedra osebnostnega razvoja. Običajno so pogojene z nepravilnim družinskim položajem in neustreznim vzgojo.

V otroku obstajata dva motiva za uspešno učenje. Prvič: otrok želi delati vse tisto, kar delajo drugi otroci. Če se drugi učijo brati, si tega želi tudi sam in tudi z njimi tekmuje. Želi uspevati enako kot drugi. Če morda zaradi nekoliko nižjih intelektualnih zmogljivosti ali posebnosti v možganskem delovanju doživlja pogoste neuspehe, polagoma izgubi zaupanje vase, z vrstniki ne tekmuje več, postane pasiven. Doživljanje lastne neuspešnosti je za slehernega človeka zelo boleče, zlasti pa za otroka, čeprav je videti morda brezbržen. Pomoč temu otroku lahko nudijo že starši in učitelji sami, in sicer s tem, da ga ne primerjajo stalno z vrstniki, da ga sprva obremenjujejo z lažnimi nalogami, da bo uspešen, in mu tako postopoma vračajo samozaupanje.

Drugi motiv uspešnega učenja je otrokova želja po enačenju z učiteljem. Če ima otrok učitelja rad, izpolnjuje njegove zahteve, želi mu ugajati, želi mu biti podoben. Prej se je enačil s starši in se tako naučil določenih spretnosti, sedaj se enači z učiteljem. Lahko pa pride do motenega odnosa z učiteljem, kar ruši učni proces. Učitelj dejansko lahko otroka odklanja, kar je redkeje, pogosteje gre za prenos čustev od enega od staršev na učitelja.

Otrok reagira na učitelja z občutki jeze, strahu, sovražnosti, kot je prej reagiral na starše, čeprav mu je učitelj naklonjen. Zakaj je učni proces v tem primeru oviran? Za uspešno učenje je potrebno osredotočenje pozornosti na učno snov in odvrnitev pozornosti od vseh ostalih notranjih in zunanjih situacij. Otroku, ki je preveč obremenjen s čustvi strahu, jeze, odpora, porabi preveč mentalne energije za premagovanje tega čustvovanja in mu jo tako ostane premalo za usmerjeno delo.

Ker sleherni otrokovo doživljanje pride do izraza v njegovem reagiranju, lahko dober učitelj kaj kmalu opazi, da je otrok v stiski. Pomoč tem otrokom lahko nudijo ustrezni strokovnjaki šolske svetovalne službe ali strokovnjaki izven šole, če so motnje hujše.

Prof. MIRA ŠLUGA,
klinični psiholog

MLADI DOPISNIK

RAZNESLI SO VABILA ZA SREČANJE

S prispevki sta se nam oglasili Marjana Žužek in Vesna Mikec iz mokronoške osnovne šole. Prva piše, da v novinarskem krožku deluje pet deklet. Seznanile so se že z več novinarskimi zvrstmi, za časopise pa pišejo o dogodkih na šoli. Vesna poroča, da so nekateri učenci pred kratkim dobili nalogo, da starostnikom raznesejo vabila za novoletno srečanje. Starejši so bili zelo veseli srečanja, učenci so jim naredili prtičke in pripravili kulturni program.

KOMU JE NAPOTI SPOMENIK

Brežičani se trudimo, da bi bil naš kraj čist in urejen. Vsi pa se ne obnašajo odgovorno, čakajo in rišejo po stavbah. Tako je mnoge prizadelo, ko so opazili, da je nekdo počel spomenik Jurice in Lole Ribar, ki stoji pred našo šolo. Kdor koli je spomenik umazal, ta gotovo nima spoštovanja do padlih junakov.

MOJCA FLORJANČIČ
OŠ bratov Ribarjev
Brežice

PIONIRSKA OBČINSKA KONFERENCA

Delegati OŠ Krmelj smo se udeležili pionirske občinske konference, ki je bila 11. decembra v Sevnici. Poročali smo o solidarnostnih akcijah, o srečanju dopisnikov v Ajdovščini, pripravili pa smo tudi lutkovno igrice "O dveh jezikih", ki smo jo zaigrali 29. novembra in na konferenci. Omeniti velja, da je bila delovna predsednica konference učenka naše šole T. Hočvar. V avli kulturne dvorane smo razstavili kronike, šolska glasila in sestavke, ki so bili objavljeni v Pionirskem listu, Dolenjskem listu, Ljubljanskem dnevniku in v reviji Otroki in družina.

T. HOČVAR in A. LOGAR
OŠ Krmelj

Tovariš, hvala!

Za novo leto so se spomnili starih in borcev

"Tovariš predsednik, prišla sem se od srca zahvalit za novoletno čestitko in darilo. Želim, da bi bili srečni in zdravi tudi v novem letu ter da bi bil mir na zemlji."

Tako se je zahvalila predsedniku KS Kočevje Stanetu Otoničarju 28. decembra ena izmed občank, ki so jo prejšnji dan presenetili kurirji civilne zaštite s čestitko in darilom KS. Krajevna skupnost Kočevje—mesto je letos obdarila 150 starejših občanov in članov ZZZB NOV. Kurirji CZ, ki jih vodi Adi Škorjanc, so opravili nalogo hitro in v splošno zadovoljstvo KS, saj so darila raznesli v pičlih petih urah.

Krajevna skupnost Kočevje je nekaj paketov odstopila tudi Rdečemu križu, da je z njimi obdaroval socialno ogrožene občane.

J. P.

KO ZRVS URŠNA SELA RAZVILA PRAPOR

Krajevna organizacija ZRVS Uršna sela je že četrta v novomeški občini, ki je razvila svoj prapor, in to v času, ko ta organizacija praznuje 30-letnico delovanja. Denar za prapor so v krajevni skupnosti Uršna sela zbrali s skupnimi močmi in ga pod njenim pokroviteljstvom razvili 24. decembra. KO ZRVS je v ta namen in v počastitev dneva JLA z osnovno organizacijo ZSMS in s pionirji, ki obiskujejo osnovno šolo Milka Šobar—Nataša, pripravila bogat kulturni program, ki je navdušil polno dvorano v združenem domu. Proslavo so popeli tudi pevci Dolenjskega okteta.

M. G.

PRISPEVKI IZ TREBNJEGA

Na kratko povzemamo vsebino prispevkov, ki so nam jih poslali člani šolskega novinarskega krožka iz Trebnjega. Radojka Udovič piše, da so v počastitev 40-letnice ustanovitve pionirske organizacije pripravili proslavo, ki se je udeležilo blizu 150 delegatov pionirskih odredov iz vseh šol v občini. Po poročilih o delu pionirjev so izvedli kulturni program, Sergej Vošnjak je razvil prapor pionirjev trebnjske občine, slovesnosti pa sta se udeležila tudi Marta Lešnjak in Božo Kos. Maja Slak in Saša Žitnik poročata, da so si učenci 24. decembra ogledali film po Jurčičevem "Desetem bratu". Film jih je pritegnil, o njem so se nato veliko pogovarjali. Filmska vzgoja na šoli je pomanjkljiva, zato si takih predstav še želijo. Osmoška Nives Hočvar, ki je z vrstniki pred odločitvijo za poklic, piše, da jim bodo v veliko pomoč pri izbiri obiskov, ki so jih imeli po delovnih organizacijah in ustanovah v občini.

pisma in odmevi

NI NUJNO

da se uredništvo Dolenjskega lista strinja z vsemi sestavki, ki so objavljeni na tej strani. — K prispevkom, ki jih pošiljate za objavo v našem tedniku, pripišite svoj celi naslov, sicer ne pridejo v poštev za tisk. Na posebne želje pisca lahko ostane njegovo pravo ime za javnost tajno (podpisali ga bomo s kraticami ali kako drugače), vsekakor pa je pred sodiščem za resničnost napisanega odgovoren predvsem sam.

UREDNIŠTVO DL

OB ŽIVAHNEM DELU TUDI KRATKI STIKI

Potrošniški svet v dobovski krajevni skupnosti s svojim delom veliko pomaga krajanom. Sestaja se zelo redno in ob pomanjkanju nekaterih nujnih vsakdanjih artiklov poskuša doseči, da bi bila njihova področja čim bolj racionalna in pravična. Tako je doslej ukrepal pri pralnem prašku, kruhu, plinu, vendar se pri zadnjem ni ujel z izvršnim svetom. V svoji KS so namreč popisali vsa gospodinjstva, ki kuhajo ali se grejejo na plin, vendar ta seznam ni prišel v poštev.

Prijetno presenečenje

Ceste spluzene preko noči — Tudi žice naj vzdrže sneg

Spominjam se, da smo imeli na Kočevskem že vrsto let ob prvem snegu več pripomb na račun slabega pluzenja oz. nepluzenja cest. Skoraj vsako leto je vzdrževalce cest sneg presenetil.

Letos pa sta za presenečenje poskrbela Cestno podjetje in Komunala, ki sta imela že prvo snežno jutro spluzene vse mestne ceste in ulice pa tudi vse ostale ceste, ne le magistralne, celo tiste do Mozilja in Predgrada. Baje so peli plugi svojo snežno pesem vso noč. Kar prijetno se počutiš, ko stopiš

zjutraj na spluzeno cesto in ugotoviš, da ne delaš le ti za druge, ampak tudi drugi zate.

Komunalnemu in Cestnemu podjetju čestitam za tak uspeh in želim, da bi občane še večkrat tako prijetno presenetila, oz. da bi bila taka presenečenja vsakdanja praksa. V bodoče pa pričakujem prijetna presenečenja tudi od Elektra. Želim si namreč, da bi žice vzdržale sneženje in da se ne bi že ob prvem snegu trgale kot pajčevina.

IVE STANIČ
MOZELJ

ZA HRVAŠKE KMETE VEČ GORIVA

Ko so decembra delili v bizelskem krajevnem uradu bone za bencin, so kmetje začudeno spraševali, zakaj tolikšna razlika med njimi in Hrvati. Na Hrvaškem jim pripada za tri mesece po 300 litrov goriva na traktor, pri nas samo 100 litrov. Ljudje bi radi ustrezno pojasnilo, še raje pa več goriva.

Medvedja usluga nam, delavcem

Franc Šali polemizira z mnenji delavke iz Jutranjke (Dolenjski list 30. XII. 1982)

V članku „Medvedja usluga nam, delavcem“, ki ga je napisala za bralce Dolenjskega lista neznana „delavka Jutranke“, je med drugim tudi vprašanje, kakaj tovariš Franc Šali vsaj z enako mero, kot ga skrbi samoupravljanje v Jutranjki, ne ošvrkne tega, da je nam samoupravljanje v združenem delu ravno to samoupravljanje zaradi vse hujšega državnega omejevanja iz dneva v dan vse bolj okrnjeno.

Tovarišico „anonimko“, njenega imena, žal, ne poznam, tudi zanima, kakaj „se v javnosti pojavljajo dohodki in nagrade prav Jutranjkinih delavk in direktorjev, ne pa tudi naših funkcionarjev“. Na slednje prilepi že nekaj očitkov: „premalo se vključujejo v tako imenovano bazo. Če že pridejo na obisk, so to večina le slavnostni trenutki“. Nasprotno pa „je vsak direktor v Jutranjki stalno v stiku z nami delavci“. Delavka omenja tudi direktorje, ne da bi koga poimensko navedla, „ki so kolektive, v katerih so delali, pripeljali v izgubo in sprašuje, ali „se je tem direktorjem kaj zgodilo“. V tem trenutku postane Šali za omenjeno delavko simbol funkcionarjev, ona pa simbol delavcev, saj počita prvim da smo prenekatere direktorje, ki so slabo delali, nagradili z boljšimi položaji, okrog tistih, ki dobro gospodarijo, pa, da dlakocepimo in iščemo napake, hkrati pa terja za druge, se pravi za delavce, da o tem odločajo sami, češ: „Pustite to nam, ki smo v neposrednem delovnem procesu...“

SKUHAN PROBLEM FUNKCIONARJEV

Očitno je, da se omenjeni prispevek delavke nanaša na moj članek „Vest je slaba, če govori spravnjeno“, v katerem omenjam v analizi političnih prispevkov tudi članke novinarja Železnika o Jutranjki. Po

jasniti moram, da sem se lotil kritične analize nekaterih političnih zapisov v Dolenjskem listu, ne pa Jutranjke. Če sem se v kaj vpletel, sem se v delo novinarjev. Povedati sem želel, kaj si mislim o nekaterih političnih zapisih in kakšni bi po mojem mnenju morali biti. Zaenkrat me nihče od tega kolektiva ni obsojil, češ da se vtikam v njihov posel. Po reakciji delavke Jutranjke samo sklepam, da bi dala novinarjem Dolenjskega lista črno piko, če bi o Jutranjki pisali tako, kot sem jaz kritično pisal o članku novinarja Železnika, v katerem opisuje razmere v tem kolektivu. Podobno kot je reagirala anonimna delavka, je reagiral tudi tovariš Kuljaj: oba sta iz problema politične kakovosti politične vesti skuhalo problem funkcionarjev. Zakaj me nista oba obravnavala kot pisca članka o političnih vesteh, zakaj nista, recimo, razmišljala o tem, kar je predmet moje pozornosti, se pravi o mojih pogledih ali mnenjih o tem, kaj je dobra, kaj slaba politična vest, zakaj sta namesto tega začela veliko temo o funkcionarjih?

Mislím, da gre za globlje vzroke, ki sem jih pač izzval zato, ker sem družbenopolitični delavec, in se jima je nudila priložnost, da povesta, kje ju čevlji žuli. Torej problem niso samo ali pa predvsem politični zapisi kot taki, ampak so problem funkcionarji. Gre za njihov objektivni položaj v družbi in za njihovo subjektivno vlogo, gre za njihovo politično kulturno in za njihovo politično vest: ti se vtikajo, vpletajo v delo samoupravljalcev, ti slabe direktorje nagrajujejo, dobre dlakocepijo, ti si delijo nagrade, ti lazijo v jазbine, ti se generali po bitki, ti, ti, ti... itd.! Roko na srce, nobenega družbenopolitičnega delavca ni treba štiti na lepe oči, toda v tej družbi je treba spoštovati in ceniti tudi družbenopolitično delo, ki je vedno konkretno, kadar si to zasluži in ga kritizirati, kadar ni dobro. Če ga jaz kot družbenopolitični delavec lomim, potem je treba govoriti in pisati o mojem političnem delu, ne pa o političnem delu nasploh in

funkcionarjih nasploh, razen seveda v primerih, če bi komu resnično šlo za to, da resno razmišlja o aktualnih idejnih vprašanjih političnega dela v naši družbi.

Diskvalifikacija družbenopolitičnega dela nasploh je voda na mlin tehnokratsko upravljalnim centrom moči, kakor je nekritično hvalisanje takšnega dela zgolj podpora etatistično birokratski in politično birokratski moči. Medvedja usluga delavcem, draga tovarišica iz Jutranjke, je prav takšen posplošen kritični ali nekritičen odnos do družbenopolitičnega dela oziroma funkcionarjev. Nič kolikor se je pokazalo, kako so prav ti s svojim političnim delom delavcem v mnogih kolektivih odprli oči. Spominjam se, kako so bili pred leti v metliški Beti delavci zaverovani v direktorja Vujčiča, ki je, kasneje pobežnil zaradi strahu pred roko pravice, zdaj pa na stvari drugače gledajo, tudi po zaslugi poštenega političnega dela. Takšno politično delo bo obrodilo sadove v Jutranjki, samo takšno, a ne takšno, kot je še v veliki meri prisotno sedaj!

SPRENEVEDANJE V JUTRANJKI

Delavka sicer ne kritizira političnega dela v lastnem kolektivu, ampak počita marsikaj funkcionarjem od zunaj, a prav laskavo priznanje daje vodilnim v Jutranjki. Takšno lažno sprenevedanje ni zame nič novega. Tako ocenjuje, da so direktorji v stalnem stiku z delavci. Sprašujem se, kako se je; potem moglo zgoditi pred kratkim v eni izmed njihovih temeljnih organizacij združenega dela naslednje dejanje: „Zaradi sklepa o premostitvi skladiščne delavke na novo delovno mesto je dne 11. 12. 1982 ob 13. uri in 25 minut prekinila delo celotna dopolnidska izmena 100 delavcev TOZD Dol pri Hrastniku ter zahtevala sestanek z vodstvom TOZD. Vodilnim delavcem so očitali, da se obnašajo samovoljno, da imajo odločilni vpliv pri sprejemanju sklepov ter da zavajajo samo-

upravne organe. Delavci so dosegli spremembo sklepa, tako da je premeščena delavka ostala na starem delovnem mestu in ob 14. uri in 30 minut nadaljevali delo. Delavka nadalje ugotavlja, da so funkcionarji premalo vključeni v tako imenovano bazo, videti jih je zgolj na slavnostnih prireditvah. Če je tako, je to predvsem problem delavcev v Jutranjki. Funkcionarji se sami ne povabljajo na razne slovesnosti, vabijo jih vodilni iz podjetij, mar ne? Sprašujem pa, ali jih delavci v Jutranjki pritegnejo k reševanju raznih resnih problemov, ki jih pestijo. Sicer pa je anonimna delavka rahlo v nasprotju sama s sabo, saj hkrati, ko počita, kako funkcionarji ne prihajajo med delavce, terja, da se ti ne vpletajo v delo in življenje kolektiva.

Prvič slišim, da funkcionarji dobivajo nagrade! Dobivajo družbena priznanja, ne pa nagrade, in to javno, osebni dohodki pa tudi niso nobena skrivnost in so bili že večkrat objavljeni. Resnici na ljubo, skoraj vsak direktor TOZD se lahko meri po osebem dohodku s plačami funkcionarjev. Ti res niso pretirani. In prav je tako! Delavko tudi zanima, zakaj me tako malo skrbi državno omejevanje samoupravljanja. Mislím, da se moti. Vsaj toliko me to vprašanje politično in družbeno vznemirja kot tozgodovski in ozdovski skupinsko-lastninski odnosi. Če bi delavka pozornost prebrala članek, na katerega opira svojo trditve, bi spreviedela, da je v zmoti. V njem govorim o moji razpravi na aktivu komunistov v IMV o kateri sem prav državi posvetil del svoje pozornosti. To navajamo tudi v članku, od katerega se delavka obregne in iz starega je razvidno, kako sem se zavzel za to, da moramo biti komunisti, še naprej zelo kritični in videti, kje; nam določene (državne) mete lanko tako ali drugače ovirajo socialistični samoupravni razvoj“.

TRDIM, DA V SEVNICI UNIČUJEJO ČLOVEKA

Še posebej pravim: „In če komunisti kritiziramo državo, ne kritizira-

mo države zato, ker smo anarhisti, pač pa zato, ker hočemo, da ima država tisto funkcijo, ki je v skladu z našim temeljnim samoupravnim socialističnim razvojem“. Mislím, da ob vsem navedenem komentar ob članku anonimne delavke ni potreben. A vendar bi jo želel poklicati po imenu. Ne zdi se mi v skladu s samoupravno socialistično etiko skrivati svoje ime pred javnostjo in kolektivom, v imenu katerega govori. A rad bi jo tudi vprašal, saj je nekakšen kolektivni delavec, kakšna je morala delavcev, da zmorejo gledati Rudija Stoparja na cesti, brez dela in dohodka? Kako v srcu mislijo, mar res ne bo nihče izmed njih javno terjal, da se o vsej zadevi še enkrat v kolektivu človečno premisli! In kakšna je morala, bolje rečeno, kakšna je srčnost sevnjskega delavstva, da zmorejo svojega delavca, ki je hkrati tudi plodovit likovnik in je za slovensko in sevnjsko kulturo že veliko storil, gledati, kako se mu od storjene krivice stiska srce v bolečini in obupu ter razočaranju, ker zanj nima nobeden moške besede. Postavljam javno vprašanje ljudem, in delavstvu Sevnice, in ne sodišču, ali je Rudi Stopar res takšna „garjevina“, da se mu vsakdo umika in da naj pogine kot pes za plotom, namesto da bi mu dali delo in toplo besedo, da bi mu vrnil in utrdili zaupanje v človečnost in delavsko poštenost. Da, verujem v delavsko poštenost, toda videti je, kot da ta ne more do besede. Jaz sem prepričan, da njegova poslovna krivda, tudi če je le kaj, proučeval sem jo in razmišljal sem o njej, še zdaleč ni enaka ukrepom, ki so sledili v Jutranjki. Ali bodo v tej delovni organizaciji tudi vodilne iz TOZD Dol pri Hrastniku pometal na cesto zaradi zavajanja samoupravnih organov? Trdim, da se v Sevnici uničuje človek! To je sramota, to je dogodek iz tisoč in večletne zgodbe o odnosih med gospodarji in hlapci, med močnimi in nemočnimi. Kar se mene tiče, bom vedno na strani nemočnih, razčlovečenih, na strani tistih, ki so potrebni pomoči, pa če tudi so ga kaj polomili! Kdo ga pa ne v svojem življenju, toda živeti moramo, pomagati vsakomur, še celo

tistim, ki se jim kaj hudobnega včasih motovili po glavi. Predlagam, da bi tovariš Stoparja nekdo pri Dolenjskem listu povprašal in napisal, kakšno je njegovo poslovno, samoupravno in politično hudodelstvo, da ga v Jutranjki niso pognali le iz kolektiva, ampak tudi iz Zveze komunistov? Jaz sem se odločil zanj, ne le zato, ker sem za človečnost, ampak tudi zato, ker je Rudi človek, osebnost, ki ne zasluži moralnih in političnih klofut!

FRANC ŠALI

SPOSOJENO TRNJE

— V minulem letu je bilo dosti praznih obetov. Odgovorni naj bi letos zapolnili vsaj to praznino.

(Iz Politike ekspres)

— Pred študentskim kulturnim centrom je dolga vrsta. Mimo pride upokojenec in vpraša, kaj dajejo. „Golobnjačo,“ je odgovor. „Ne vem, kaj je to, vem le to, da bo imel komu prodati,“ odvrne upokojenec in se postavi v vrsto.

(Iz Večernjih novosti)

— Kakšne skrivnostne sile se prebudijo v človeku, da vse ve in vse razume — ko pride na vodilno mesto?

(Iz Komunist)

— Mladi ljudje ne marajo oblasti. Če bi po njej hlepeli, bi se bolj odločali za delavske poklice, saj je pri nas delavski razred na oblasti.

(Iz Komunist)

— Morda bi bilo za mladinske kongrese najboljšje geslo: če dobro pripravimo še te kongrese, nam naslednje štiri leta ne bo treba nič delati.

(Iz Komunist)

Izjem ne bi smelo biti!

Jezikovno razsodišče o obveznem slovenskem pod naslavljanju filmov – Povabilo k sodelovanju

Janez Kraševac z Vrhnike je jezikovno razsodišče opozoril na članek v Delu z den 20. novembra 1982, kjer piše, da je sodnik za prekrške kaznoval mariborsko kinopodjetje zaradi predvajanja neslovensko podnaslovljenega filma in s tem dosledno uveljavljal dosedanji Zakon o kulturno umetniških dejavnostih in o posredovanju kulturnih vrednot. Ta določa, da mora biti vsak tujejezični film pri nas slovensko podnaslovljen.

Novi osnutek tega zakona pa je nekoliko spremenjen; saj v 3. odstavku 31. člena beremo: „Kulturnoumetniške in posredovalne organizacije najjavljajo, propagirajo in pojasnjujejo kulturnoumetniške prireditve v slovensčini. IZJEME DOVOLJI NA PREDLOG SVETA KULTURNOUMETNIŠKE ALI POSREDOVALNE ORGANIZACIJE ZA KULTURO PRISTOJNI REPUBLIŠKI UPRAVNI ORGAN“ (podčrtalo JR). V našem primeru je ta organ Republiški komite za kulturo.

Osnutek zakona ne določa, kaj velja za izjemo. Kot slišimo, si kinematografi to razlagajo tako, da bi pri filmih, ki imajo skromen obisk, a so umetniško kakovostni, slovenski podnaslovi ne bili obvezni. Tako so pred kratkih brez slovenskih podna-

slovov že predvajali filma Človek iz železa in Priča.

Kam taka praksa vodi? Ali ne morebiti k temu, da bodo kinematografska podjetja čedalje pogosteje poskušala vsiliti Republiški komiteju za kulturo svoja merila o potrebnosti podnaslavljanja filmov v slovensčino. Torej naj bi kvalitetni filmi, ki imajo po naravi manj obiska, ostali brez slovenskih podnaslovov!

Ali ne bo jezikovno manj večjemu občinstvu s tem oteženo sprejemanje filmske umetnosti in na tej ravni uveljavljeno socialno razlikovanje?

Ker so posledice take zakonske popustljivosti lahko skrajno negativne, menimo, da izjem ne more biti. To pomeni, da morajo kinematografska podjetja v Sloveniji vse tujejezične filme predvajati s slovenskimi podnaslovi.

Jezikovno razsodišče zato predlaga, naj se iz osnutka novega zakona črta določilo o izjemah. S tem bo tudi zadoščeno enemu izmed temeljnih stališč naše ustave.

Morebitne predloge, kritike in opozorila v zvezi s slovensčino v javni rabi pošiljajte na naslov:

JEZIKOVNO RAZSODIŠČE, Republiška konferenca SZDL Slovenije, Ljubljana, Komenškega 7.

Kako ob onejitvah do novih šol?

Zaradi pomanjkanja denarja je dokončanje programa za gradnjo šol v novomeški občini hudo negotovo – Odbor za gradnjo šol predlaga rešitve, ki se zdijo sprejemljive

V novomeški občini so s programom, sprejetim leta 1979, predvideli novogradnje, dozidave in adaptacije enajstih osnovnih in štirih srednjih šol usmerjenega izobraževanja. Da bi vse to laže izpeljali, je bil kot vir financiranja vključen tudi samoprispevek, ki so ga občani izglasovali na referendumu. Uresničevanje programa, ki so ga začeli imenovati referendumski, je občinska izobraževalna skupnost poverila posebnemu odboru za gradnjo šol. Tedaj je bilo določeno, da se denar, namenjen zidavi oziroma urejanju šol, zbira na računu izobraževalne skupnosti.

S programom je bilo določeno, da bodo do konca leta 1982 oziroma v prvi fazi dograjene in usposobljene osnovna šola v Stopičah, ekonomska srednja šola in glasbena šola ter center usmerjenega izobraževanja in kmetijski šolski center, vse drugo pa naj bi uresničili v letih 1983 do 1985 oziroma v drugi fazi. Kmalu pa se je pokazalo, da program ne bo tako lahko izvedljiv, saj je zavoljo nezagotovljenih sredstev nekaj časa celo kazalo, da bodo morali že začete gradnje ustaviti. Ker se je izobraževalna skupnost posrečilo dobiti premostitvena posojila, ustavitve del ni bila potrebna. Za dokončanje gradenj prve faze je bilo porabljenih kakih 626 milijonov dinarjev, od tega 172 milijonov dinarjev v posojilih.

V letu 1982 je bila zaradi zakonskih omejitev pri naložbah ogrožena predvsem gradnja centra usmerjenega izobraževanja. Na predlog izobraževalne skupnosti je bil sprejet poseben sporazum, po katerem naj bi tozdi združili za dokončanje del oziroma za dograditev delavnic v centru 45 milijonov dinarjev. Namesto omenjene vsote so tozdi prispevali le 36 milijonov dinarjev. V šolskem letu 1982/83 je bil šolski, skupni in upravni del centra usmerjenega izobraževanja, ki so ga poimenovali po Borisu Kidriču, dograjen, tako da se je v njem lahko začel pouk. Seveda brez opremljenih delavnic in brez telovadnice.

Možnosti za uresničevanje programa zidave šol v zadnjih dveh letih srednjeročnega obdobja ni veliko. Zaradi splošnih omejitev pri naložbah bo že v letu 1983 v celoti izpadel priliv po prispevni stopnji iz bruto osebnih dohodkov. Izračunali

so, da bi bilo teh sredstev približno 300 milijonov dinarjev. V redno prispevno stopnjo bodo vključena le sredstva za odplačevanje anuitet za že najeta posojila. V začetku leta 1984 se bo iztekel samoprispevek, kar pomeni, da bo občina ostala brez pomembnega vira kar leto dni prej, preden bo potekel čas za program. K temu je seveda nujno dodati še dejstvo, da tudi poslej ne bo moč računati na bančna posojila za gradnjo šol.

Na dlani je, da take ugotovitve ne vlivajo nikakršnega upanja, da bi se mogla s programom določena dela nadaljevati. Po mnenju odbora za gradnjo šol pa vendarle ne bi smeli kar tako odnehati. Odbor sam je proučil stanje in poskušal poiskati poti, ki bi vodile v nadaljevanje

MANJ PRIREDITEV, PA BOLJŠE – Posnetek, ki ga objavljamo, je nastal lani v krški galeriji ob otvoritvi tapiserij avtorice iz Brežic. Takih prireditev bo letos v vseh občinah manj, saj od vsepovsod poročajo o zmanjšanju denarnih skladov v kulturnih skupnostih. Bo pa poudarek na kvaliteto. Torej manj prireditev, a boljše.

Doseženega ne bo moč zadržati

Črnomaljska kulturna skupnost še nikoli ni bila pred hudo preizkušnjo, kot bo letos – Zaradi skrbi s primanjkljajem in še posebej zaradi izpada iz „kluba“ manj razvitih

Povečana amortizacija in močno porasli materialni stroški so zlasti v lanskem drugem polletju ogrozili poslovanje v več kulturnih ustanovah v dolenski regiji. Ponekod so se že sprijaznili s tem, da bodo njihovi zaključni računi izkazali izgubo. V svojih skladih ne premorejo nikakršne rezerve za pokritje, pa tudi od kulturnih skupnosti ne morejo pričakovati rešilnih „injekcij“, saj so te skupnosti same, v velikih denarnih skripcih in so upnikom v glavnem že odmerile, kar so lahko. Poleg tega bodo imele dovolj opraviti same s seboj, med njimi predvsem občinska kulturna skupnost v Novem mestu, ki se ji obeta kakih 300 milijonov dinarjev „Jasne“ izgube.

V Črnomlju ne vidijo nikakršne možnosti za pokritje primanjkljaja, ki se je pokazal v poslovanju Zavoda za kulturno-posavsko dejavnost in občinske matične knjižnice. Po dosedanjih podatkih gre za skoraj 220.000 dinarjev nepokritih stroškov, ki so v zavodu nastali največ zaradi povečane amortizacijske stopnje in seveda izpada dejavnosti, v knjižnici pa zaradi večjih materialnih stroškov. Z denarjem, pridobljenim s tako imenovano valorizacijo

v tej kulturni ustanovi ostal nepokrit.

Od leta 1983 si kultura v črnomaljski občini ne more veliko obetati. Najprej zato, ker bo kulturna skupnost ob vsa solidarnostna sredstva republiške kulturne skupnosti. Glede na finančni načrt občinske kulturne skupnosti je bila solidarnostna pomoč kar velika. Samo v letu 1982 je dobil Črnomelj za nabavo knjig, sofinanciranje spomeniškovarstvene dejavnosti, zgodovinski arhiv ter za glasbena in gledališka gostovanja skoraj 330.000 dinarjev. Te pomoči poslej ne bo več zato, ker je črnomaljska kulturna skupnost po kriterijih republiške kulturne skupnosti izpadla iz „kluba“ manj razvitih in tako že v letošnjem letu izgublja vse ugodnosti, kakršne je imela do zdaj. Zaradi tega se bo potrebno odpovedati glasbenim in gledališkim gostovanjem, manj denarja pa bo tudi za ljubiteljsko kulturo.

Znanje - za nagrado
V Sloveniji tudi letos tekmovanje za Cankarjevo nagrado

Slavistično društvo Slovenije in Zavod SRS za šolstvo sta tudi za letos razpisala republiško tekmovanje v znanju slovenskega jezika in književnosti, znano kot tekmovanje za Cankarjevo nagrado. Potekalo bo v dveh delih. Najprej bodo območna tekmovanja, ki jih bodo na isti dan, in sicer 27. marca, izvedla pokrajinska slavistična društva v sodelovanju z organizacijskimi enotami Zavoda SRS za šolstvo. Območnih tekmovanj se bodo udeležili trije najuspešnejši učenci s šolskih tekmovanj, ki naj bi bila končana do 10. marca. Zmagovalci z območnih prireditev oziroma po trije najboljši z vsake se bodo udeležili republiškega tekmovanja, ki bo 16. aprila v Celju. Določeno je tudi, da se tekmovanja za Cankarjevo nagrado lahko udeležijo učenci sedmih in osmih razredov osnovnih šol (nižja težavna stopnja) in seveda srednješolci. Organizatorji so predpisali tudi literaturo, iz katere se bodo pripravljali tekmovalci (ob pomoči mentorjev).

FEBRUARJA VNOVIČ „DOLENJSKI RAZGLEDI“

Uredniški odbor Dolenjskih razgledov je na seji 30. decembra določil okvirno vsebino naslednje številke te literarno-publicistične priloge Dolenjskega lista, ki naj bi izšla februarja. Med drugim naj bi v njej objavili daljši zapis o pisatelju Milanu Pugglu, intervju z enim starejših literarnih ustvarjalcev (dolenjskim rojakom) in več drugih publicističnih in seveda tudi literarnih prispevkov. Uredniški odbor je predlagal, naj bi v Dolenjske razglede uvedli tudi krajše esejistične zapise z najrazličnejših področij. V letu 1983 naj bi Razgledi izšli trikrat, tako kot so lani.

kultura in izobraževanje

Zastoj pri pesniškem muzeju?

Bo republiški delež za ureditev muzejske zbirke v Župančičevi rojstni hiši ostal neizrabljen?

V belokranjski Vinici so s pomočjo denarja republiške kulturne skupnosti že pred štirimi leti obnovili rojstno hišo pesnika Otona Župančiča. Na pobudo raznih dejavnikov, med drugim tudi sveta za kulturo pri republiški konferenci Socialistične zveze, je kmalu zatem stekla akcija, da bi v zgornjih prostorih te hiše uredili muzejsko zbirko slovenskega mladinskega pesništva. Letu 1981 so v ta namen pridobili idejne in vsebinske načrte, postavitev zbirke pa je vnesla tudi občinska kulturna skupnost v Črnomlju v svoj srednjeročni načrt, in sicer je to postala prednostna naloga.

Za ureditev muzejske zbirke je republiška kulturna skupnost že v letu 1982 namenila 900.000 dinarjev. Polovico te vsote so porabili za projekte in opravljena dela (elektroinstalacije), druge polovice pa ne morejo, ker Črnomelj ni mogel zagotoviti lastnega deleža k tej vsoti (300.000 dinarjev). Ker ni pristavil niti polovice te vsote (150.000 dinarjev) k že porabljeni „republiški“ polovici, bo moral vplačilo celotnega zneska prenesti v letošnje leto. Trenutno pa nič ne kaže, da bo moč ta občinski „dolg“ do pesniškega muzeja tudi uresničiti. Pri kulturni skupnosti v Črnomlju menijo, da bi morali ustrezno povečati finančni načrt za leto 1983, kar pa bo težko izvedljivo, saj bo dovolj težav s financiranjem kulture že zategadelj, ker črnomaljska občina ne bo več dobivala solidarnostne pomoči od republiške kulturne skupnosti.

Če ne bodo v Črnomlju zagotovili lastne udeležbe za pesniški muzej, bo ostalo neizrabljenih 450.000 dinarjev, ki jih je, kot rečeno, republiška kulturna skupnost že dodelila. To pomeni, da bodo ustrezna dela v Župančičevi rojstni hiši skoraj gotovo zastala in vsaj letos ni pričakovati nadaljevanja.

I. ZORAN

DOMAČE TRNJE

Papir marsikaj prenese, zato večina naših zakonov obstaja – le na papirju.

I. Z.

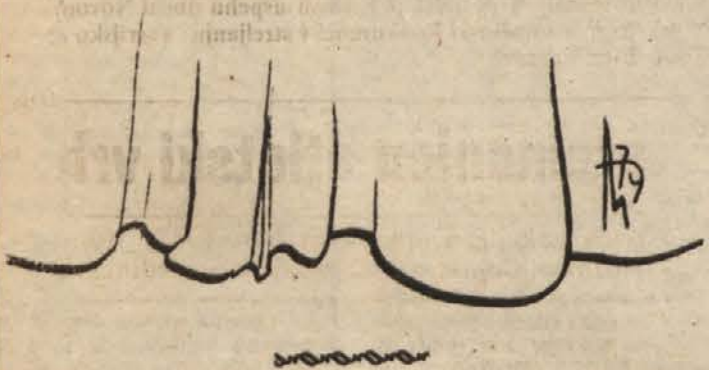
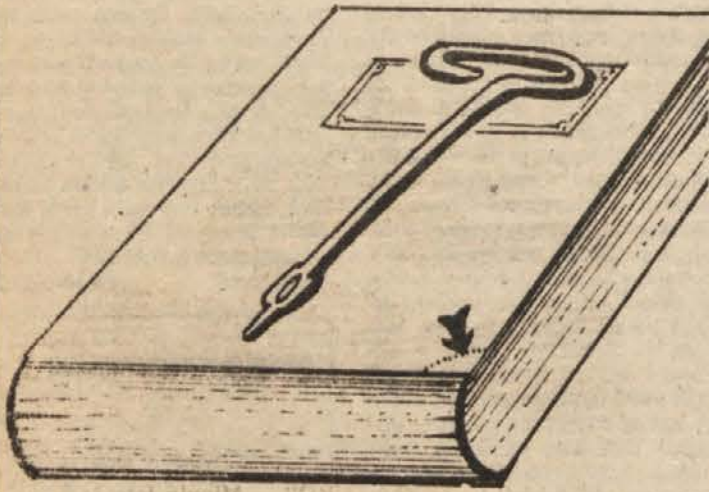
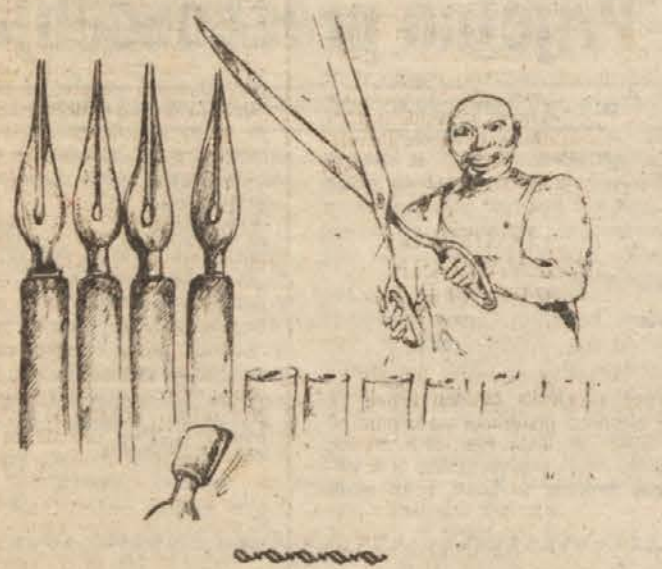
Mali kulturni barometer

VEČ PRIČAKUJEJO OD LJUBITELJSKE KULTURE – Čeprav letošnje leto, kot napovedujejo, kulturne ne bo kaj prida naklonjeno, saj bo zanjo poprečno povsod manj denarja kot lani, pa to nezavidljivo stanje ne bi smelo zavreti ljubiteljske kulture. Ker bo manj gostovanj poklicnih kulturnih skupin (gledaliških, glasbenih idr.), bodo dobile „besedo“ domače kulturne skupine. Njihovi nastopi so namreč nekajkrat cenejši, dostikrat pa niti ne slabši.

AKTIV KOMUNISTOV KULTURNIKOV SPET OZIVEL? – Pomanjkanje denarja v kulturi, ki

se bo nadaljevalo tudi vse letošnje leto, in drugi nerazrešeni problemi na kulturnem področju so spodbudili komisijo za idejna vprašanja vzgoje, izobraževanja, kulture in znanosti pri občinski konferenci ZK v Novem mestu, da je na zadnji lanski seji ta vprašanja obravnavala v posebni točki dnevnega reda. Med drugim je predlagala, naj komite oživi delo aktiva komunistov kulturnih delavcev.

Menil je, da bi imel aktiv dovolj dela, saj bo treba med drugim kaj reči tudi o primanjkljaju, ki se obeta novomeški kulturni skupnosti, in posledicah.

Naš delegat

PONEKOD PORAZNO — Občinski štab za civilno zaščito je zadnje dni starega leta ob pomoči uslužbencev uprave inšpekcijskih služb, zavoda za požarno varnost in miličnikov pripravil nočno akcijo, ki naj bi pokazala, kako so v nekaterih novomeških delovnih organizacijah in skladiščih pripravljene na morebitne elementarne ali druge nezgode. Rezultat: presenetljivo slab in zaskrbljujoč. Sicer pa mnogo več o tem v naslednji številki Priloge. Posnetek kaže nočni obhod prostorov v bršljinjski Iskri. (Foto: B. Budja)

„Rajali“ tudi zmikavti

Prednovoletno veseljačenje in gnečo so nekateri vnovič dobro izkoristili — Veliko kraj in vlomov

Prednovoletno gnečo in zmedo so že po običaju najbolje izkoristili zmikavti in vlomilci.

Njihovo „aktivnost“ v tistih dneh najbolje ilustrirajo tile trije primeri.

POJASNILO

K poročilu z naslovom „Patrulja izsledila vlomilsko trojko“, objavljenemu v zadnji številki Dolenjskega lista, dajemo na posredovanje krške UNZ naslednje pojasnile:

Dosedanji postopek namreč Barbiču in Volčanjsku, ki sta pred miličniki bežala s sponoseno katrcio, ni dokazal vlomov in tatvin, pač pa je teh zaenkrat osumljen le lastnik avtomobila Roman Zuk iz Kranja.

TRAKTOR OBSTAL NA STREHI

Ludvik Urbanič iz Gornjega Podboršta pri Mirni peči je 28. decembra popoldne peljal traktor proti domu. V domači vasi pa je nenadoma zapeljal na levo čez rob ceste, kjer se je traktor preukucnil po nasipu in obstal na strehi. Urbačič in sopotnik, sovačan Avgust Saje sta bila poškodovana in so ju prepeljali v novomeško bolnišnico. Nekaj škoda je utrpel tudi traktor; ocenili so jo na 15.000 din.

Zadnje dni starega leta si bo še naprej zapomnil Frane Murn iz Dolnje Straže. Pri vstopu na avtobus mu je namreč nekdo na novomeški postaji zmaknil denarnico. V njej je bilo 5.700 din gotovine in bon za 20 litrov goriva.

Istega dne, 28. decembra, okoli 21. ure je Rozalija Jaklič iz Gaberja pešačila od konzolnega mostu preko Krke proti Ljubljanski cesti. Takrat jo je dohitel neznan moški in ji z ramen iztrgal torbico ter zbežal v noč. Jakličeva je bila med drugim tudi ob 1.200 din, ključke ter dokumente.

Da pa tudi vlomilci niso mirovali, kaže primer iz Velikega Gabra. Tam je nekdo v noči na 28. december obiskal poslopje krajevne skupnosti, kjer pa so tudi prostori krajevnega urada in pošte. Vlomilec je imel očitno dovolj časa, saj je po vrsti odpiral predale in vlamljal v mize. Vlomil je tudi v blagajno krajevnega urada, ti pa so, kar je splošno znano, večidel prazne. Tudi tokrat je bilo tako in vlomilcu je „pripadlo“ le 312 din, ki jih je našel v pisalni mizi. Boljše sreče je bil na pošti. Tam je iz blagajne zmaknil 8.000 din, s seboj pa odnesel še znamke in stampiljke. Vlomilca še iščejo.

Kdo bo pomagal boksu?

Metliški boksarji vadijo v skladišču tovarne Beti

Malokdo v Metliki ve, da obstaja v njegovem kraju boksarjski klub, ki ga je ustanovil in ga vodi Janko Guštin. Fantje meto trenirajo, čeprav nimajo za to skoraj nikakršnih možnosti. Dosegajo uspehe, ki bi jim jih bili nevoščljivi celo najboljše organizirani slovenski boksarjski klubi.

Na nedavnem boksaškem prvenstvu v Kamniku sta postala dva Metličana slovenska prvaka, pa ni zavoljo tega nihče niti s prstom mignil. Člani boksaškega kluba Metlika trenirajo pač tam, kjer jim nudijo vsaj kanček gostoljubja: verjamejo ali ne, v skladišču delovne organizacije Beti, in še to skrivaj. Pripomočkov za vadbo nimajo, sredstev tudi ne. Skromni so, zagotavljajo in dokazujejo, s starim milijonom bi naredili marsikaj pravijo. Toda od nikoder roke v pomoč, od nikoder lepe besede, spodbude. Pokoncu jih drži le velika ljubezen do boksa, do športa, ki v Metliki nima niti korenin, kaj šele korenin.

„Ljudje v glavnem mislijo,

da smo pretepači.“ zagotavlja Janko Guštin, gonilna sila kluba in velik boksarjski talent. V Metliki so fantje pred dobrim letom že pripravili predstavo, ki je navdušila polno športno dvorano gledalcev tudi zato, ker je zmagal Janko Guštin. Toda enkratno navdušenje klubu nič ne pomaga, niti vrece za vadbo jim ne more kupiti, četudi stane le nekaj tisočakov. Da je spektakel v Metliki bil, so fantje delali sami vse, celo nekaj svojega denarja so primaknili. Za pomlad 1983 pripravljajo nekaj podobnega. Gledalci — v glavnem Metličani — bodo ponovno navdušeni, a je to premalo za delo in obstoj kluba, ki je dokazal, da resno dela in da ima člane, mlade in obetavne.

Presekati bi bilo treba z miselnostjo, da v Metliki lahko uspeva zgolj košarka ali kaj podobnega. Podpreti bi bilo treba v prvi vrsti dejavnosti, ki ne spijo in imajo zaledje v mladih. Če bo enkrat tako, se metliškem boksaškemu klubu obetajo svetlejši in lepši časi.

TONI GAŠPERIČ

Šport

Sevnica: za odprti olimpijski bazen

Kdaj bodo zasadili prvo lopato za prepotrebno investicijo?

Vzdolž mest v Posavju le Sevnica ne premore pravega kopalnega bazena. Neumestno vprašanje za zimski čas? Nikakor ne. Prav te dni, ko je spet v polnem zagonu javna razprava o 4. samoprispevku v sevnški občini, je tudi vprašanje spet „vroče“. Nekateri celo pravijo, da je bilo v telesnokulturni skupnosti rečeno drugače.

Predsednik glavnega odbora Anton Koren mirno pojasnjuje marsikatero vprašanje. Predvsem je že lep čas jasno, da so se v Sevnici odločili za odprt bazen olimpijskih mer. Zakaj je tako, bi verjetno lahko pojasnil tudi kateri od zdravnikov, ki zmičujejo nad zdravstvenim stanjem starih sedečih delav v sevnških konfekcijskih tovarnah, da o mladini ne govorimo. Bencinska kriza tudi ni prijatelj vožen v bazene po sosednjih krajih, v Radeče ali Brestanico. Zakaj torej ne zasadijo lopate? Lesninih biro Pristan je bil do 15. decembra na vse pretege obljubljal vso potrebno dokumentacijo, ki je še sedaj ni. V Sevnici menijo, da bo do prihodnje gradbene sezone rešeno vprašanje za zemljiščem. In poglavito vprašanje: denar? Pri glavnem odboru odgovarjajo, da je sleherni dinar, ki ga združujejo pri treh samoupravnih interesnih skupnostih, gospodarno naložen pri Beograjski banki. Tam ne „kopi“ zgolj zaradi obresti, temveč je naložen zategadelj, ker se je banka obvezala nuditi ustrezno premostitve, kolikor bo Sevnica zmanjkala denarja za gradnjo. Bo torej mogoče zapisati kaj spodbudnejšega v pravih „pajskih dneh“? Vsekakor, če bo slednjic le zmagalo enotno hotenje.

A. ŽELEZNIK

dežurni poročajo

IZTOČIL BENCIN — V noči na 31. december je nekdo vlomil v osebni avto Črnomalčanke Vide Sutej. Storilec je nasilno odprl pokrov prtljajnika in iz rezervuarja iztočil 10 litrov bencina.

VLOMILI V TRGOVINO — Prav tako v noči na Silvestrovo je nekdo vlomil v skladišče trgovine na Kristanovi ulici. Iz predala v točilni mizi je izginilo za 180 din drobiža, iz trgovine pa tisočak.

PRETEPAL SE JE V BLOKU — Novomeški miličniki so 1. januarja zjutraj pridržali do iztreznitve 21-letnega Damjana Tomca, ker je razgrajal in se pretepal v stanovanjskem bloku na Ragovski ulici v Novem mestu. Sodniku za prekrške tudi letos očitno ne bo zmanjkalo dela.

PONOVO TAT V ŠPORTNI DVORANI — V prednovoletnih dneh je bil v novomeški športni dvorani ponovno na delu tat. Športnikoma, ki sta v času vadbe shranila obleko in denar v garderobi, je odnesel skupaj za 1.760 din gotovine.

ZADEL DEČKA

Jože Šus iz Rodin se je v soboto dopoldne peljal z osebnim avtom od Rateža proti Gabrju, ko je v Velikih Brusnicah pred avto nenadoma prišel 4-letni Rok K.

HODIL PO SREDI CESTE

Ivan Radman iz Doblič sel je šel 1. januarja popoldne peš od Črnolja proti Kanjarici. V Kočevju je hodil kar po sredi ceste, zato nič čudnega, da ga je z avtomobilom zadel Jože Balkovec iz Zilj pri Vinici, ki je pripeljal nasproti. Radmana je zbil na rob ceste, kjer je obležal nudo poškodovan. Zdravijo ga v novomeški bolnišnici.

Preveč razvajeni v neredu

SDK v Novem mestu je okrog 400 naslovov društev in organizacij iz štirih dolenjskih občin predala organu za kaznovanje prekrškov — Zakaj ravno letos taka strogost?

Nemajhno razburjenje je bilo zadnje čase na raznih sestankih glede uradnih pisem sodnikov za prekrške, ki so jih dobile na Dolenjskem predvsem manjše organizacije in društva, češ da gre za „sekiranje“ ljudi, ki prostovoljno delajo v organizacijah. Take ocene imajo že drugo plat, ki jo je razkrila dipl. ekonomistka Joža Miklič, direktorica SDK Novo mesto.

Rekla je: „Vsaj uporabniki družbenih sredstev morajo enkrat na leto predložiti družbi obračun svojega finančnega poslovanja. Ta predpis obstaja vrsto let, SDK pa vsako leto znova ugotavlja, kdo te obveznosti ni izpolnil. Ne gre torej za nobeno novotarijo. Razlika je le v tem, da smo prejšnja leta te spiske društev in organizacij dostavljali javnemu tožilstvu, ki ima pravico odločati, ali bodo ukrepali ali ne. Letos smo prav take spiske po novih predpisih dostavili organu za kaznovanje prekrškov, ta služba pa je ukrepala in se odločila za normalne postopke.“

V manjših organizacijah in društvih, kjer nimajo profesional-

redu dostavilo obračune.“

— Kako naj si pomagajo v zdaj veljavnem sistemu tisti, ki nimajo ljudi, da bi bili kos finančnim predpisom in vašim zahtevam?

„Če je med uporabniki družbenih sredstev kakšen tak, ki ni imel opravka z dosti denarja, temveč le z malenkostnimi vsotami, bi moral že prej žiro račun ukiniti, k čemur je bil tudi vsakdo pismeno pozvan. Strokovno pomoč pa so manjšim organizacijam in društvom dolžni nuditi na primer: hišnim svetom v stanovanjski skupnosti, športnim društvom v strokovni službi skupnosti za telesno kulturo, šolskim kulturnim društvom v upravnih šol in podobno.“

— Ali menite, da je bilo razburjenje na terenu neupravičeno? „V glavnem je bilo, kajti nasploh so uporabniki družbenih sredstev preveč razvajeni.“

R. BAČER

PADEL PO MOSTU

Na mostu čez Savo v Brestanici je prišlo 2. januarja ob 22.20 do hujše prometne nezgode. 20-letni Miran Požun iz Rožnega se je namreč peljal po cesti med Brestanico in Krškim. Sumijo, da je na kolo z motorjem sedel vinjen, to pa je bil verjetno tudi vzrok, da je na mostu padel in se hudo poškodoval. Požun se zdravi v brežiški bolnišnici.

VLOMIL V ŽELEZNIŠKO POSTAJO

Neznaneč je med 1. in 2. januarjem obiskal prostore železniške postaje Tržišče pri Sevnici. Vlomil je v garderobno omaro in šefu postaje, Antonu Klukaju, odnesel 14.000 din.

ODNESEL DENAR IN ŠAMPANJEC

V noči na 28. december je neznanec vlomil skozi kletno okno stanovanjske hiše Jožeta Hriberka iz ulice Milke Kerin v Krškem. Iz prostorov je odnesel 2.000 din in steklenico šampanjca za novoletno noč. Verjetno isti storilec je skušal tiste noči obiskati še sosednjo hišo Vlada Packa vendar so ga domačini pregnali.

POŽAR UNIČIL 50 STARIH MILIJONOV

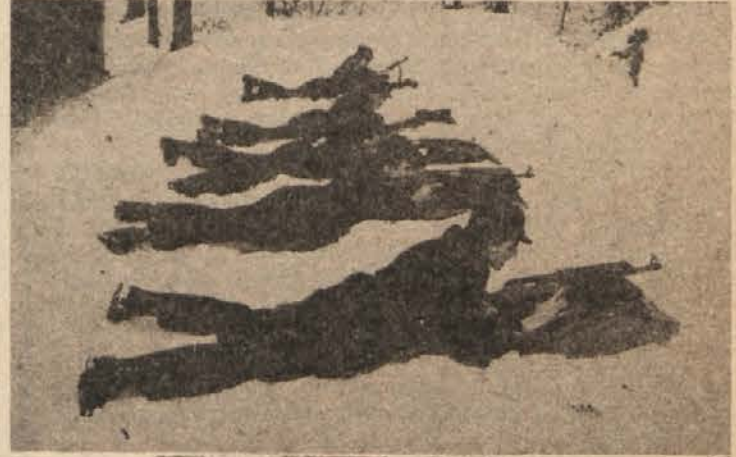
30. decembra ob 8.40 je zagorelo na stanovanjski hiši Silvestra Miklavža iz Velikih Vodenic 4 pri Kostanjevici. Hiša je v celoti iz lesa, zato tudi ogenj ni imel težkega dela. Kot je pokazala preiskava, je v noči na 30. december pri Miklavžu gorelo v krušni peči. Dimnik iz peči se je dotikal lesenega stropa, ki je najprej zagorel, zatem pa še ostreže, omare, oblačila itd. Požar je povzročil kar za 500.000 din škode.

KLAVRNO ZAČETO NOVO LETO

22-letni Jože Poljšak iz Vojskega se je 1. januarja ob 9. uri peljal na kolesu z motorjem po cesti s Senovega proti Krškemu. Kolo je bilo neregistrirano, Poljšak pa brez izpita in tudi osumljen, da je vozil vinjen. V Brestanici se je srečal z osebnim avtom domačina Srečka Smodiča in čeprav je ta vozilo domala že ustavil, močno trčil vanj. Hudo poškodovan Poljšak se zdravi v brežiški bolnišnici. Odrejen mu je tudi odvoz krevli.

NEPREVIDNOST ZAPRAVILA 200 TISOČAKOV

Po regionalni cesti med Brežicami in Bizelskim sta 27. decembra nekaj pred devoto peljala Ivan Oporec iz Obreža, ki je na tovrnjaku vozil mivko, in Ivan Sotler iz Gregovca, ki je prevažal 23.380 kilogramov koroze. Med srečanjem sta se vozili zaradi neprevidnosti šoferjev oplazili, pri čemer je nastalo za preko 20 starih milijonov din škode. Zoper oba voznika bo podana kazenska ovadba.

STRELCI OPRAVILI „INVENTURO“ — Minulo leto je bilo za slovenske strelce gotovo eno najuspešnejših doslej, saj so osvojili kar 10 državnih naslovov, poleg njih pa še 8 srebrnih in 11 bronastih medalj. Svoj delež je k temu uspehu dodal Novomeščan Malnar, ki je v mladinski konkurenci v streljanju s serijsko zračno pištolo drugi v državi.

Spremenjen atletski vrh

Lestvica najboljših atletov za leto 1982: Humar, Rozman, Cujnik — Več uspeha pri mladincih

Slovenska atletska zveza je ob koncu lanskega leta pripravila že četrto zaporedno tradicionalno anketo za izbor najboljših republikanskih atletov in atletij. V letu 1981 je naziv najboljšega v Sloveniji prepričljivo osvojil Novomeščan Darko Cujnik, v letu 1982 pa je bera dolenjskih atletov nekoliko slabša.

Poglejmo rezultate. Pri moških je prepričljivo zmagal Gorican Humar s 159 točkami pred Rozmanom iz Klavdivarja (119), in lanskim zmagovalcem Novomeščanom Darkom Cujnikom, ki je zbral 109 točk. Pri ženskah je bila prva Benedetičeva pred Vinazzo (obe Gorica) in Mariborčanko Muršičeva. In kako je pri mladincih?

Tukaj najdemo pri vrhu dva Novomeščana. Lapanje je le malo za Apostolovskim, na četrtem mestu pa je diskaš Igor Primc. Prav v tej konkurenci se je morda mlademu Lapanjetu zgodila krivica, saj je bil Apostolovski to sezono v JLA, naziv najboljšega pa mu je prinesel tako rekoč en sam dober skok (214 cm), medtem ko je imel mladi Novomeščan vrsto uspešnih nastopov. Se pogled med najmlajše. Tudi tu imamo najmočnejše orožje prav v skoku v višino. Preskočenih 195 centimetrov je namreč mladega in obetavnega Roberta Kocha uvrstilo na tretje mesto lani najboljših pionirjev atletov v Sloveniji. Omenimo, da je v anketi sodelovalo 44 atletskih deincev in športnih novinarjev.

KRONIKA NESREČ

PREZRLA PEŠAKINJO — Nevenka Grgovič iz Gornje Stare vasi se je 30. decembra dopoldne peljala z osebnim avtom skozi Sentjernej in tam dohitela pešakinjo Darinko Bregar iz Gornjega Vrhpolja. Grgovičeva je imela na avtomobilu zaledenele šipe in je zato pešakinjo prezrla ter jo zbilja po tleh. Bregarjevo so po zdravniško pomoč odpeljali v novomeško bolnišnico.

V KAPELICO IN ZNAK — Mirenčan Franc Kolar, ki je 29. decembra zvečer vozil osebni avto proti Mokronogu, jo je tokrat srečno odnesel. V Bistrici ga je namreč zaneslo na nasip, od koder pa je

NAPADLI GOSTILNO

Zadnji dan starega leta so pred gostilno Križan v Gradcu razgrajali Jože, Boris in Slavko Hudorovac, z njimi pa je bil še 14-letni S. H. V gostilni so bili namreč gostje, ki so silvestrovali, in razumljivo je, da zunanji gostom niso stregli. Gostilničar se je skupine Romov vendarle „usmilil“ in jim dal liter vina, toda Hudorovci so hoteli še več. Prišlo je do prepira, v katerem so gostje nadležneže zrinili iz hiše. Toda mladoletni S. H. se ni dal kar tako. Hitro se je vrnil z lovsko puško, razbil steklo na vratih in hotel celo streljati, vendar so gostje in gostilničar preprečili tregedijo in razgrajace pridržali do prihoda miličnikov.

NAGLUŠNA KAMERA

foto slišal:
Milan Markelj

Van Gogh si je uho odrezal kar sam, zato odločno zavračam vašo ponudbo, da mi ga odgriznete za mojo večjo slavo.

DOLENJSKI LIST pred 20 leti

Priprave na prvo „atomsko“

Značilno za proračun je, da je realen -- Kadrovska služba zganja diletantizem -- Prva samopostrežna

TIK PRED zaključkom starega leta je zvezna ljudska skupščina sprejela družbeni plan in proračun za leto 1963. Značilno zanj je, da je realen, ker računa z razpoložljivimi možnostmi. To pa je zelo važno. Včasih so plani le preveč izhajali iz velikih potreb in želja, za katere pa ni bilo stvarne možnosti. V planu je poudarek na tistih politično-ekonomskih nalogah, katerih izpolnitev bo omogočila povečanje proizvodnje, izvoza in produktivnosti.

STROKOVNJAKI INŠTITUTA Rudjer Bošković iz Zagreba nadaljujejo v sodelovanju z atomskimi inštituti in industrijo priprave za gradnjo naše prve atomske elektrarne, ki naj bi bila prototip za gradnjo elektrarn te vrste pri nas. Sedaj pripravljajo jugoslovansko združenje, ki bi prevzelo gradnjo prve atomske elektrarne. Doslej smo uporabljali v Jugoslaviji jedrsko energijo predvsem v obliki radioaktivnih izotopov v industriji in kmetijstvu.

KAKO DOLGO bodo naša podjetja pri kadrovsko-socialni službi uganjala diletantizem in se ukvarjala samo s „personalno“, namesto da bi strokovno proučevala tudi odnose v kolektivu, duševno in socialno stanje delavcev in podobne reči, ki sodijo na področje poklicnega socialnega delavca v tovarni? Prav takega strokovnjaka pa se naše tovarne branjijo.

31. DECEMBRA JE BILA odprta prva samopostrežna trgovina v Novem mestu. Nova prodajalna pomeni zelo veliko pridobitev, čas otvoritve pa ni bil izbran najbolj posrečeno. O tem je pričala nemogoča gneča v trgovini (gnečo pa so še povečali „firbci“, katerih je bilo precej), razbito steklo na vratih in mnogi razsrjeni obrazi potrošnikov. Ni bilo prav, da šo istega dne zapri prodajalno v bližini mosta.

V LETO 1963 stopamo z novimi nalogami, ki niso nepremagljive, zakaj dovolj izkušenj imamo, da jih bomo lahko pravilno reševali. Iz pomanjkljivosti v preteklosti smo potegnili potrebne sklepe.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA
10. januarja 1963)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Ognebluvne gore so na luni

Človek mora dan na dan delati -- Na luni so sneg, rastlinstvo in ognebluvne gore -- Kako pametna je bila neka žaba v Berlinu in kaj jo je doletelo

(A koravno) narava po zimi počiva in se nam zdi, da je mrtva, vendar v resnici ni tako. Priroda ne pozna počitka. Ona se vedno spreminja; tu se snovi razkrajajo, ondu se snujejo nove in ustvarjajo nova in drugačna bitja. Zato pa tudi človek ne sme mirovati. I on mora dan na dan delati in napredovati, da se vzdrži na površju. Jednaka je v vsakem gospodarstvu.

(S neg na luni.) Zvezdoslovec profesor Pichering je ravnokar dokazal, da se nahaja na mesecu sneg, ali vsaj našemu snegu nekaj sličnega. Tudi so ondi kraji, kojih barva se tekom časa izpreminja, to je baje rastlinstvo na luni. Ker se prikazujejo vedno novi bljuvalniki ognjenikov, stari pa izginjajo, sodi iz tega profesor Pichering, da ognebluvne gore na luni še niso pogasile.

(O zdravljeni žaba.) Nek gospod z imenom Lipert pri Berlinu je imel pred večimi leti rego ali žabico, ki se mu je zelo priljubila. Nesreča je hotela, da je nekega lepega dne ta

žabica šla s svojim gospodom na izprehod. Med potoma je po nepredvidnosti stopil Lipert na njo, da je nežni trebušček počil. Ker je bilo še življenje v ni, prinesel jo je gospod na živino-zdravniško šolo v Berlinu, kjer se je posrečilo v resnici zelenega suknjača obdržati pri življenju. Rana se je pravilno zacelila. Svoje nagnjenje in umnost pa je pokazala svojemu lečitelju. Kakor hitro se je kje ta pokazal, legla je pametna živalica na hrbet in kazala rano, da jo namaže z zdravilnim mazilom.

(Čudno vreme.) V noči med 30. in 31. m. m. nastopilo je prav močno južno vreme in je sneg kar nagloma izginil. Silno hudo se je bliskalo med obilnem dežjem in hudim vetrom.

(Močan potres) so čutili v Mokronogu malo pred pol 5. uro popoldne. Čutili so ga nekateri tudi v Novem mestu in drugod.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC
1. januarja 1903)

PO SVETU OKOLI

NESMRTNI MICK -- Mick Jagger se zares dobro drži. Z vsemi leti na grbi divja po rockovskih odrih in igra večnega mladeniča -- res je, da ne zastoj -- zato ni nič čudnega, če kdo pomisli: „Kaj, če nima fant devet življenj kot mačka?“ Najbrž res. Samo v letu, ki je pravkar minilo, so Jaggerja trikrat ubili. Nikar se ne žalostite, ljubitelji večno zelenih Valečih se kamnov! Ubili so ga le novinarji pogrošnih časopisov. Mick Jagger je ob zaključku leta izjavil, da je šele iz časopisov zvedel, da je bil lani trikrat mrtev: zadnje zaradi srčne kapi.

OČE LESTVICE -- Ni pa bila časopisna raca novica, da je umrl disk-džokej, ki je iznašel lestvico „20 najboljših“. Petdesetletnega Barryja Aldisa je čisto zares zadela srčna kap. Tako njegov glas, ki ga poslušajo že nekaj generacij v oddajah radia Luxemburg, ne odmeva več v oddaji, katere oče je. Lani so se pač dogodile tudi takšne reči.

DAN MIRU? -- Če smo česa, potem smo zanesljivo pogrešali v preteklem letu svetovnega miru. Vojna tu, vojna tam. Več je pokalo in več je bilo mrtvih kot srečnih in zadovoljnih ljudi. Ne vemo, čemu nas vdova po pokojnem ex-beatlu Lennonu draži s svojo: zamisljajo, naj bi bil svetovni dan miru na dan, ko so ubili njenega moža Johna Lennona. Za dan miru bi pa le lahko razglasila kakšen manj nasilen dogodek. Sicer pa bo o tem premislil ustrezen organ pri OZN.

VSE JE JASNO -- Zdaj smo končno le zvedeli, da je ljubezen čisto zares koristna stvar. In to ne platonska ljubezen, marveč tista vroča, ta prava, tista, ki se dogaja v nevarni bližini obeh udeležencev. Strokovnjaki -- tako sami sebe imenujejo -- neke ameriške revije so odkrili, da je vroča ljubezenska tlaka v postelji najboljši recept za spanje. Kogar torej muči nespečnost, naj najprej analizira svoje ljubezensko življenje in naj šele potem, ko je ugotovil, da se njegova postelja nikoli ne shladi, vzame prvo dozo uspavalnih tablet.

Ko se bo Zemlja še postarala

Geološki strokovnjak je s pomočjo računalnika začrtal podobo našega planeta, kakršna bo čez stotine milijonov let -- Ponovno skupna celina

Modrega Jadranskega morja ne bo več. Naši otoki in razčlenjena obala bodo zginili in Jugoslavija, če bo takrat sploh še kaj današnjim državam podobnega, bo dežela brez morja. Bomo pa zato imeli z Italijo dolgo skupno mejo po kopnem. In še marsikaj drugega bo spremenjenega. Med Evropo in Ameriko ne bo Atlantika, Afrika se bo spojila z obema ameriškima celinama in z Evropo.

Vse to se bo začelo dogajati že prav kmalu, če govorimo z jezikom in pojmom o času, kot ga uporabljajo geologi; namreč že čez 10 milijonov let bo obliče našega planeta hudo spremenjeno. Mladi geolog Christopher Scotese je uporabil vse dosedanje znanje o dinamiki zemeljske krogle ter začrtal podobo, kakršna bo naš planet imel čez različna časovna obdobja.

Odkar je v znanosti zmagala teorija o kontinentalnih ploščah in so jo številne geološke raziskave potrdile -- med njimi so bile najbolj presenetljive globokomorske raziskave na mestih, kjer se kontinentalne plošče spodrivajo -- je geologe zanimalo predvsem, kakšno je bilo obliče zemlje v preteklosti. Zdaj pa je Scotese s pomočjo računalnika začrtal Zemljino bodočnost. Njegov poskus je pritegnil številne strokovnjake, saj je mogoče tudi v takšnih teoretičnih izsledkih najti marsikaj zanimivega in znanstveno novega. Nekateri celo pravijo, da bi morali zanimivi Scoteseov poskus imenovati z novo besedo, saj ne gre več za klasično geologijo, ki se ozira v preteklost, marveč za znanstveno dejavnost, ki bi še najbolj zaslužila ime geofantazija.

Seveda pa ne gre za čisto domišljijo. Mladi geolog se je strogo držal znanstvenih metod. Vztrajal je pri dosedanjih geoloških spoznanjih in teoriji, ki je pred dvajsetimi leti revolucionirala geologijo, dosledno izpeljal naprej.

Trdni del Zemlje, skorja, je kot nekakšna jajčna lupina, ki se je na tekočem jedru razlomila v velike kose -- tektonske plošče. Ti kosi zdaj prosto drsijo po raztaljeni notranji masi Zemlje, na mestih, kjer se stikajo, pa se spodrivajo, oziroma se ena od plošč grmadi nad drugo, ki tone nazaj v raztaljeno notranjost in se v silni vročini raztaplja. Pri tem dogajanju se sprošča strahotna energija in včasih, ko se dogajanje pospeši, pride do potrebnih sunkov. Gorovja so nastala pri grbančenju nadržane kontinentalne plošče, medtem ko so velikanske vdolbine, ki jih danes poznamo kot svetovna morja, nastale, ko so se plošče odmaknile.

Hitrosti gibanja teh plošč znanstveniki merijo v centimetrih na leto. A kakor je to videti nepomembno, se v velikih časovnih razdobljih, prav z njimi pa imajo geologi opraviti, teh centimetrov nabere za kilometre in kilometre. Tako so izračunali, da so plošče v milijonih let praktično prepotovale vsa zemeljsko kroglo in da so še vedno na enakem potovanju. Takšno razumevanje zemeljske zgodovine ponuja sprejemljive razlage za nastanek velikih zalog nafte na Bliznjem vzhodu, pa tudi doslej nerazumljivo posebnost avstralskega živalstva, če omenimo le dvoje zadev, s katerimi so si geologi trapili glave.

Če pogledamo pospešeni film dosedanje zgodovine našega planeta, kot ga je ugotovila moderna geologija na osnovi raziskav magnetizma kamenin in primerjalnih metod pri proučevanju fosilov ter mineralov, potem se nam najprej pokaže podoba praeline Pangee, ki je

pred dobrimi 200 milijoni let začela razpadati. Obe Ameriki sta se ločili, globel med njima pa je zapolnil Atlantik. Afriška celina je kot nekakšen ogromni zaklop zaprla del pramorja in ga stisnila v to, kar danes poznamo pod imenom Sredozemsko morje. Kakih 15 milijonov let nazaj se je dogodila ena največjih geoloških kataklizem. Indijski kontinent je treščil ob Azijo; posledica strahotnega trčenja je mogočno gorovje Himalaje.

Na tem mestu filma je približno današnji trenutek. Toda film teče dalje. Scotese je v računalnik vložil dosedanje gibanje kontinentalnih plošč in elektronski možgani so obdelali silno množico vseh možnih razvojev tako, da se je nazadnje izrisala možna bodoča oblikovanost kopnega.

Prvih 100 milijonov let se ne bo dogodilo nič dramatičnega. Afrika bo počasi stisnila Sredozemlje in stvoril se bo nov afroevrazijski kontinent. Avstralija bo pritiskala na Indonezijo in povzročila nastanek velikega gorovja, ki se bo vlekle vse od Vietnama do Španije. Po 100 milijonih let pa se bo začel stiskati pacifiški bazen, ameriški celini se bosta zblížali z Azijo in čez 250 milijonov let ne bo več Tihega oceana. Nastala bo nova skupna celina Pangea.

Računalnik je nakazal še precej drugih sprememb, med njimi bodo tudi vremenske spremembe. Sedanja zahodna Evropa bo polarno mrzla, zaradi vetrov bo tisti del Pangee, ki so sedaj Združene države Amerike, postal velika puščava. Ker se bo Antarktika pomaknila navzgor, se bo večni led stopil in gladina svetovnega morja se bo močno dvignila.

Kako se bo staranje Zemlje nadaljevalo, ni mogoče predvideti. Scotese domneva, da se bo ponovno začelo trganje skupne celine in tvorjenje novih manjših celin.

Strup nove vrste

Insekticid, ki deluje na povsem nov način

Najrazličnejša uničevalna sredstva za mrčes postajajo, žal, vse bolj nemočna. O tem so se lahko prepričali tudi prebivalci našega glavnega mesta, ko se niso mogli znebiti nadležnih mravelj, ki so napadle nekaj stanovanjskih sosesek v Ljubljani. Navadna sredstva, ki pomagajo v borbi proti običajnim mravljam in drugemu mrčesu, so odpovedala, zato so morale nastopiti posebne enote z najhujšimi strupi, da so nadlogo delno zatrli. V ZDA pa tudi najhujši strupi niso mogli uničiti neke druge vrste mravelj, ki je „osvojila“ Ameriko.

Gre za vrsto rdečih mravelj, ki živi na poljih. Te mravlje si grade kot beton trda mravljišča sredi polj in močno načenjajo vsakoletni pridelek, da sploh ne šteje moške, ki jo povzročijo na poljedelskih strojih, ko le-ti zadenejo ob njihove čvrste „hiše“. Mravelj so se strokovnjaki za uničevanje mrčesa lotevali z najrazličnejšimi strupi, vendar zaman. Razširile so se po velikem delu ZDA. Edinega strupa, ki je uspešno uničeval mravljinčje kolonije, pa niso smeli uporabljati, ker je insekticid obtožen kot povzročitelj raka. Sipanje tega strupa po poljih torej ni prišlo v poštev.

Kemiki so napeli možgane in uspelo jim je izdelati najnovejši insekticid, ki učinkovito uničuje muhe, komarje in seveda nadležne mravlje. Insekticid deluje na izvirni način: vpliva na mlade mravlje tako, da jim preprečuje rast, nedorasle mravlje niso sposobne skrbeti za mravljišče in za matico, tako kolonija propade. Očitna prednost novega insekticida je v njegovi ekološki nesškodljivosti.

Takšna bo podoba Zemlje čez 50 milijonov let.

Nad gene tudi z zdravili

Znanstveniki že nekaj let poskušajo doseči izmikajoči se cilj, da bi zdravili najrazličnejše bolezni, ki peste človeški rod, z ustreznimi posegi v človeško gensko zgradbo. Geni so namreč tiste opekice, delci DNK v vsaki živi celici, ki nadzorujejo in odredjajo proizvodnjo vseh življenjsko pomembnih snovi v organizmu. Kadar so geni normalni, pošiljajo pravilna sporočila in organizem se razvija ter deluje normalno. Če pa pride do poškodb, pošiljajo napačne informacije in organizem zboli. Iz te preproste resnice poskušajo znanstveniki izvleči kar največ koristnega. Na videz je res preprosto, kako ozdraviti bolnika -- zamenjati je treba obolele, napačno delujoče gene. A v praksi so težave velikanske.

Nekaj upanja ponuja genski inženiring, pri tem mislimo na rekombiniranje DNK, se pravi na zamenjavanje delov DNK verige v celičnih jedrih in cepljenje z novo gensko snovjo. Vendar pa takšni posegi na človeku še niso možni in t. i. genska kirurgija na tem področju še močno zaostaja. Prvi uspešen poseg v gensko strukturo pa je uspel strokovnjakom, ki so se odločili za drugačno metodo -- spodbujanje „spečih“ genov z zdravili.

Strokovnjaki illinoiške in Hopkinsonove univerze so nov

način ravnanja z geni najprej preskusili na opicah, in ker so zabeležili lepe uspehe, so izkušnje prenesli že tudi na nekaj bolnikov, obolelih za talasemijo, vrsto anemije, ki nastane zaradi okvare genov, ki nadzorujejo in usmerjajo proizvodnjo hemoglobina. Bolezen v hujši obliki zahteva stalne transfuzije krvi, vendar pa je tudi zato, ker se tovrstnim bolnikom zelo rade masijo žile.

Medicinski strokovnjaki so se boleznimi lotili s snovjo, ki se imenuje „5 azacytidin“. Z dajanjem tega zdravila so dosegli, da se je v bolnikih dvignilo število normalnih rdečih krvničk za četrtnino. To je bil znak, da se je v organizmu nekaj spremenilo in da proizvodnja hemoglobina poteka bolje, torej se je v bolniku „prebudil“ speči genski potencial.

Znanstveniki priznavajo, da ne razumejo povsem, kako je snov učinkovala v organizmu. Domnevajo, da je odstranila neko kemikalijo, ki je zavirala njihovo aktivnost, in jim omogočila, da so spet lahko postali dejavni. Zanimivo je, da pa vedo, na katere gene je 5 azacytidin deloval. Gre za gene, ki v zarodku urejajo proizvodnjo hemoglobina, po rojstvu pa „onemijo“. Zakaj, ne ve še nihče.

Rešitev prejšnje križanke

1	S	R	A	K	A	P	T	A
2	T	O	B	A	K	L	O	G
3	A	K	A	D	K	K	A	E
4	T	A	N	R	A	T	A	R
5	N	O	V	O	L	E	T	O
6	S	I	R	E	M	O	E	V
7	P	A	R	T	A	N	T	I
8	O	T	E	K	A	N	J	E
9	R	A	Č	A	N	K	A	R
10	T	I	N	T	E	S	L	A
11	O	R	O	I	R	A	D	A

prgišče misli

Znanje je moč razložiti, modrosti pa ne.
H. HESSE

Solze so taleči se dušni led.
H. HESSE

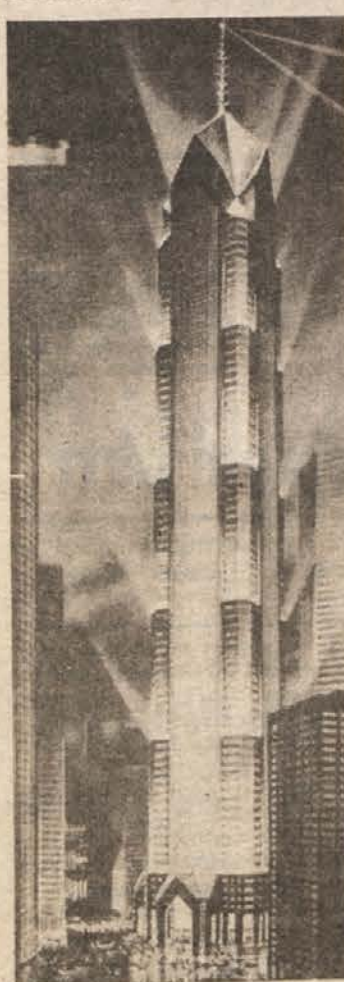
Vsekdar bomo verjeli le to, kar žgečka našo nečimrnost, prija naši ljubezni in streže naši mržnji.
H. BALZAC

DL	VOJ. PO. OKRAŠNI	IGRALKA	NAŠA STAR. PEVKA	Ž. IME	DL	SESTA-NEK	POČI-TEK	ANTON ASKERO
VRSTA MIŠI					BELG. TERME			
NEG. ION					DOBA ČRNOG. PESNIK			
IGRANJE SPIRHI								GR. BOGINJA NESREČE
ODPRITNA V ZIDU TEK				NAS. SLIKAR HUS			OKKER TOM SUBJEK	
DL	GR. OTOK SUKA-NEC DVOČE-NIK		KLOBU-CEVINA	IND. PESNIK ROMUL. BRAT				
PRITOK MORAVE			BOTRIN-SKI KRUH				KOS PO-HIŠTVA	IZRAEL. LUKA
TKANINA		DL	SKAND. DRORIZ EISEN-FLOWER		KRINKA KING COLE			
DALM. Ž. IME			JEZERO V SZ. EULER LEONARD			DOMACA ZIVAL VALJE-VO		
ZBIRKA ZAKO-NOV				SKUPI-NAPLA-NINCEV				
VRAŽNI OBESEH				NAPAD				DL

Nebotičniki niso odpisani

Ponovno zanimanje za gradnjo nebotičnikov v Ameriki

Če bi morali izbirati stvar, ki je najbolj tipična za Ameriko, potem bi se najbrž odločili za nebotičnike. Visoki betonski

410 m visoki nebotičnik, ki ga bodo postavili v Houstonu - nov izziv za arhitekta.

gozdovi ameriških mest so svoj čas svetu dokazovali silni vzpon ameriškega gospodarstva, bili pa so tudi odraz povsem nove urbanizacije družbe. Kasneje se je manija nebotičnikov unesla in visoke zgradbe so gradili bolj iz potrebe kot zaradi ugleda. V novejšem času so se arhitekti odrekli načrtovanju nebotičnikov, oziroma niso našli nič novega, ustvarjalnega.

Tovrstno mrtvilo je presekala skupinica arhitektov, med njimi pa je še posebno zanimiv Neme Helmut Jahn, ki že od 1966. leta živi v ZDA. Izdelal je načrt za monumentalni nebotičnik, ki ga bodo postavili v glavnem mestu Texasasa Houstonu. Stavba sicer ne bo dosegla svetovnega rekorda v višini, bo pa na drugem mestu med zgradbami, če izvajamo televizijske stolpe. Vitki nebotičnik bo s svojimi 82 nadstropji segel 410 metrov visoko.

Zgrajen bo do leta 1986, gradnja pa bo stala 350 do 400 milijonov dolarjev.

Noben zdravnik ne pozna tako zdravilnega sredstva za utrujeno telo, kot je upanje za opešano dušo.
S. ZWEIG

Zakon se krha

Na Nizozemskem dvakrat, v V. Britaniji pa petkrat več ločitev

Ko prestevalimo lanskoletne dosežke, se moramo ustaviti tudi pri „dosežkih“, nad katerimi se ljudje bolj ali manj zaskrbijo zamislijo. Tako so se ob koncu leta zamislili podložniki britanske in nizozemske kraljice, ko so zvedeli za najnovejše statistične podatke o ločitvah.

Res ni nikakršna velika novost, da so zakonske zveze dandanes precej bolj krhke, kot pa so bile, a da so tako hitro uničljiva in pokvarljiva roba, si Nizozemci in Britanci le niso predstavljali. Nizozemci so se v preteklem letu ločevali kar dvakrat pogosteje, medtem ko so v Veliki Britaniji našli petkrat več ločitev kot pred petimi leti.

Sociologi menijo, da je to posledica osamosvojitve ženske in spolne svobode, ki je prišla z razrušenimi tabuji in kontracepcijsko tabletko. Za optimista so omenjeni narodi napredovali, za pesimista pa najbrž ne, kakor pač kdo razume napredek.

Z avtom zavestno v smrt

Samomori na cestah ogrožajo tudi druge - Vse več

„Nenadoma zavil v levo... iz neznanega vzroka zapeljal s ceste v betonski steber... na povsem ravni cesti treščil v občestno drevo...“

Taki in podobni uradni zapisi skrivajo po mnenju zahodnonemških strokovnjakov primere sodobnega samomora. Ugotavljajo namreč, da se vse več samomorilcev odloča za samomor z avtomobilom, ki ga zapeljejo v veliki hitrosti s ceste v drevo ali kaj podobnega, žal pa tudi v nasproti vožeče vozilo, v katerem morda sedi življenja zelo željan človek.

Ocenjujejo, da je med 12.000 mrtvimi na zahodnonemških cestah najmanj 600 samomorilcev, še več verjetnosti pa je, da jih je veliko več. Toda tudi šest stotin zanesljivih primerov je strahota. Samomor je že sam po sebi kočljiv, nedvomno pa postane družbeno nevarno početje, kadar z njim kdo neposredno ogrozi druga življenja.

In čemu avtomobil kot smrtonosno orožje? Nekateri menijo, da je mnogim dandanes avto kot živo bitje, zvest prijatelj, ki samomorilcu do zadnje ga stoji ob strani.

VAŠA ZGODBA

Medved na obisku

Bilo je v tistih časih, ko Velika gora še ni bila preprežena s cestami in je bilo veliko polhov, a malo polharjev. Takrat sem neko jesensko popoldne oprtal nahrbtnik, vzela palico in jo mahnil na Veliki vrh v Štrmo strugo. Pot me je vodila iz Bukovice po označeni skalnati poti proti Jelenovemu žlebu, tu in tam skozi temne jglobele, obokane s košatim leščevjem in bukovjem.

Daleč pred sabo v strmini sem zagledal starega polharja Jožeta. Nekajkrat sem ga poklical in pospešil korak. Toda tudi on je pospešil hojo. Imel je pač stare navade in polharske skrivnosti in opustil sem dohitevanje.

Po debeli uri hoda sem razgret prišel do lovske kočje pod mogočnim krošnjami bukova in smrek. Ob pogledu na gozdno idilo mi je postalo prijetno, obnovile so se mi moči in nadaljeval sem pot.

Končno sem prispeval v dolino Štrme struge, v kraljestvo divjega petelina. Veličasten gozdni mir le včasih vznemirja veliki prebivalec teh gozdov - mogočni jelen.

Že je postajalo mračno, ko sem razpostavljala zadnje pasti. Medtem pa sem nad sabo v strmini zaslišal nekakšno stopicanje in pokanje suhljadi. Mislim sem, da morda Jože tam gori razpostavlja svoje pasti, in sem ga začel klicati. Oglasil se mi ni nihče, le stopicanje se je oddaljilo. Pa nič, sem si dejal, bom pa sam prenočeval. Pod gosto smreko sem si poiskal prenočišče. Za ležišče sem si nalomil smrekovih vejic. Že ko sem si pripravil lep kup suhljadi in se pripravljaval zakuriti, je bilo zopet slišati stopicanje. Tokrat je bilo to stopicanje že nižje in je prihajalo po vlaki naravnost proti meni. Mislim sem si: „No, sedaj je nastavlil po tistih svojih skrivnostnih nastavah in prihaja, da bova skupaj krajšala noč.“

Bil sem vesel in ga začel klicati. Toda ni se oglasil, le stopicanje je bilo vse gostejše in glasnejše. Kmalu se mi je pokazala medla senca, in ko je prišla ta senca že zelo blizu, se je vzdignila. Sele tedaj sem opazil, da to ni Jože, ampak medved. Čez telo mi je pljusnil mrzel in hkrati vroč val. Mrzlično sem začel iskati po žepih vžigalico, čeprav sem jih držal v rokah. Končno sem jih le našel in zakuril že pripravljeno suhljad. Sele potem sem se ozrl naokoli, a o medvedu ni bilo ne duha ne sluha več.

Ko je bil že dokaj velik ogenj, sem se zleknil v pripravljeno ležišče. Z enim ušesom sem prisluškoval gozdnemu življenju, z drugim pa hrupu v dolini, od koder so mežikale luči. Se predem sem do kraja pokadil pipico, me je prevzel spanec.

Iz sna me je prebudilo skovikanje sove nekje v bukovju, vendar se je kmalu naveličala in gozd je ponovno preplaval mir. Zopet sem si prižgal pipico, medtem pa so začele bledeti zvezde. Tam daleč za vrhovi Male gore se je začelo prebujati novo jutro. Kje je še kaj lepšega kot doživljanje novega dne v mogočnem objemu gozdov daleč proč od človeške vsakdanjosti, hrupa in neprestanega vrvenja?

Ker mi je sova s svojim skovikanjem pregnala polhe, tisto noč ulov ni bil kaj prida, a sem bil vseeno zadovoljen.

Telega medveda sem kasneje še videl, ko ga je neki Nемеc ustrelil. Na eni šapi je imel spodvit krepelj, prav tako, kot ga je imel na sledi takrat, ko je prišel k meni vasovat. Po tem sem ga tudi prepoznal. Koliko je tehtal, bi težko povedal, kajti uradno je tehtal toliko, kolikor je ta Nемеc priložil nemških mark na tehtnico.

IGNAC JEREB
Koroška Bela - Jesenice

Leteči krožniki zračni vrtinci

Za skrivnost siromašnejši za ugotovitev bogatejši

Odkar so se po zadnji vojni začela pojavljati poročila o neznanih letečih predmetih, je bilo podanih že zelo veliko „ugotovitev“, kaj se skriva za temi nenavadnimi pojavi, za katerimi je, kot kaže, ponorelo vse človeštvo. Lani je trdi oreh NLP stri sovjetski znanstvenik Grigorij Barenblat, ki je v reviji Moscow News zapisal, da niso NLP nič drugega kot zračni vrtinci.

Avtor je zapisal, da gre za tubulence v ozračju, ki nenadoma postanejo vidne zaradi prašnih delcev, ki jih srkajo skupaj. Dostikrat se od njih odbijejo sončni žarki in svetijo je, kot bi po nebu plulo svetleče vozilo. Z Barenblatovo teorijo je mogoče tudi razložiti nenadna izginotja NLP. Vrtince usahne - samo to je, nič drugega.

Seveda pa sovjetski znanstvenik ne trdi, da gre v vseh primerih NLP za zračne vrtince. Še naprej obstaja v ozračju veliko fizikalnih pojavov, s katerimi se da razložiti vidna zapazanja svetlečih predmetov, kot so odsevi delcev oblaka v zahajajočem soncu, odboji letalskih ladijskih in drugih močnih žarometov od oblakov, električna prazenja, meteorološki in vojaški baloni, pa sateliti in ne nazadnje tudi letala.

67 Črtice in povesti iz narodnega življenja

PTIČJI SVAT

Razen kakoga pijanca ali predrznega vlačugarja se ni drznila živa duša popotovati o polnočnem času po tej nevarni plani.

Marko je čul sto in stokrat take basni, zato mu ne moremo zameriti, da se je bal Mete že zanaprej, desiravno ga je bilo sram, to povedati. Ko je gnal goveda prvokrat mimo črne kolibe na Melnik, se je oziral plaho na vse strani in se ves zganil, ko mu pride baba nasproti. Ali kmalu se zopet ojunaci. Meta ga ogovori prav prijazno, izražaše razne reči, se mu muza, ga prijemlje za roko in mu gleda v oči tako milo in prisrčno, da mu izgine vsaka sled strahu. Ko ga prosi, da bi pasel tudi njeno čuho, privoli precej in radost se mu še poveča, ko mu poda kos potice in veliko dvajsetico. Začel se je sam v sebi prav živo sramovati, da je verjel ljudskim čenčam. Niti rajnka Burga se mu ni zdela tako ljubezniva kakor ta razvpiata starka. Videlo se mu je pri njej tako kratkočasno in prijetno, da bi jo bil le gledal in se z njo menil in šalil.

Govoril je z njo na vsa usta še nekoliko laglje kakor z drugimi ljudmi. Kolikor večkrat se je z njo sešel, kolikor dalje je z njo občeval, kolikor bolj jo je spoznaval, toliko bolj se je v njem utrdilo dobro mnenje o njej, toliko bolj je hrepenel po njenem društvu, toliko bolj jo spoštoval in ljubil. Jako ga je veselilo, ko se je pričel, da ga ima tako neizrečeno rada. Kadar koli je prigonal, ga je čakala pred vrati in ga radostno pozdravila kot tovariša svoje samote. Vselej se je nekoliko minut z njim pomenkovala, ga hvalila, mu gladila lase, ga božala, ga gledala tako zamaknjeno in se mu smehljala tako sladko, da se mu je kar srce topilo od neznanih občutkov, ki so ga ogrevale.

Ali pustimo za zdaj coprnico pri miru in pogledimo, kaj je delal Marko na Melniku. Kraj se mu je zdel prav ugoden in prijazen. Ko ga je dobro ogledal in prehodil, je začel modrovati: „Na tem kamnu bom sedel, kadar bom jedel svoj kruhek in praznil svojo čutarico. Kadar se mi bo ljubilo, si

bom pekel zraven njega svoj krompirček. Hvala tistemu, ki je zasadi Seč. Za njo se bomo hladili prekrasno jaz, moje kravice in moji volički. Onile okrogli griček na levi se kaj lepo poda mojemu pašniku. Z njega bom videl vsako živinčič in pazil, da mi ne zabloudi kam. Tele jame in luže mi niso všeč, žabe in skuki mi pojo pregrdo v njih; moral jih bom odpeljati v Krko in očistiti. Ti, Krka, si velika in debela vodica, ali ne bojimo se ni tebe. Breg se ti znižuje prav polagoma, in to je dobro; kravice in volički te bodo hodili pit brez truda in nevarnosti. Kak požirek boš dala blagovoljno tudi meni. Oh, stozica, ti se mi pa viješ grozno krivo in neumolj! Čakaj, te bom že poravnal. Pa kaj bi se hudil nate, saj imam široko cesto, da se bom lahko gibal in suhal. Ti, zeleni pašniček, boš odšel moja cesta, moja vas in hiša, moj bratec in sestrica, moj prijatelj in nerazdružen pajdaš. Bog daj tebi in meni svoj blagoslov.“

Tako dobrega črednika se je živina hitro privadila. Domači fantje so jo tepli in bičali, jo drvili s kamni in krepelci, se nad njo zadirali in jo preganjali sem ter tja, da je morala izgubiti še tisto mrvico pameti, ki ji jo je narava podelila. Marko pa dela zdaj z njo tako krotko, tako po krščansko. Kakor ni nikoli udaril Jernejčeve čuhe, ni rabil palice niti na Melniku. Zdaj je stopil k eni živali, zdaj k drugi, tolažil in čehjal je vsako, milil in dobrikel se vsaki. Toliko razuma ima tudi žival, da spozna kmalu svojega prijatelja. Kako tožno je živela prej, kako prijetno se pase zdaj v svoji svobodi pod oblastjo usmiljenega Marka! Ta razloček je bil ogromen in je neizrečeno dobro del živini. Prva dva meseca je trpel črednik prav veliko s svojimi kravicami in volički, kajti dobil je vse zbegane in zdvijane. Ko pa opazijo novo gospodarstvo, mu začno izkazovati radovoljno posluš in pokorščino. Sosebno kravice so se dale Marku kmalu božati in ga jele oblizovati v znamenje svoje prijaznosti in hvaležnosti. Pobodla ga ni že prvo leto nobena. Pozneje si je čredo tako ukrotil in privadil, kakor da pase sama jagnjeta. Na prostornem travniku se je živina po svoji volji sprehajala in krnila, nadziranje ni prizadejalo Marku veliko truda in nadleže.

Ostajalo mu je še dovolj časa za razne druge opravke. Teh je imel zmerom na kupe. Najprej se je lotil smradnih mlak.

Kjerkoli se je dalo, je prekopal v Krko jarek in je posušil na tak način več velikih mlakuž v prav kratkem času brez težave. V hladu goste Seči se je počivalo o lepem vremenu prav prijetno, ali za dež ni dojal go grmovje dosti zavetja. Fant si je znal pomagati. Prinesel je s sabo balto in si je izsekal v široki meji ličen šotor. Streho je spletel iz tankih vej in jo pokril z deskami. Naredil je celo vrata, ki so se dala prav trdno zapreti. Kadar je smuknil v šotor in se zaprl, ga ni doletela ob najhujši plohi ne ena kaplja. Ob vedrem vremenu je navadno sedel na gričku in se oziral po čredi, zraven pa ukal, žvižgal, prepeval in izdeloval kako podobno ali igračo. Okoli njega pa se je šetal in polegali verni čuvaj, ki je pozabil Balasa in se pritožoval in prikupoval na sto načinov svojemu novemu gospodu, Marko se je pa tudi brigal za prijazno žival, deleč z njo vsak založek. Kadar je prejel od Balasa ali Mete kako klobaso ali kos štruce in potice, se ni mastil nikoli sam.

Prazni hribeček, ki ga je gledal vsak dan, se mu je zdel kmalu preveč pust in otožen. Že prvo spomlad je jel posajati po njem razna drevesca in zeli, v dveh letih ga je obsejal in obsadil vsega okoli in okoli od vrha do tal in pustil nanj samo ozko stezico zase in za čuvaja. Gomila je dobila prav ljubko lice, krasno zelena in košata je razveseljevala vsakega potnika. Poleg krepkih hrastičev so štrlele šibke smrečice, bolj proti vrhu so se zibali gabrčki, bukvice in divje hrušice. Holmec je odpletala z ene strani pernatá vinika, z druge trta zelenega bršlina. Prav vsaka rastlina se pač ni prijela. Na veliko žalost Marku je usahnili bršlin, tem bohotneje pa je uspeval mesto njega hmelj.

Vselej, kadar se je kaj posušilo ali še pognati ni moglo, je skrbel Marko za nov zasad, ki se je bolje prilagel tej planoti in prsti. Med drevesci so cvetele jagode, se pomaljšale mile vijolice, so šibali iz tal pomladni jugovčki, so majali s čudnimi glavicami zvončki in šmarnice, so rasle še mnoge druge biline in cvetlice preražličnega duha in barve. Na tako ozaljšanem gričku se je dalo paziti, peti in rezljati vse drugače sladko in z voljo kakor na prejšnji puščobi.

Te prijetnosti je hotel uživati Marko zložno, zato si je naredil na vrhu majhno klopec, da je lahko sedel.

Tretjina stolpa že stoji

Dela pri gradnji RTV oddajnega centra na Gorjancih lepo napredujejo — Potrebno bo združevanje deviz

Dobrih osem let stara pobuda in želja prebivalcev širšega dolnjskega območja, da bi na Trdinovem vrhu postavili naprave za boljše PTT in radio ter televizijske zveze, se je začela letos junija uresničevati. Gradnja je stekla, kako napreduje in kaj si od nje lahko obetamo, pa je širše razložila dipl. ekonomistka Darinka Smrke, zadolžena za investicije pri PTT Novo mesto. „Na Gorjancih že gradimo RTV oddajni center, ki bo po vsej Dolenjski omogočal sprejem vseh programov radijskim in televizijskim naročnikom. Obenem bo v stolpu montirana radiorelejna naprava, ki bo v prvi etapi dograditve omogočala pokrivanje telefonskih potreb

novembra letos, ko so bila dela zaradi vremenskih razmer prekinjena, je bilo zgrajenega 25 m stolpa. Investitorji so se odločili za betonski stolp, ki ga gradi podjetje Gradibinec iz Kranja, ker ima v tem izkušnje. Tak stolp je doslej postavljen edino na Kravcu, gradnja v betonski izvedbi pa je pol cenejša. Stolp stoji na Trdinovem vrhu, dobrih 20 m od Sv. Gere, prednost take gradnje pa je še v tem, da ne zahteva vzdrževalnih del kot železna konstrukcija. Potrebna pa je ogromno materiala. Samo za temelje je 100 kamionov izvazilo na Gorjance po 4 kubike cementa.

— Kdo je investitor teh del in koliko bodo veljala?

„Investitor je RTV Ljubljana, soinvestitorja pa sta Elektrogospodarstvo SRS za potrebe nuklearke v Krškem in PTT Novo mesto. Na slednje odpade 27,6 milijona dinarjev investicije, od celotne vsote 86,7 milijonov dinarjev.“

— Kdaj bodo dela nadaljevali in kdaj bodo stolp in naprave na njem predane v uporabo?

„Dela se bodo nadaljevala spomladi, do avgusta 1983 pa naj bi bil betonski velikani nared za montažo opreme. Predvidevamo pa, da bodo zaradi omejitve uvoza težave pri nabavi opreme. Utegne se celo zgoditi, da bo stolp stal, oprema pa ne bo pravočasno.“

— Kako predvidevate rešiti problem opreme, ki zadeva PTT Novo mesto?

„Ker PTT deviz nima, bomo sprožili akcijo za združevanje potrebnih deviz pri združenem delu v Posavju, kjer se kaže interes, in če bo vse steklo, kot je zastavljeno zdaj, potem se ni bati hujših težav. Če bo oprema tu, bomo lahko začeli z montažo že avgusta 1983.“

R. BAČER

Darinka Smrke: „Betonski velikani na Trdinovem vrhu je grajen po novi tehnologiji, videti pa ga bo po vsej Dolenjski.“

celotnega. Posavja, kasneje pa bo taka možnost z nadaljnjo dograditvijo še za območje Bele krajine in Trebnjega.“

— Koliko del je že opravljenih in za kakšno gradnjo sploh gre?

„Za montažo vseh potrebnih naprav je potreben betonski stolp, ki bo visok 76 metrov, na njem pa bo še okrog 26 m železne konstrukcije. Do 29.

S pokrivanjem izgube do mesa

Metliška Kmetijska zadruga dobro skrbi za oskrbo z mesom — Izgubo prinaša nesorazmerje med nakupno ceno živine in prodajno ceno mesa — Meso bo treba izvažati

Metliška Kmetijska zadruga je med drugim zadolžena tudi za preskrbo mesa v tej belokranjski občini in treba je reči, da je kljub precejšnjim težavam na tem področju zlasti v drugi polovici lanskega leta to svojo nalogo dobro opravila. Medtem ko so bile v tem času mesnice v Črnomlju, Novem mestu in drugih krajih v glavnem prazne, v Metliki tako rekoč ni bilo niti enega dne, da ne bi imeli vsaj ene vrste svežega mesa.

Vendar se je zadruga zaradi hudega nesorazmerja med nakupno ceno žive teže in prodajno ceno mesa znašla v hudih težavah, saj se je izguba povečevala iz meseca v mesec. Tako novembra prodajna cena mesa ni pokrila niti nakupa goveje živine oziroma prašičev. Zato je

metliški izvršni svet že v prvem polletju odobril milijon dinarjev za delno pokritje izgube, prav toliko pa še v drugem polletju.

Seveda je ta kompenzacija namenjena le za meso, ki ga prodajo v maloprodaji v domači občini, to pa je približno

polovica vsega, kar zakoljejo v metliški klavnici, saj z mesom zalagajo novomeško bolnišnico in še del tamkajšnje gostinske mreže.

S temi večjimi kupci mesa so imeli sklenjene samoupravne sporazume, tako da so oni kriili 70 odstotkov izgube, klavnica pa 30 odstotkov, od novembra naprej pa te stvari ureja republiški odlok, ki dooloča, da klavnice dobijo 27,88 dinarja nadomestila za kilogram junčinega mesa in 40,41 din za kg svinine.

„Če bo zagotovljen denar za kritje razlik, bo tudi meso,“ trdi inž. Stane Bajuk, vodja temeljne zadrugne organizacije Kooperacija, v okviru katere je tudi klavnica. „To še posebej velja za svinino, saj imamo s farmo v Novi Topoli v Bosni dogovorjeno dolgoročno sodelovanje na osnovi vlaganja v razširitev oz. posodobitev te farme.“ Vendar pa pričakujejo spomladi in v polnih mesecih pomanjkanje junetine. Takrat bo namreč ponudba manjša, poleg tega pa bo zadruga morala meso tudi izvažati, da bo dobila potrebni delež deviz za nakup komponent za močna krmlila, kot so soja, ribja in kostna moka.

A. BARTEJ

Zelena luč za graditelje

Po novem zazidalnem načrtu bo v Kočevju pri Črnomlju zraslo 27 družinskih hiš — Spomladi začetek gradnje

Na območju črnomaljskega urbanističnega načrta v zadnjem času ni bilo niti enega zemljišča za urbanistično urejeno gradnjo družinskih hiš. Zato so v občini toliko bolj pohiteli s pripravo novega zazidalnega načrta, ki je bil razgrnjen, in na vpogled občanom, organom in organizacijam novembra in decembra, a ker nanj ni bilo pripomb, bo v kratkem izdelan še parcelacijski načrt in idejni na-

črt komunalnih naprav. Po tem bo zemljišča moč odkupiti in že v začetku letošnje gradbene sezone začeti z deli.

Zazidalni načrt obsega območje na jugovzhodni strani naselja Kočevje pri Črnomlju, na katerem bo zraslo 27 družinskih hiš, v katerih naj bi prebivalo 108 prebivalcev. Ker zemljišče ni komunalno urejeno, bodo zgradili 350 metrov dolgo dovozno cesto, novo transformatorsko postajo ter vodovodno omrežje. Odplake pa se bodo, dokler ne bo zgrajena glavna kanalizacija, odvajale v troperkatne nepretočne greznice.

Upravni organ za urbanizem pri skupščini občine Črnomelj se je odločil prav za območje pri Kočevju predvsem zato, ker je zemljišče zaradi plitvih vrtov z vmesnimi brežinami manj primerno za intenzivno kmetijsko obdelavo. Na 1,8 hektara površine, kolikor obsega zazidalni načrt, je namreč 3.000 kvadratnih metrov njiv, 800 kvadratnih metrov sadovnjakov, 2.800 kvadratnih metrov pašnikov, ostalo pa so travniki in pašniki, ki so delno že zaraščeni z gozdom oziroma grmovjem.

M. BEZEK

POLEPŠANA OBČINA — V zadnjem času so v črnomaljskem gradu, kjer v glavnem domuje občinska skupščina, izpeljali več „olepševalnih“ del. Tako so prebelili notranjost, arkadni hodnik nad grajskim gostinskim dvoriščem pa zasteklili (energija, energija!). Za naslednje leto je v načrtu še nadaljnja sanacija občinske stavbe; tako nameravajo urediti fasado, popraviti streho in adaptirati sejno sobo. Računajo, da bi (po sedanjih cenah) ta dela veljala nekaj več kot 300 starih milijonov dinarjev.

METLIKA: LETOS NOV BENCINSKI SERVIS

Metliki se v tem letu obeta nova pomembna pridobitev, ki bo zelo razbremenila promet v središču mesta. Kot so povedali na seji metliškega izvršnega sveta, ki je bil pretekli četrtek, bo do konca leta ob cesti 15. brigade zrasel nov bencinski servis, ki bo imel kar za trikrat večje kapacitete kot dosedanja bencinska črpalnica. Do konca februarja bo zbrana vsa dokumentacija, spomladi pa bodo začeli graditi. Sporazum o združevanju sredstev, ki jih bodo prispevali metliška občina, brežiški Petrol in republiški sklad za blagovne rezerve, je že podpisan.

B. M.

BO „PESNIŠKI“ SKLAD?

Ob izidu pesniške zbirke Potopljeno sonce metliškega pesnika Janija Bevka je prišlo do posnemanja vredne zamisli. Bevk je izdal svoje pesmi v samozaložbi, morebitni dobiček pa bo šel v sklad, namenjen izdajanju pesniških (pa ne le pesniških) publikacij. V Metliki namreč deluje dokaj močna skupina mladih literatov, ki bo prej ali slej hotela obelodaniti svoja snovanja v knjižni obliki.

Bolj smotrno do polne sklede

Novomeški sklad za intervencije v kmetijstvu bo imel v letu 1983 na voljo 27 milijonov dinarjev, kar je primerna osnova za pospeševanje razvoja kmetijstva

Kmetijstvu, ki je bilo pri nas dolga leta povsem zapostavljeno, se sedaj le obetajo boljši časi ob spoznanju nuje, da si moramo doma pridelati kar največ hrane za lastne potrebe. Hitrejši razvoj kmetijske proizvodnje in pridelave hrane zahteva seveda v takih razmerah velika vlaganja, ki jih samo kmetijstvo ne zmore.

V novomeški občini so delovne organizacije in veliki porabniki hrane v ta namen že zbirali sredstva v interesni skupnosti za pospeševanje kmetijstva, ustanovljeni leta 1980. Na osnovi republiškega zakona pa je novomeška občinska skupščina marca letos sprejela odlok o zagotavljanju in usmerjanju sredstev za intervencije v kmetijstvu in proizvodnji hrane v obdobju 1982–85. Po tem odloku je bil z aprilom uveden poseben občinski davek iz osebnega dohodka delavcev po stopnji 0,5 odstotka. S temi sredstvi naj bi upravljali in skrbeli za racionalno porabo samoupravni sklad za intervencije v kmetijstvu in porabi hrane, katerega ustanovitev so z odlokom aprila otrdili vsi zbori novomeške občinske skupščine.

Sklad, ki pomeni podružljanje skrbi za pridelavo hrane, naj bi bil ustanovljen že v prvem polletju, a se je ustanovitev iz kadrovskih in drugih razlogov zavlekla vse do 27. decembra, ko je le bila prva seja skupščine tega sklada. Na njej so sprejeli statut sklada ter izvolili vodstvo skupščine (predsednik je Jože Ficko) in organ klada. Potrjen je bil tudi program pospeševalnih nalog, financiranih s sredstvi sklada in skupnosti za pospeševanje kmetijstva v letošnjem letu, kjer je

bil upoštevan osnovni cilj preko večje poljedelske krmne pridelave povečati živinorejo. Ta sredstva (preko 16 milijonov) so bila letos porabljena predvsem za regresiranje proizvodnje mleka, premiranje krav in plemenskih telic, za kompenzacije za privez telet, največ, preko 9 milijonov, pa za regresiranje kmetijskega repromateriala (gnojil in semen) v družbeno organizirani oz. pogodbeni proizvodnji. Nekaj tako zbranega denarja je šlo tudi za pospeševalno službo in izobraževanje.

Prihodnje leto naj bi se v skladu zbralo okrog 27 milijonov. To je osnova za spreminjanje razmer v proizvodnji hrane, še posebno če jih bomo znali zares smotrno uporabiti. Za to pa moramo razpolagati s povsem konkretnimi programi in številskimi, koliko bomo česa pridelali. Če bi takšne programe imeli, bi že doslej lahko dobili

prenekateri dinar tudi iz drugih virov. Zaenkrat je narejen le okvirni program dela sklada za leto 1983, ki ga bo treba čimprej prevesti v številke, da bo program lahko sprejet v februarju. Povsem nesporna pa je usmeritev, da bo nujno veliko večino teh sredstev vložiti v primarno kmetijsko proizvodnjo, v regresiranje repromateriala za pridelavo žit in krmnih rastlin ter premiranje pridelave mleka in mesa.

Z. L. — D.

KAKO ZAVAROVATI IGRISČA?

V opremo otroških igrišč ob vrtih so vložena velika družbena sredstva. A oprema na nobenem, čeprav omejenem igrišču v novomeški občini ne zdrži dlje kot dve, tri leta, na igrišču ob vrtcu na Kristanovi v Novem mestu pa še manj. Tu nobena opozorila ne pomagajo. Na ponedeljkovi skupščini novomeške skupnosti otroškega varstva je bil ta problem ponovno izpostavljen, ni pa jasno, kako malo starejšim otrokom, ki so največkrat krivci za uničeno opremo otroških igrišč, stopiti na prste.

MARLJIVI AKTIVISTI — Vsako leto se pred Silvestrovim na Rotovžu dobijo marljivi aktivisti Rdečega križa novomeške občine in pripravijo darila za stare in onemogle po vaseh. Letos so za štirinajst krajevnih skupnosti pripravili kar 1821 paketov, ki jih bodo ob pomoči mladih članov Rdečega križa razdelili vsem, ki so potrebni pomoči in pozornosti. (Foto: J. Pavlin)

SPREJETI DELOVNI NAČRTI

Delo skupščin interesnih skupnosti družbenih dejavnosti v novomeški občini naj bi v letošnjem letu še bolj zažvelo. V ta namen so delegati za sprejeli delovne načrte skupščin skupnosti socialnega krstva, otroškega varstva in zdravstvene skupnosti.

NOVO LETO, STARI PROBLEMI

V črnomaljski občini deluje več kot 130 društev. Okrog 95 odstotkov članov v teh društvih so hkrati tudi člani Socialistične zveze, zato je eden izmed delegatov na nedavni programski seji črnomaljske občinske konference SZDL opozoril na tri probleme, s katerimi se vse pogosteje srečujejo v društvih. To je problem kadrov za vodilna mesta, družbeno nepriznana delo v društvih, v zadnjem času pa tudi pomanjkanje bencina, ki pesti zlasti radioamaterje in športnike. Delegat ni dobil odgovora. V novo leto bodo člani društev odšli s stariimi problemi...

IZVOZ MANJŠI OD NAČRTOVANEGA

Za lansko leto so v črnomaljskem Beltu zaradi zelo okrnjene razpoložalne pravice za ustvarjenimi devizami načrtovali za skoraj 120 odstotkov večji konvertibilni izvoz kot v lanskem letu. Zal sta dva nemška partnerja, s katerima imamo od maja podpisano pogodbo o izvozu, zmanjšala naročila, tako da zastavljena plana niso izpolnili. Kljub temu pa so izvoz na konvertibilno tržišče povečali za 42 odstotkov, kar je precej nad resolucijskimi predvidevanji.

Obsežni in nejasni akti

Sporazumevanje in dogovarjanje v črnomaljski občini še ni povsem zažvelo — Poostri nadzor občinske skupščine

Sodelovanje pri samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju je v krajevnih skupnostih še preveč formalno, ker prebivalci niso zainteresirani za to obliko dela, razlog za to pa je v dvojni vlogi krajana, ki je delaven predvsem v OZD, manj pa v KS. Delo je čutili le v delegacijah za socialno skrbstvo in otroško varstvo, torej tam, kjer je tudi interes krajanov večji. Prav tako še vedno ni zažvela povezava med KS in OZD na njenem področju.

To je le drobec iz ugotovitev analize, ki je zajela šest delovnih organizacij in dve KS v črnomaljski občini in ki naj bi razkrila nepravilnosti v praksi, ki zavirajo hitrejšo uveljavljanje samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja.

V združenem delu (Iskra, Belt) niso podpisali vseh samoupravnih sporazumov, ker niso bili dovolj obrazloženi. Poleg tega so ti akti

tudi preobsežni in premalo jasni (Veletekstil, OŠ Črnomelj). Pozitivno mnenje imajo le v Zdravstvenem domu in Kovanjarju. V Beltu trdijo, da predvsem skupni interes ni jasno izražen in utemeljen. Kot vzrok za odklonitev v Iskri navajajo premajhno pomoč predlagateljev teh aktov, zato v razpravi včasih ni moč pojasniti nekaterih določb. Sicer pa prevladuje mnenje, da skupnega interesa ni težko spoznati, če so predlogi dobro utemeljeni.

V Beltu in Iskri, ki sta bila najbolj kritična, pogrešajo nadzor občinske skupščine, ki pre malo sodeluje tudi pri sprejemanju in izvajanju aktov. Pri sprejemanju se večkrat celo zgodi, da zmanjka časa za razpravo.

Tudi mnenja o samoupravnem sporazumevanju v svobodni menjava dela v okviru interesnih skupnosti so različna. Le v Iskri ocenjujejo, da je to samoupravno sporazumevanje zažvelo in da je vpliv na izvajalce boljši. Drugi pa trdijo, da je na tem področju še veliko pomanjkljivosti. B. M.

Doslej je dogovarjanje uspelo

Popravilo Doma kulture in novi most v Ragov log bosta v letu 1983 skupni prvenstveni nalogi za vseh 11 krajevnih skupnosti na območju Novega mesta

29. decembra je svet krajevnih skupnosti v Novem mestu ugotavljal, kako so bile v letu 1982 uresničene naloge, financirane iz skupnih sredstev, in zastavil delovni program za leto 1983.

Pri obravnavi finančnega poročila, ki zadevajo sredstva, katera so delovne organizacije združevale po družbenem dogovoru za skupne programe mestnih krajevnih skupnosti, so ugotovili smotrno porabo. Vsi programi posameznih krajevnih skupnosti, financirani iz združenih sredstev, so bili namreč uresničeni.

Večina delovnih organizacij je z razumevanjem izpolnjevala dogovor o plačevanju prispevka, sodelovanje pa je bilo še posebno dobro s tovarno Krka, Novoteksom, Novolesom, Pionirjem in še nekaterimi, medtem pa del gospodarstva dogovorjenih obveznosti ni mogel izpol-

niti. Gre predvsem za tiste delovne organizacije, ki so bile same v finančnih težavah.

Kar zadeva krajevne skupnosti in skupno dogovorjeno gradnjo primarne kanalizacije, so menili, da je bilo leto 1982 dokaj uspešno. V zaključni fazi gradnje je prečrpališče pri Seidlovi žagi in črpalnišče s tlačnim vodom na Brodu, zgrajen pa je bil podvodni kanal pod Bregom, ki povezuje levi in desni breg Krke in zajema tudi povezavo na S kanal. Ko bo predvidoma v maju 1983 prečrpališče dokončno zgrajeno, bo lahko novi primarni kanalizacijski sistem v mestu tudi začel delovati.

V letu 1983 bodo delovne organizacije skupno dogovorjene naloge financirale v enaki višini kot lani, krajevne skupnosti pa bodo v januarju pripravile lastne programe komunalnega urejanja.

Na tem zasedanju pa so se dogovorili o dveh prvenstvenih skupnih nalogah, za katere bodo združevale sredstva vse krajevne skupnosti v mestu: gre za dokončanje adaptacije Doma kulture in pa za gradnjo novega mosta čez Krko do Ragovega loga, edinega naravnega parka, ki pa je zdaj zavoljo dotrajane lesene mostne konstrukcije nedostopen. Ta most je pomemben tudi zaradi povezave naselij na obeh bregovih Krke in pomeni mnogim ob peš hoji tudi pot do delovnega mesta. B. M.

Delegati občinske konference SZDL v Brežicah so se na programski seji javno zahvalili delavcem in kmetom v krški in sevniški občini za izkazano pomoč in razumevanje do prizadetega prebivalstva. V besedah izraženo solidarnost so sosedje potrdili tudi z dejanji in Posavje je tokrat pokazalo izredno enotnost.

GLASBENA MLADINA TUDI V POSAVJU?

Glasbena mladina še nima povsod domovinske pravice. Medtem ko ima v Beli krajini in novomeški občini že dolgoletno tradicijo, si ponekod še prizadevajo za ustanovitev društev Glasbene mladine. Za zdaj so najmanj naredili v Posavju, čeprav v vseh treh občinah te regije delujejo glasbene šole in predstavljajo glasbena dejavnost sploh najpomembnejši del ljubiteljske poudarjalnosti na kulturnem področju. Kaže, da bodo bele lise začele že letos izginjati.

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

Od 23. do 29. decembra 1982 so v novomeški porodnišnici rodile: Marjana Vukšinič iz Božakovca - Silvijski, Miroslava Božnar iz Malkovca - Damjano, Dušana Tucakov iz Črnomlja - Milico, Nežka Kastelic iz Dolnjih Selc - Silva, Jožica Kuntarič iz Sltvja - Stanka, Ana Jurinčič iz Mišincev - Božica, Emilija Glavan iz Vine Gorice - Vladimirja, Majda Šimenc iz Podgore - Marjanco, Rozalija Strah iz Sela pri Mirni - Lidijo, Vida Juvanc z Male Cikave - Katarino, Marija Grubar iz Volčkovca vasi - Matjaža, Darinka Hudoklin iz Velikih Brusnic - Antona, Jožica Lužar iz Mirne peči - Luka, Marija Rudman iz Grobelj - Mitja, Darja Murgelj iz Dolenje vasi - Dejana, Ljudmila Peterle iz Cikave - Martino, Mira Pirkovič iz Dobruške vasi - Barbaro, Milena Švajger iz Otolca - Majo, Marija Ribič iz Zdihovca - Franja, Marija Urbančič iz Skovca - Karmen, Jožica Pirnat iz Klečeta - dečka, Darinka Udovc iz Stopič - dečka, Marija Iskra iz Ajdovca - deklico, Antonija Sircelj iz Podturna - dečka, Monika Zalec iz Zeleznikov - deklico, Ivanka Kristan iz Češče vasi - dečka in Danica Zupančič iz Stavče vasi - dečka. Čestitamo!

O jari kači in olju

Na sevniškem sejmišču ne želijo kuriti na kurilno olje

Doslej se še ni primerilo, da bi na kakšno skupščino samoupravne interesne skupnosti prišli predstavniki

„Očistiti“ sise

Sevnica: zoper drobljenje

Na seji občinske raziskovalne skupnosti v Sevnici je združena delegacija delovne skupnosti Blagovni promet iz Lisce predlagala, da bi v novem načrtu raziskovalne skupnosti izločili vse naloge, ki v to skupnost najbolj ne sodijo. Tako je postalo vprašljivo sofinanciranje sevniške lokalne radijske postaje in mladinske delovne akcije. V Lisci nimajo nič proti tem porabnikom družbenega denarja, menijo pa, da z dosedanjim, tako razpršenim poravnavanjem računov preko SIS delovni ljudje zgrabljajo pregled nad porabo denarja.

Pobuda je pršla pravi čas, čeprav so nekateri podobno menili že v prejšnjih letih, vendar je ostajalo pri starem. Že nekajkrat je bilo načeto tudi vprašanje reorganizacije samoupravnih interesnih skupnosti, vendar kaj korenitega ni bilo narejenega.

Iz Lisce so tudi opozorili, da drobljenje zmanjšuje učinkovitost porabljenega denarja, in kot primer navajali raziskovalno nalogo, naročeno pri mariborskem Inštitutu za tekstilno in konfekcijsko tehnologijo, za katero jim je taista občinska raziskovalna skupnost zmogla prispevati le borih 90 tisočakov, ki jih je imela v blagajni. Kolikšna je potemtakem njena vloga?

A. ŽELEZNIK

Za vsak dinar se ve

Zgledna solidarnost do Bizeljskega

Akcija solidarnostne pomoči za bizeljsko in pišečko prebivalstvo v Posavju gre h koncu. V brežiški občini so zbrali 2.631.993 din, v krški 3.102.111, v sevniški 711.285 in v drugih občinah 227.897, skupaj 6.673.287 din.

Zbiranje ni povsod zaključeno. Nadaljujejo ga še v nekaterih delovnih kolektivih v Sevnici. Do zadnjega dne v letu je potekalo tudi v sadjarskih, mlečnih in drugih kmetijskih skupnostih v brežiški občini. Kmetje v tej občini ne zbirajo pridelkov, ampak so se odločili za denarne prispevke. S pomočjo v pšenici, koruzi in drugih pridelkih so se zelo dobro odrezali kmetje na Zdolah in v Velikem Podlogu v krški občini.

Za enkratne pomoči in akcije najbolj prizadetim gospodinjstvom je brežiška skupnost socialnega skrbstva do zdaj razdelila 2.500.446 din. Program predvideva več oblik socialne pomoči: enkratno pomoč družinam, začasno pomoč huje in manj prizadetim družinam ter solidarnostni delež otroškemu varstvu, kar znaša 12.494.864 din.

Koordinacijski odbor za odpravo posledic zaradi toče pri izvršnem svetu občinske skupščine v Brežicah je tik pred iztekom leta razposlal poročilo o poteku akcije, o zneskih posameznih DO in višini do sedaj zbrane vsote v vseh teh občinah. Priložil mu je poimenoški seznam prejemnikov socialne pomoči. Informacije so dobili vsi trije zbori združenega dela, občinske konference SZDL in občinski sveti Zveze sindikatov v Posavju.

Tisti, ki so nakazali solidarnostni prispevek, lahko takoj preverijo, kako je bil denar porabljen. Poročila bodo še prejemali, ker bodo socialne pomoči najbolj prizadeti dobivali tudi po dve leti. Iz te oblike solidarnosti ni niti dinar namenjen za investicije, za obnovo nasadov, cest in domov. Sredstva za te namene prispeva republika.

Še manj denarja za skupno porabo

V trebanjski občini so začasno uskladjali skupno porabo z republiško resolucijo - Kako bo v resnici s porabo, bo jasno šele po zaključnem računu

Nobenega dvoma ni več, zdaj je že jasno, da se bodo sredstva za samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti tudi v trebanjski občini v tem letu še zmanjšala. O tem so delegati vseh treh zborov trebanjske občinske skupščine dobili informacijo na zadnjem lanskem zasedanju. Tako bo skupna poraba tudi v trebanjski občini narasla le za 11,7 odst., kar je realno za okoli 8 odst. manj kot v preteklem letu.

Seveda to pomeni, da se bodo morale samoupravne interesne skupnosti v tem letu obnašati še bolj stabilizacijsko, kot so se že v preteklem. Kaj to konkretno pomeni, nam pove že podatek, da je treba zaradi usklajevanja s predlogom republiške resolucije o izvajanju družbenega plana v tem letu v globalu zmanjšati skupno porabo za 1,3 milijona dinarjev.

Zaradi začasne uskladitve med samoupravnimi interesnimi skupno-

JE RES NAJPOMEMBNEJŠI - SEDEŽ?

Zaradi uveljavljanja enotne energetske politike tako v okviru občin, kot tudi v republiki kot celoti imajo komunisti v Socialistični zvezi nalogo, da pospešijo proces samoupravnega sporazumevanja o konstituiranju energetske skupnosti kot skupne samoupravne organizacije izvajalcev in uporabnikov. V Posavju in na Dolenjskem se dogovarjajo o povezanosti v enotno skupnost, ki bi bila nedvomno močnejša kot pa v vsaki regiji posebej. Okoli 20. januarja naj bi zbrali vse pripombe glede sporazuma o taki organiziranosti; malce se zatika še v novomeški občini, upajo pa, da ne bo kamen spotike ravno sedež spotebi. Naposled bi se lahko tudi izmenično selil med Krškim, kjer je močno zalpdeje izvajalcev, in Novim mestom, ki ima največ uporabnikov.

neke neformalne skupine, kot je bilo minuli četrtek na skupščini stanovanjske skupnosti v Sevnici.

Poročali smo že o petih sestankih pričakovalcev novih stanovanj prvega niza blokov na nekdanjem sevniškem sejmišču. Nekateri so v teh dragih stanovanjih vseeno že pričakovali novo leto.

Ves zaplet je okrog kotlovnice na lahko kurilno olje, katere se ti stanovalci očitno bojujejo bolj kot vagon križa. Nič ne pomaga retorično klicanje energetika, češ da je cisterna spet pripeljala kurilno olje (to se je zgodilo v sindikalni dvorani tudi tokrat). Sedaj že lahko rečemo: stanovalci vsaj zaenkrat ne nameravajo kuriti na to olje, čeprav ga je 15.000 litrov v cisterni!

Vse doslej je bilo zmanj vsakršno prepričevanje, češ saj tudi premoga ni, za olje pa ima Komunala vsaj pogodbo s Petrolom (čeprav, kot je bilo rečeno, to sploh ni zakonito!). Stanovanjska skupnost si je pridobila celo ustno mnenje pravne službe zveze stanovanjske skupnosti, predstavnik stanovalcev pa je obiskal republiški komite za energetiko. Zgodba o jari kači torej? Kakorkoli že, stanovalci tega niza se še vedno čutijo ogoljufane, ker v kotlovnici, vredni 4 milijone dinarjev, ni vgrajen kombiniran kotel, ki bi dopuščal kurjenje s trdim gorivom, ne le z oljem. Resda so podpisali, vendar samo zato, da so dobili v roke ključ, kurilni pa ne bodo takšne centralne, saj so tako soglasno sklenili na četrtem sestanku. Človek sedaj ne ve, komu je v tej državi do štednje deviz. Za vsak primer si je Komunala ravno na tej skupščini izposlovala posojilo z 20-odstotnimi obrestmi za nabavo kurilnega olja za druge bloke. Posojilo je sicer odobreno, ne ve se pa še, če ga bo Komunala tudi vzela?!

A. Z.

OTROK ZAZGAL POSLOPJE

1. januarja nekaj čez poldne je zagorelo na gospodarskem poslopju Rudolfa Sodca iz Sebenje vasi 5. Požar je uničil ostrejšje poslopja, seno in nekaj kmečkega orodja. Nastalo škodo so ocenili na kar 400.000 din. Pokazalo se je, da je požar zakrivil osmetlni fantič, ki se je igral z vžgalicami.

Obveščanje ni zastoj

Ribnica: podpisujejo sporazum o financiranju Rešeta

Vsa gospodinjstva v ribniški občini dobe svoje občinsko glasilo brezplačno, vendar vsak ve, da priprava in tiskanje tega glasila ter njegova dostava ne morejo biti brezplačni.

Pisci sestavkov so to glasilo svoje-ga dela ne dobe plačane. Tudi razdeljevanje oz. raznašanje glasila je brezplačno (raznašajo ga v glavnem šolarji).

Kljub temu je treba za tiskarske stroške zbrati za leto 1983 po pripravljem predračunu kar 1.120.000 din. Ta denar bo zadoščal za 10 števil glasila. Zbrali ga bodo na osnovi posebnega samoupravnega sporazuma, o zagotovitvi materialnih pogojev za redno izdajanje Rešeta, glasila občinske konference SZDL občine Ribnica za obdobje 1983-1985. Sporazum bo predvidoma podpisan do 15. januarja.

Doslej so izdajo Rešeta finansirali le na osnovi dogovora med družbeno-političnimi organizacijami in občinsko skupščino. Te pa niso imele dovolj denarja za redno izdajanje glasila, se pravi za 10 števil na leto, zato so ga izdali le približno po 5.

Zdaj pa naj bi več prispevale predvsem SIS, ki naj bi v bodoče tudi glasilo pogosteje uporabljale za seznanjanje delovnih ljudi in občanov s predlogi za reševanje zadev na svojih področjih.

Sporazum določa, da bodo za kritje stroškov izdajanja glasila v odstotkih prispevali: družbenopolitične organizacije 18,1 odst., občinska skupščina 9 odst., samoupravne interesne skupnosti 54,5 odst., delovne organizacije s področja gospodarstva 15,4 odst. in krajevne skupnosti 3 odst.

V vsebinskih zasnovah „Rešeta“ pa so med drugim zapisali, da bo glasilo veran odraz interesa delovnih ljudi in občanov.

J. P.

MIHELIČU ZLATO - Na nedavnem republiškem pionirskem prvenstvu v karateju Mengešu, na katerem je nastopilo 45 tekmovalcev, je imel naj več uspeha mladi, 12-letni Tomaž Mihelič iz Ribnice, ki je prepričljivo zmagal in osvojil zlato medaljo. (Foto: M. Glavonjič)

SPET SO BILI NAJBOLJŠI DELAVCI KPD DOB

Tudi lanske delavske športne igre v trebanjski občini so se končale z znamenju premoči delavcev KPI Dob. Tako v moški kot ženski konkurenci so bili delavci Kazenske poboljševalne doma najboljši skupni razvrstitvi. Na drugo mesto so se v obeh konkurencah uvrstili delavci trebanjskega Trima. Na tretje mesto pa so se v moški konkurenci uvrstili moški iz mokronoške Iskre, med ženskami pa so tretje mesto zasedle športnice iz mirenske Dane. Na delavskih športnih igrah katerih slavnostni zaključek je bil lani 23. decembra, so se delave pomerili v streljanju, šahu, odbojki vlečenju vrvi, metu bombe, rokometu, balinanju, nogometu, košarki, kegljanju, namiznem tenisu, žensko pa so se pomerile tudi v pikadu. Tudi v tej zadnji disciplini so bili najboljši ženske z Doba, druge so bile Danine tekmovalke, tretje pa i mirenske IMV.

Program v razpravi

Prihodnje leto 40-letnice Kočevskega zborna

Okvirni program proslav in prireditve za leto 1983, ki ga je pripravil usklajevalni odbor za proslave in prireditve pri občinski konferenci SZDL Kočevje, je dan v javno razpravo, ki bo trajala do konca januarja.

Ta program so poslali vsem organizacijam združenega dela, društvom in drugim organizacijam. T ga bodo pregledali in dopolnili prireditvami, ki jih oni načrtujejo prihodnjem letu. Nato bodo datum in ure prireditve uskladjili. Prav pa bi bilo, če bi ta program vsaj za večje prireditve uskladjili tudi s sosednjimi ribniško občino.

Ob tej priložnosti naj tudi spomnimo, da bo osrednja proslava v letu 1983 gotovo praznovanje 40-letnice Kočevskega zborna, 40-letnice ustanovitve Zveze slovenske mladine (v Kočevski Reki) in 40-letnice 9. SNOUB. Vse te prireditve oz. proslave bodo potekale v dneh okoli praznika občine Kočevje, k ga praznujemo vsako leto 3. oktobra.

Prednost Rinži

Čeprav zmanjkuje denarja je bilo precej narejenega - Preskrba z vodo še n zadovoljiva

Delegati krajevnih skupnosti in organizacij združenega dela iz kočevske občine so pred kratkim pregledali, kako je v zadnjem letu v občini delovala Območna vodna skupnost Ljubljana-Sava. Podatki govorijo, da je bilo veliko storjenega pri urejanju struge Rinže od Kočevja do Livolda, tudi preskrba z vodo ni bila zapostavljena. V bodoče bo treba še večjo pozornost posvetiti Rinži pa proučevanju pritokov Kolpe, ki so v zadnjem času povzročili precejšnjo škodo v krajih ob zgoranjem toku Kolpe.

Denarja za gradnjo vodovodnega omrežja je zelo malo, nad 2 milijoni din bi potrebovali samo za plačilo že opravljenih del v Koprivniku. Nujno bo dograditi vodovodni Smuki in v starem logu in urediti okolice več vodnih zajetij. Tudi preskrba z vodo še ni povsem zadovoljiva, občansko pomanjkanje vode močno prizadeva tovarnike in ljudi iz Kočevja in okolice, zato so delegat predlagali, naj bi proučili možnost za uporabo vode iz rudniškega jezera v industrijske namene.

V. DRAGOČ

Za boljšo zemljo

V krajevni skupnosti Šeša-Sumberk bodo izboljšali 53 hektarov zemlje - Tretjino stroškov krijejo lastniki

Na zadnji seji vseh treh zborov trebanjske občinske skupščine v preteklem letu so delegati med drugim sprejeli tudi odlok o uvedbi agromelioracijskih del v krajevni skupnosti Šeša-Sumberk. Melioracijska dela, ki se bodo začela v tem letu, so tako prvi prispevek k razvoju te manj razvite krajevne skupnosti.

Sicer pa je ta agromelioracija v skladu s družbenim planom občine Trebnje in kmetijske zemljiške skupnosti ter s študijo o možnosti razvoja kmetijstva v Suli krajini, ki jo je izdelal Kmetijski inštitut Slovenije.

Agromelioracijska dela bodo izvajali na 53 hektarih velikih površinah, ki so pretežno v zasebni lasti. Zato naložbeni program, ki sta ga izdelali Kmetijska zadruga Trebnje in občinska zemljiška skupnost, predvideva, da bodo nekaj več kot tretjino stroškov kriji tamkajšnji lastniki oziroma uporabniki zemljišč. Ostalo pa bosta prispevali Kmetijska zadruga Trebnje in Zveza zemljiške skupnosti Slovenije. Vrednost del bo nekaj čez 2 milijona dinarjev (dvesto milijonov starih dinarjev).

Pri agromelioracijah na tistem področju (pripravljalna dela so se že začela, prav tako pa so nanja pristali tudi vsi lastniki zemljišč) gre v glavnem za odstranitev grmičevja, drevja in kamenja ter izravnavo zemljišč. Kasneje naj bi na teh površinah posejali travo ali poljščine, vse skupaj pa naj bi pomagalo k povečanju pridelkov hrane in k lažjemu delu tamkajšnjih kmetov. Dodati je še treba, da bodo veliko večino del opravili sami kmetje, pripravljenosti za to pa ne manjka.

J. S.

STRELJANJE NA NOVOLETNO NOČ

Na Rimski cesti v Trebnjem so po novoletni noči opazili sledove streljanja. Anica Rogelj je namreč našla preluknjano šipo na oknu hrambe, med dvojnimi oknom pa tudi kroglo malokalibrske puške. Prestreljeno je bilo steklo na vratih bližnjega frizerskega salona Davorina Novaka. Na srečo je pokanje minilo brez najhujših posledic.

Velik izvoz s starimi stroji

Ribničani niso zadolženi v tujini - S starimi stroji se ne bo dalo še naprej dosegati dobrih rezultatov - Najbolje uspeva kovinska industrija, lesna pa na meji donosnosti

Gospodarstvo ribniške občine je doseglo v letu 1983 spet visoko stopnjo rasti, ki je znatno nad republiškim povprečjem. Žal pa je ta „rast“ v veliki meri tudi posledica višjih cen.

V prvih devetih mesecih lani so ribniške delovne organizacije izvozile skoraj za milijardo dinarjev svojih izdelkov in tako v samo devetih mesecih izpolnile 95 odst. letnega načrta izvoza. Tako je ribniško gospodarstvo izvozilo na tuje kar 25 odst. vsega, kar je izdelalo, oz. ustvarilo. Uvoz ribniškega gospodarstva v istem obdobju pa je bil kar za 7-krat manjši, kot je znašal izvoz. Žal, gospodarstvu ribniške občine ostane manj kot 30 odst. deviz, ustvarjenih na konvertibilnem območju, enako, kot tistim OZD, ki ne dosegajo tako ugodnih rezultatov. V ribniški občini nimajo nobenih dolgov za posojila, najeta v inozemstvu. To je sicer po eni strani pohvalno, dodati pa je treba, da ima gospodarstvo ribniške občine zastarele proizvodne naprave in tehnologijo.

Kar 86 odst. izvoza gospodarstva ribniške občine ustvarijo

tozd Inlesa sicer v devetih mesecih ni izkazoval izgube, so pa zaskrbljujoči rezultati predvsem v tozdih v Loškem potoku in Sodražici.

J. PRIMC

VERJEMITE; IZJEMNI

V času takšnega in drugačnega pomanjkanja trgovcem ni lahko. V veliki samopostrežnici št. 12 sevniškega Mercatorja so minuli teden prejeli ogorčeno pismo družine Dolinšek-Povalej. „Če imajo vsi prednost, zakaj je ne bi imeli še mi?“ - so zapisali. Kajpak niti to ni moglo omečiti trgovcev. Odgovorni so celo pregledali poslovanje in ugotovili, da je bilo vse prav. Še pisma ogorčene družine niso vzeli s seboj. Poslovođa ga je nalepil na pravo mesto za take zadeve: v knjigo pripomb, naj si ga ogleda, kdor misli, da v trgovini delajo izjeme!

SEVNIŠKI PRVAK JE JOŽE BEDEK

Pred kratkim je sevniško kegljaško društvo Rudija Kepe izvedlo društveno prvenstvo na aktivne člane in članice ter rekreativce. Tekmovanje so izvedli na kegljišču hotela Ajdovec v Sevnici. Člani so tekmovali v disciplini 2 x 200, člani 4 x 100 in rekreativci 4 x 50 lučajev. Rezultati - aktivni člani: 1. Jože Bedek 3309 podrtih kegljev, 2. Marjan Pinoza 3252, 3. Ante Glavan 3177; članice: 1. Breda Brežnik 1486, 2. Zvonka Zvegljič 1436, 3. Mira Železnik 1411; rekreativci: 1. Franc Požek 724, 2. Pavle Radej 705, 3. Janko Blas 692. Prvak pri članih je osvojil zlato medaljo in pokal v trajno last.

TELEVIZIJSKI SPORED

7. I. petek

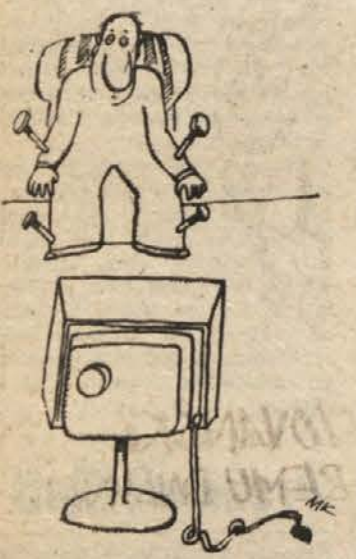
1
10.00 POROČILA
10.05 TV V SOLI
17.20 POROČILA
17.25 JAZZ NA EKRANU: KIRTARSKI DUO TOTO BLANKE - RUDOLF DAŠEK
17.55 ARABELA, oddaja iz češko-slovaške nadaljevanke za mlade
18.25 OBZORNIK
18.40 ARHITEKTURA: PROSTOR IN ARHITEKTURA
Zgodovina arhitekture se je začela s prvo človekovo načrtno gradnjo bivališča, prihodnost pa jo bodo določile neslutene umske zmogljivosti človekovega duha. Nobena umetnost ni tolikanj odvisna od materialnih in znanstvenih odkritij kot prav arhitektura, seveda pa slednja ni vse, s čimer je človek pozidal ta svet, še najmanj pa je to vse tudi umetnost. In kaj pravzaprav je arhitektura? Na to vprašanje bodo skušale odgovoriti tri izobraževalne oddaje ljubljanskih televizijcev.
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 LOVCI UBĀJAJO, ameriški film
Bivši športnik je pomotoma obtožen umora. Hkrati ga hočejo spraviti tudi ob dediščino. Pri obeh zadevah si zoper njega najbolj prizadeva oče športnikove nekdanje prijateljice, ki je šef policije... O tem bo govorila

8. I. sobota

1
8.00 POROČILA
8.05 LOSKITIK IN OBLAK, sovjetska risanka
8.25 CIBIBAN, DOBER DAN: ZIMA PLEŠE
8.40 ARABELA, oddaja iz češko-slovaške nadaljevanke za mlade
9.10 PISANI SVET: ČRNI MRAV
9.40 VESOLJE: OBALE VESOLJSKEGA MORJA, angleška poljudnoznanstvena oddaja
10.40 MUZEJI MAKEDONIJE: MUZEJ MESTA SKOPJE
11.10 LJUDJE IN ZEMLJA
12.10 in 15.15 POROČILA
15.20 DOLINA GWYNGI, ameriški film
Film z gornjim naslovom je zrealiziral James O'Connelly, gre pa za dokaj nenavadno zmes vestrna in znanstvene fantastike. Dogajanje je

9. I. nedelja

1
9.40 POROČILA
9.45 ŽIVĀV, otroška matineja
10.35 M. Božić: ČLOVEK IN POL
11.35 625, oddaja za stik z gledalci
12.00 KMETIJSKA ODDAJA
13.00 POROČILA
14.15 ADDIO, PICCOLA MIA, vzhodnonemški film
13. julija 1835 so v Hesse-Darmstadtu objavili zaporno kazen

10. I. ponedeljek

1
9.00 ZIMSKI SPORED ZA DIJAKE: Koledar, Živim v malem mestu, Risanka, Vampir-netopir, Poročila
10.05 ZIMSKI SPORED ZA DIJAKE
17.20 POROČILA
17.25 MALI ODRED, skopska oddaja za otroke
17.55 VARNOST V LETALSKEM PROMETU, izobraževalna oddaja
18.25 OBZORNIK
18.45 ZDRAVO, MLADI
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 E. McCabe: ZIMSKA GLASBA
Dogajanje irske televizijske drame se odvija 1950 v revni vasi. Na kmetiji živi osamljena ženska, samska sta tudi njena prepirljiva brata. Njihovo življenje vznemirja novica o starem klavirju, še bolj kot sicer tedaj planejo na dan spomini na

postavljeno v leto 1912, ko cirkusanti, znanstveniki in kavboji v Mehiki odkrijejo prepovedano dolino in v njej neznanu žival Gwangi. Igrajo Richard Carlson, Laurence Naismith, James Franciscus, Gila Golan, Freda Jackson in še kdo.
16.55 CIBONA: ZADAR, prenos košarkarske tekme
18.30 SEBASTIJANOVA BABICA: NOGOMET NA TEKMA, risanka
18.45 MUPPET SHOW, gostuje CHRISTOPHER REEVES
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 VZPON IN PADEC LEGSA DIAMONDA, ameriški film
Naslovni junak je newyorški postopač, ki se od tatu povzpne do osebnega stražarja velikega gangsterja. Zna izkoristiti pravi čas za dejanja, ki ga vodijo k pomembnosti, napačno pa predvidi zaplet z žensko, ki ga ljubi, zato pade v roke nasprotni gangstrski bandi. Film je posnel Budd Boetticher, glavni vlogi

pa igrata Ray Danton in Elaine Stewart.
21.40 VEČER S SKUPINO HAZARD
Osrednji nastop v drevisnji glasbeni oddaji bo imela skupina Hazard, kot gosta pa bosta nastopila še skupina Sneguljčica in plesni orkester RTV Ljubljana, ki ga vodi Jože Privšek.
22.25 POROČILA

za fanta, čigar opis se je glasil takole: 21 let, 6 čevljev, svetli lasje, svetla brada, okrogla brada, ovalen obraz, svež videz, mišičasta postava; posebna znamenja: kratkovidnost. In kaj je obsojenec zagrešil? Med študenti in obrtniki je ustanovil združenje za človeške pravice, napisal je pamflet o izkoriščanju kmetov in obrtnikov. Fantu je uspelo pobegniti čez nemško mejo, naselil se je v Strasbourgu pri zaročenki, dve leti kasneje je umrl v Zuerichu, vendar ga niso častili kot pesnika ali dramatika, pač pa kot velikega poznavalca naravnih znanosti. Ta fant, ki je v poslovnem pismu dekletu zapisal besede, s katerimi je Lothar Warneke naslovil film, je bil Georg Buechner, veliki nemški pesnik in dramatik. Torej bomo gledali življenjsko zgodbo, igrajo pa Hilmar Eichhorn, Ute Lubosch, Christine Schorn, Hans-Otto Reintsch, Lars Jung in še kdo.
16.15 POROČILA
16.20 PRENOS FINALNE TEKME Z DNEVNIKOVEGA TURNIRJA V MALEM NOGOMETU
17.30 NAŠ KRAJ: RADOVICA V BELI KRAJINI

17.45 ŠPORTNA POROČILA
18.00 POLARNIKI
Dokumentarna oddaja z gornjim naslovom bo prikazala življenje in delo raziskovalcev na sovjetski arktični znanstveni postaji Severni tečaj 22. Ta postaja je sodobno opremljen observatorij, kjer meteorologi, astronomi in oceanologi

preteklost in neizživetve možnosti. Igrajo Cyril Cusack, Elizabeth Begley, Pat Layde in drugi, režiserske posle pa je opravil Pat O'Connor.
20.55 STUDIO 2
Drevisnjo kulturno oddajo bosta izpolnila dva pevca. Prvi bo govoril o gostilniško-družabnem življenju in veseljah na Slovenskem pa o delovanju etnografov, ki bi lahko marsikaj prispevali k tovrstnemu razvedrilu. Sledil bo prikaz gledališke kulture na Japonskem in to s posebnim poudarkom na tradicijo izdelovanja mask in gledališče Kabuki.
21.50 POROČILA

kriminalka, ki jo je posnel Bernard Kowalski, igrajo pa Burt Reynolds, Melvyn Douglas, Martin Balsam, Suzanne Pleshette in drugi.
21.35 ZRCALO TEDNA, pregled političnih in drugih dogodkov
21.55 NOVE TIGROVE BRIGADE, oddaja iz francoske nanizanke
22.50 POROČILA

2
17.10 Test - 17.25 Dnevnik - 17.45 Palčki nimajo pojma - 18.15 Izobraževalna oddaja - 18.45 Narodna glasba - 19.30 Dnevnik - 20.00 Glasba za flavto - 20.50 Zagrebška panorama - 21.05 Dokumentarna oddaja - 21.55 Nočni kino: Deželanka (švicarski film)

2
16.45 Test - 17.00 Dobimo se na vogalu (predstava gledališča Boško Buha) - 18.00 O. Davičo: Pesem (ponovitev oddaje iz nadaljevanke) - 19.00 Ansambel Lojzeta Slaka - 19.30 Dnevnik - 20.00 TV kasete: Tereza Kesovija - 20.30 Poezija - 21.05 Poročila - 21.10 Feljton - 21.40 Športna sobota - 22.00 Dediščina za prihodnost: Uničenje in obnavljanje

družno z drugimi takimi postajami raziskujejo raznovrstne zakonitosti in posebnosti v bližini severnega Zemljinega tečaja.
18.20 PORTRETI: MILE KLOPČIČ
18.55 NE PREZRITE
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 MRTVI SE NE VRAČAJO
Na sporedu bo prva ož trih oddaj nadaljevanke, s katero so novosadski televiziji prikazali, kako so t. i. volksdeutscherji v Bački 1941 ustanovili lastno državo, med vojno pa so storili marsikaj, da bi ostali v tej vojvodinski pokrajini, a so slednjic le morali pobegniti, še prej pa so na razne načine rovarili zoper partizane. Po scenariju Djule Feher je nadaljevanke zrežiral Zvonimir Ljčić, glavne vloge pa igrajo Milan Strlič, Svetozar Cvetković, Pavle Vujisić, Stevo Žigon, Ana Kardelis, Marina Koljubajeva in še kdo.
21.00 ŠPORTNI PREGLED
21.35 ŽIVETI Z NARAVO, sarajevska dokumentarna oddaja
22.20 POROČILA

2
15.15 Igrani film - 17.05 Nedeljsko popoldne - 19.00 Risanke - 19.30 Dnevnik - 20.00 Glasbena oddaja - 20.45 Včeraj, danes, jutri - 21.05 Slovo od miru (oddaja iz vzhodnonemške nadaljevanke)

voril o gostilniško-družabnem življenju in veseljah na Slovenskem pa o delovanju etnografov, ki bi lahko marsikaj prispevali k tovrstnemu razvedrilu. Sledil bo prikaz gledališke kulture na Japonskem in to s posebnim poudarkom na tradicijo izdelovanja mask in gledališče Kabuki.
21.50 POROČILA

2
17.25 Dnevnik - 17.45 Rdeče, rumeno, zeleno (otroška oddaja) - 18.00 Igračkanje - 18.15 Po reki Tari: Od Djurovića Tare do Ščepanpolja - 18.45 Glasbena oddaja - 19.00 Športni grafikon - 19.30 Dnevnik - 20.00 Po poteh spoznanj - 20.45 Zagrebška panorama - 21.00 Bolnišnica na koncu mesta (oddaja iz češko-slovaške nadaljevanke)

11. I. torek

1
9.55 VELESALOM ZA MOŠKE, prenos 1. teka iz Adelbodna
11.25 SLALOM ZA ŽENSKO, prenos 1. teka iz Ruhpoldinga
12.25 SLALOM ZA ŽENSKO, prenos 2. teka iz Ruhpoldinga
13.25 VELESALOM ZA MOŠKE, prenos 2. teka iz Adelbodna
15.50 POROČILA
16.00 SLALOM ZA ŽENSKO, posnetek iz Ruhpoldinga
16.50 VELESALOM ZA MOŠKE, posnetek iz Adelbodna

12. I. sreda

1
9.00 ZIMSKI SPORED ZA DIJAKE: Koledar, Uganke, Pogovor z Luko Paljetkom, Risanka, Poročila
10.05 ZIMSKI SPORED ZA DIJAKE
17.35 POROČILA
17.40 CIBIBAN, DOBER DAN: VESELO NA DELO
Cicibani se bodo seznanili z igrico, t. i. geometrijsko zločivkovo, ki jo je iznašla prof. Marija Pihlerjeva iz Maribora. Gre za večje število plastičnih paličic in kroglic iz plastelina, te so uporabne za osvajanje raznovrstnih pojmov in spretnosti, ki jih bodo potrebovali v pravi šoli.
17.55 GLASBENI AMATERJI, priškinska oddaja

13. I. četrtek

1
9.00 ZIMSKI SPORED ZA DIJAKE: Koledar, Francisco Goya, Poljudnoznanstveni film, Risanka, Poročila
10.05 ZIMSKI SPORED ZA DIJAKE
17.20 POROČILA
17.25 VESOLJE: EN GLAS V VESOLJSKEM ZBORU

17.35 LOSKITIK IN OBLAK, sovjetska risanka
17.55 OD VSAKEGA JUTRA RASTE DAN: VRZIC
V oddaji bo podrobneje prikazano kulturno življenje v mestu pod Ljubeljem. Nastopili bodo pevci, baletniki, godbeniki, citraši, folkloristi, govor bo o likovnikih, amaterskih kulturnih delavcih in še kom in čem.
18.25 GORENJSKI OBZORNIK
18.40 KRATKEK FILM
18.55 KNJIGA, kulturna oddaja
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 D. H. Lawrence: SINOVI IN LJUBIMCI, oddaja iz angleške nadaljevanke

18.25 ZASAVSKI OBZORNIK
18.40 MOZAIK KRATKEGA FILMA: POSLEDNJI IZZIV
Ameriški športni film z gornjim naslovom bo prikazal, kako utrudljiv, izčrpujoč za nastopajoče je maratonski tek na Pikes Peak. Tekmovalci tečejo skozi slikovite gozdove in alpsko tundro in to 3500 metrov visoko. Cilj pa ni na vrhu, ampak spet v dolini.
19.05 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 FILM TEDNA: GAZIJA, jugoslovanski film
Po motivih več Andričevih zgodb je Nenad Dizdarević posnel film o junaku, izobraženem teologu, ki je sredi 18. stoletja prepričan, da je s knjigo mogoče priti do istega cilja kot s sabljo. A pride čas, ko junak začne dvomiti o svojih odločitvah... Igrajo Dušan Janičević, Ante Vican, Miralem Zupčević,

Druga oddaja iz nanizanke o vesolju - bo posvečena našemu planetu. Beseda bo tekla o nastanku življenja na Zemlji, o procesu selekcije in mehanizmu evolucije. Voditelj Carl Sagan bo tovrstna razmišljanja povezoval s predvidevanji o možnostih življenja na drugih planetih.
18.25 LJUBLJANSKI OBZORNIK
18.40 NA SEDMI STEZI, športna oddaja
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 TEDNIK

20.55 SKUPNO
Drevisnjo aktualno oddajo bodo pripravili ljubljanski in zagrebški televiziji, govorila pa bo o ekonomskem položaju naših rafinerij in o izgledih za preskrbo z naftnimi derivati v letu 1983.
21.40 V ZNAMENJU

2
17.25 Dnevnik - 17.45 Kdor hoče, ta zmore (otroška oddaja) - 18.15 Odprta knjiga - 18.45 Teletart 81 (zabavno-glasbena oddaja) - 19.30 Dnevnik - 20.00 Narodna glasba - 20.45 Naši ljudje (dokumentarna oddaja) - 21.35 Zagrebška panorama - 21.50 En avtor, en film
Fahro Konjohodžić, Dušica Žegarac in drugi.
21.30 MAJHNE SKRIVNOSTI VELIKIH KUHARSKIH MOJSTROV
21.35 KULTURNE DIAGONALE
Iztočnica za današnjo kulturno oddajo je nedavni izid pesniškega almanaha mladih, ki sta ga založili Mladinska knjiga in Obzorja. Govor bo o težavah, s kakršnimi se ubadajo mladi literati pri svojem prodoru v literarne revije in založbe.
22.15 POROČILA

2
17.25 Dnevnik - 17.45 Gusarji kapitana Kuka (otroška oddaja) - 18.15 Kako smo postali Beograjčani (izobraževalna oddaja) - 18.45 Prijatelj glasbe - 19.30 Dnevnik - 20.00 Gibljive slike (oddaja o filmu) - 21.00 Poročila - 21.05 Jutri (kulturna oddaja)
21.00 ZVOKI GODAL: GRADNJA STARIH IN NOVIH INSTRUMENTOV
21.30 MINIATURE

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 7. I.

4.30 - 8.00 Jutranji program. 8.05 Radijska šola za nižjo stopnjo (F. Bevk: Tatič). 8.35 Glasbena pravljica (Brata Grimm - K. Pahor: Bremenski mestni godci). 8.48 Naši umetniki mladim poslušalcem. 9.05 Glasbena matineja. 11.35 S pesmijo po Jugoslaviji. 12.10 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Domače pihalne godbe. 13.30 Od melodije do melodije. 13.50 Človek in zdravje. 14.05 M. Logarja suita iz baleta Zlata ribica. 14.25 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.30 Napotki za turiste. 16.00 Vrtljak. 18.00 Pojemo in godemo. 18.15 Gremo v kino. 19.45 Vsa zemlja bo z nami zapela. 20.00 Uganite, pa vam zaigramo! 21.05 Oddaja o morju in pomorščakah. 22.30 Iz glasbene skrinje. 23.05 Literarni nokturmo. 0.05 - 4.30 Nočni program.

SOBOTA, 8. I.

4.30 - 8.00 Jutranji program. 8.05 Pionirski tednik. 9.05 Glasbena matineja. 9.45 Zapijmo pesem. 10.05 Po republikah in pokrajinah. 10.25 Panorama lahke glasbe. 11.05 Pogovor s poslušalci. 11.35 Srečanja republik in pokrajin. 12.10 Godala v ritmu. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 13.30 Od melodije do melodije. 14.05 Glasbena panorama. 16.00 Vrtljak. 17.00 Zunanjepolitični magazin. 18.00 Škatlica z godbo. 18.30 Mladi mladim. 19.35 Mladi mostovi. 20.00 Sobotni zabavni večer. 21.00 Za Slovence po svetu. 23.05 Literarni nokturmo. 23.15 Od tod do polnoči. 0.05 - 4.30 Nočni program.

NEDELJA, 9. I.

5.00 - 8.00 Jutranji program. 8.07 Radijska igra za otroke (Matjaž Jarc: Darkini zakladi). 9.05 Še pomnite, tovariši! 10.05 Nedeljska matineja. 11.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 13.10 Zabavna glasba. 13.20 Za naše kmetovalce. 14.05 Pihalne godbe. 14.20 Homu-

reska tega tedna (S. Mrožek: Kratke). 14.45 Z malimi ansambli. 15.10 Pri nas doma. 15.30 Nedeljska reportaža. 15.55 Pojo amaterski zbori. 16.20 Popoldanski simfonični koncert. 17.05 Priljubljene operne melodije. 17.50 Zabavna radijska igra (W. Ecker: Dama s črnim jazbečarjem). 18.18 Na zgornji polici. 19.45 Glasbene razglednice. 20.00 V nedeljo zvečer. 22.20 Glasbena tribuna mladih. 23.05 Literarni nokturmo. 23.15 Disko, disko. 0.05 - 4.30 Nočni program.

PONEDELJEK, 10. I.

4.30 - 8.00 Jutranji program. 8.05 Aktualni problemi marksizma. 8.25 Ringaraja. 8.40 Pesmica za mlade risarje in pozdravi. 9.05 Glasbena matineja. 11.35 S pesmijo po Jugoslaviji. 12.10 Veliki revijski orkestri. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru. 13.30 Od melodije do melodije. 14.05 V gosteh pri zborih jugoslovanskih radijskih postaj. 14.25 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 16.00 Vrtljak. 18.00 Na ljudsko temo. 18.25 Zvočni signali. 19.45 Minute z ansambлом Lojzeta Slaka in fanti s Praprotna. 20.00 Kulturni globus. 20.10 Prislunhite, izberite. 21.05 Glasba velikano. 22.30 Novosti iz naše drskoteke. 23.05 Literarni nokturmo. 23.15 Ob domačem ognjišču. 0.05 - 4.30 Nočno program.

TOREK, 11. I.

4.30 - 8.00 Jutranji program. 8.05 Radijska šola za srednjo stopnjo (Mostiščarji). 8.35 Iz glasbenih šol. 9.05 Glasbena matineja. 11.35 Naše pesmi in plesi. 12.10 Danes smo izbrali. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Po domače. 13.30 Od melodije do melodije. 14.05 V korak z mladimi. 14.35 Čez tri gore, čez tri dle. 16.00 Vrtljak. 18.00 Sotočja. 19.45 Minute z ljubljanskim jazz ansambлом. 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi. 20.35 Odkoščna deska. 21.05 Radijska igra (Zarko Petan: Maturanti). 22.30 Mikrofon za slovenske pevce zabavne glasbe.

23.05 Literarni nokturmo. 23.15 Mozaik lahke glasbe. 0.05 - 4.30 Nočni program.

SREDA, 12. I.

4.30 - 8.00 Jutranji program. 8.05 Pisan svet pravljic in zgodb. 8.30 Govorimo makedonsko in srbohrvaško. 9.05 Glasbena matineja. 10.40 Lokalne radijske postaje se vključujejo. 11.35 S pesmijo po Jugoslaviji. 12.10 Veliki zabavni orkestri. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Ob izvrih ljudske glasbene kulture. 13.30 Od melodije do melodije. 14.05 Razmišljamo, ugotovljamo... 14.25 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 16.00 Vrtljak. 16.45 Naš gost. 18.00 Zborovska glasba v prostoru in času. 18.15 S knjižnega trga. 18.40 S plesnim orkestrom RTV Ljubljana. 19.45 Minute z ansambлом Borisa Franka. 20.00 Naj narodi pojo. 20.35 S. Prokofjeva sonata za violončelo in klavir. 21.05 Odlomki iz M. Glinke opere Ivan Susanin. 22.30 Zimzelene melodije. 23.05 Literarni nokturmo. 23.15 Za ljubitelje jezca. 0.05 - 4.30 Nočni program.

ČETRTEK, 13. I.

4.30 - 8.00 Jutranji program. 8.05 Radijska šola za višjo stopnjo (Razpotja sodobnega sveta). 8.35 Mladina poje. 9.05 Glasbena matineja. 11.35 Naše pesmi in plesi. 12.10 Znape melodije. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Od vasi do vasi. 13.30 Od melodije do melodije. 14.05 Mehurčki. 14.20 Koncert za mlade poslušalce. 14.40 Jezikovni pogovori. 16.00 Vrtljak. 18.00 Z ansambлом Ludvika Lesjaka in njegovimi pevci. 18.15 Lokalne radijske postaje se vključujejo. 18.35 Marij Kogoj: Sedem skladb za violino in klavir. 19.45 Minute z ansambлом Mojmirja Sepeta. 20.00 Cetrkov večer domačih pesmi in napevov. 21.05 Literarni večer (Irska poezija). 21.45 Lepe melodije. 22.30 Večerna podoknica. 23.05 Literarni nokturmo. 23.15 Paleta popevk jugoslovanskih avtorjev. 0.05 - 4.30 Nočni program.

AH, TI LJUDJE!
GIM SO IZVEDELI, DA
BO SONČNI MREK, SO SE
ŽE POKAVILI V VRSTO!

MEA CULPA?
AMPAK PRI TOLIKO
LATINSKINE RES NE
MOREM BITI DRU-
GACEN ...

janez bogataj
mlinarji in žagarji
v dolini zgornje krke

Ali želite spoznati sebe, svoje sorodnike in prijatelje?

Ali želite imeti spomin na mlin, v katerem ste delali?

Ali želite videti mlin, v katerega ste nosili mlet žito?

To in še mnogo več boste našli v knjigi Janeza Bogataja „Mlinarji in žagarji v dolini zgornje Krke“.

NAROČILNICA

Ime in priimek

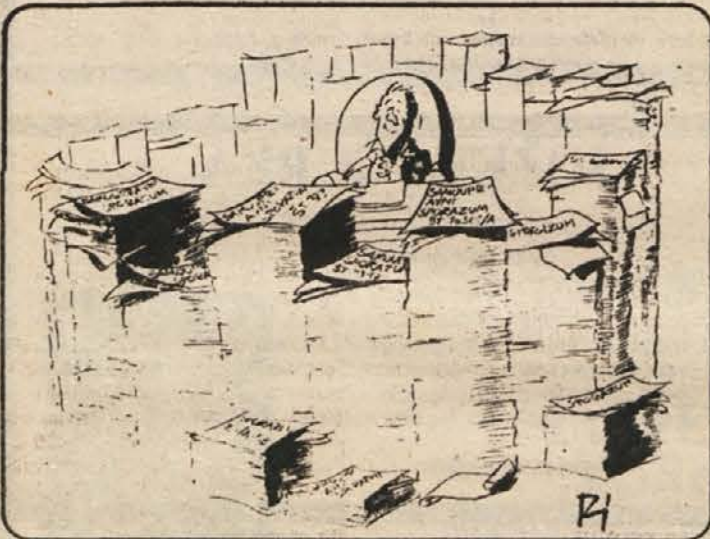
Točen naslov

Št. osebne izkaznice

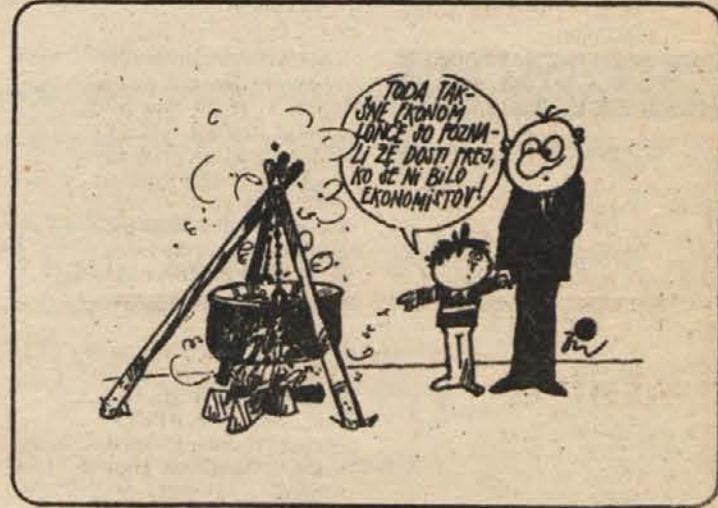
Zaposlen(a)

Neopreklicno naročam izvod(ov) knjige „Mlinarji in žagarji v dolini zgornje Krke“ po ceni 600 din za izvod. Obvezujem se, da bom knjigo plačal v 15 dneh po prejemu računa.

Kraj in datum Fodpis

B. ŠTEFANOVIČ

TODA TAK-
SNE EKONOMI-
LANCE DO POZNA-
LI ŽE DOSTI PRED,
KO SE NI BIL
EKONOMISTOV!

KONČNO „SONCE NA VRVICI“

Brez elektrike si dandanes že težko predstavljamo življenje. In vendar se še, čeprav vse težje najdejo zaselki, kjer je še vedno ne premorejo. Večeri ob petrolejki bodo slej ko prej ostali bolj spomin na preteklost v boštanjski krajevni skupnosti na Križu in Golem vrhu nad Logom ter v delu Gornjih Orl.

Kako to, da prihaja „sonce na vrvi“ v te dele sevniške občine s tolikšno zamudo? Upokojeni rudar kopač Jože Hribar ve marsikaj o težki preteklosti tega dela Križa. „Nekdaj nas je tod živelo po osem knapov, na koncu sem ostal sam.

Dokler je bil rudnik v Krmelju, smo hodili tja dol peš čez hribe. V pokoj sem šel v hrastniški jami kot prvo pisani kopač s 40 leti in 9 dnevi delovne dobe. V mlajših letih sem delal tudi po Nemčiji,“ pripoveduje. Velika ljubezen do tega sicer revnega kraja je bila vedno močnejša pred tisto slo po svetu, ki je odpeljala druge. Kot usoden dogodek za te kraje navaja divjanje italijanskih fašističnih okupatorjev med vojno. Le-ti so se znesli nad domačini, ker je bil ubit italijanski oficir. Fašisti so pobrali vse fante enega letnika, pri Trebnjem so si morali skopati jamo, nakar so jih ustrelili. Med njimi so bili tudi mladci s Križa. Več ali manj so ostale same ženske. Tod je potekal tudi okupatorski mejni pas.

Od kakih šestih hiš so danes žive štiri: Krajanji imajo za svojega tudi Janeza Mrviča, delavca v obratu lesene obutve sevniške Koptarne, ki se že tri leta skuša vsidrati na materini dediščini. Tu živijo še Pucljevi. Najstarejša Helena ima za seboj že 82 let. Kot pravi, bi rada vsaj za poslednje dni pričakala elektriko. Za napeljavo so morali postaviti sedem drogov, položiti je bilo treba 903 metre zemeljskega kabla. Mici Pucljeva se bridko spominja, kako je morala za eno jamo kopati trikrat. „Prvič je šlo še kar lepo, vendar sem bila opozorjena, da bodo traso prestavili. Pri drugem poskusu sem naletela na tako trdino, da se je bilo treba spet prestaviti. Tudi v tretje ni šlo kaj dosti bolje. Jamo za drog sem navsezadnje „izdolbla“ z železnim drogom, kamen za kamnom. Janezu Mrviču se le počasi celijo sicer utrjene dlani.

„Vrv mi jih je zažgala, ko je spodneslo drog med postavljanjem. Drugi so odskočili. Navsezadnje ni

bilo časa za pomišljanje. Vse skozi sem imel pred očmi, da bi dobili tisti drog težko nazaj iz globeli, če ga bi bil izpustil,“ pravi o tem dogodku.

Ob takih elektrifikacijah primaknejo svoje Elektro in krajevna skupnost. Na Križu so ob električnem kablu zakopali vodovodno cev tudi na drugem koncu krajevne skupnosti, na Golem vrhu in delu Orl. Tudi tod se je ohranilo življenje v prav malo domačijah. Alojz Lisec, 76-letni upokojenec z Golega vrha, ne more naštetih niti toliko imen, kot je prstov na eni roki. „Selakova je umrla, tu so še Žnidaršičevi,“ in že ni imel več koga naštetih. Vajen težkega dela pri železnici in nazadnje pri gozdarjih zna ceniti delo. Zato je drugega za drugim našteval vinogradnike z Loga in Sevnice, ki so z ramo ob rami z domačini kopal jarek za kabel in vodovono cev. Posebno hvali inž. Staneta Šeška. „Bo končno prišla ta elektrika?“ sta družno spraševala z ženo Terezijo. V hribih pač vidijo svojo akcijo. Krajanji Loga, ki imajo tod največ zidanic, so imeli spomladi na plečih še izgradnjo telefona in pred nedavnim asfaltiranje vaških ulic. Marsikdo se čudi, kako sploh zmorejo kar troje stroškov in dela naenkrat. „Prej je bila taka ihta, sedaj se je vse ustavilo,“ je kar nejevoljno dejala Milka Žnidaršič. Elektriko nameravajo napeljati na dom in v zidanico.

Prav potrpežljivo čaka na elektriko Ljudmila Jazbinšek iz Gornjih Orl. „Na našem zemljišču je vodovodno zajetje. Moji trije sinovi so kopali. Kaj pravim tako, streljati je bilo treba, saj je vse v kamenju. Tudi pri tej hiši so bili med vojno izseljeni.“ Kot pravi, bo hiša letos stara 100 let.

Težko so spravili skupaj denar, vendar se tolaži, da bosta elektrika in vodovod v teh krajih še zadržala ljudi, ki so ostali.

Pohvalno je, da so v akcijo zagrizli tudi lastniki vinogradov iz doline. Redki domačini, večinoma hudo v letih, kljub pomoči družbe akcijam ne bi bili kos. Ko bo končno zasvetila luč, bo pozabljena prunekatera skrb in tudi grenka na račun tega ali onega, zakaj je bilo treba doplačati še to zanko, ta ali oni prispevek.

A. ŽELEZNIK

EDINI JUGOSLOVANSKI
ARTIKEL, KATEREMU DNEVNO
PADA CENA!

1943 – 1982.

KOMISIJA ZA MEDSEBOJNA DELOVNA RAZMERJA VZGOJNO VARSTVENEGA ZAVODA NOVO MESTO
Ragovska 18, 68000 NOVO MESTO

RAZPISUJE
dela in naloge

1. VARUHINJE predšolskih otrok -- 13 izvajalcev

Delovno razmerje bomo sklenili za določen čas, s polnim delovnim časom (nadomeščanje delavk na poškodniškem dopustu)
POGOJ: končana osnovna šola

Svoje prijave pošljite na gornji naslov v osmih dneh po dnevu objave.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 8 dneh po dnevu sprejema sklepa.

kolo. Ogled 9. januarja 1983, popoldne. Ivan Zajci Velike Poljane 9, Škocjan.
PRODAM tovorni avto TAM 6500 in TAM 500, za rezervne dele. Franc Svetlin, Vrholo 9, Mirna peč.

R A Z N O

MOSKI, starejših let, s svojo kmetijo, išče žensko za pomoč pri delu. Plača po dogovoru. Interesentke naj se javijo na naslov: Alojz Koklič, Zalogi 29, Smarješke Toplice.
CVICEK zamenjam za semenski krompir „igor“. Mrgole, Telče 21, Tržišče.

O B V E S T I L A

VALILNICA na Senovem obvešča stranke, da bodo prvi piščanci od 14. januarja dalje vsak petek, pozneje tudi vsak torek od 15. do 17. ure. Valimo bele težke „ROSS“ in rjave srednje težke nesnice „HISEX“. Naročila sprejemamo osebno, pisмено ali po telefonu (068) 79-375. Priporočila se Mijo GUNJILAC, valilnica, 68281 Senovo!
VALILNICA v Cegelnici 20 sprejema naročila za enodnevnne piščance. Informacije na telefon (068) 23-385 ali pri Gizeli PETELINKAR, Cegelnica 20, Novo mesto.

K U P I M

STARO HIŠO z vodo, elektriko in večjim vrtom v Zužemberku, Dvoru, Straži ali Dolenjskih Toplicah kupim. Ponudbe s ceno pošljite na naslov: Anica Ferlič, Ivančna gorica.
STAREJŠO HIŠO, manjšo, potrebno obnovitve, z nekaj zemlje (vrt), v okolici Novega mesta, kupim. Telefon 23-928.
KABINO za traktor avto Radgona Zetor 4911, leto izdelave 1979, kupim. Slavko Habinc, Brezina 2, 68250 Brežice.

P R E K L I C I

DUŠAN ŽUZEK, Gorenja vas pri Mirni, začasna številka 20, prevedujem pašo kokoši na mojih parcelah, številka 1560, 1556/3. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

O G L A Š U J T E V D L !

Ob smrti našega dragega ALOJZA PIRCA iz Dolenjega Vrhpolja poklanjamo namesto venca Slovenskemu društvu za boj proti raku 2.000,00 din. Milan BOŽICNIK, Lupoglav 501, 41271 Brckovljani.

O G L A Š U J T E V D L !

KULTURNI PROGRAM DOPOLNIL DEDEK MRAZ

Zadnje nedelje v lanskem letu so mladinci iz Pečic in Križ pripravili pester kulturni program, v katerem so sodelovali tudi krajani. Hkrati je najmlajše obiskal dedek Mraz iz Artič. Otroci so se zelo razveselili dedka, njegove lutkovne igrice in skromnih daril.

MARJANA KOSTANJSEK
novin. krožek
OŠ Artiče

ZAHVALA

Kakor kaplja rose z lista se je v 52. letu utrnilo življenje v izmučenem telesu našega ljubelega moža in očca

JOŽETA MOŽETA

iz Novega mesta, V Brezov log 4

Kljub neizmerni skrbi in požrtvovalnemu trudu zdravnikov, medicinskih sester in ostalega osebja internega kardiološkega oddelka novomeške bolnišnice, ki jim je pokojni tako zaupal in jih cenil, kirurškega in nevrološkega oddelka ter zdravnikov zdravstvenega doma, ni bilo pomoči. Preveč je imen; zato vsem, ki ste mu v šestih letih bolezni lajšali njegovo trpljenje in ga bodrili, naša prisrčna zahvala. Na poslednji poti ni bil sam, saj ste ga stanovski tovariši, prijatelji, sosede, znanci in drugi pospremili v tako velikem številu. Iskrena hvala organizacijam, sosedom, prijateljem in ostalim, ki ste poskrbeli, da je bilo slovo tako lepo. Zahvaljujemo se za poklonjeno cvetje in denarne prispevke v sklad za drage medicinske instrumente pri OO RK ter za izrečeno sožalje. Naj vam njegovo plemenito srce ostane v trajnem spominu!

Žalujoči: žena Jelka z mamo, hčerka Liljana, sin Iztok, sestre, bratje, strici in tete z družinami ter drugo sorodstvo

Zapustil si nas, ljubi mož in oče,
za teboj naše srce joče,
toložba ena nas krepi,
da srečamo se v večnosti.

ZAHVALA

V 55. letu starosti smo nenadoma izgubili našega ljubelega moža, očeta, starega očeta, brata, strica in svaka

JOŽETA ČURKA

iz Črnomlja, Nova Loka 23

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v teh težkih trenutkih stali ob strani, izrekli sožalje, pokojnemu darovali vence in cvetje ter ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo kolektivom OŠ Mirana Jarca iz Črnomlja, DO Belt Črnomelj, TOZD BELT Črnomelj, GOK TOZD OBRT Črnomelj ter NK Bela Krajina iz Črnomlja za izrečeno sožalje, izkazano čast in podarjene vence. Zahvaljujemo se tudi medicinskemu osebju kirurškega oddelka Splošne bolnice Novo mesto za lajšanje bolečin, govornikom tov. Matiji Ivanič, Jožetu Zabukovšku, Slavku Grahku za ganljive poslovilne besede in župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

V 85. letu starosti nas je zapustila naša zlata mama, stara mama, baba, sestra in teta

TEREZIJA ŠIŠKO

Tolsti vrh 7 pri Šentjerneju

Iskreno zahvalo izrekamo družinam Masnikovi, Turkovi in vsem ostalim sosedom, sorodnikom, znancem in prijateljem za nesebično pomoč, podarjene vence in izrečeno sožalje, sosedu Francu Masniku za poslovilne besede pred domačo hišo, tov. Francu Zagorcu za poslovilne besede pri odprtem grobu. Posebno zahvalo smo dolžni delovnim organizacijam in sodelavcem tovarne zdravil Krka, tovarni IMV, Kliničnemu centru v Ljubljani, Kremenu in ZB Orehovica za podarjene vence in izrečeno sožalje. Posebej se zahvaljujemo godbi Hipot iz Šentjerneja ter župniku za opravljeni obred. Vsem skupaj in vsakemu posebej še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: hčerke Marija, Vida z družinama, Tončka s sinovi, sin Mirko z družino ter ostalo sorodstvo

Tiho k mojemu grobu pristopite,
večni mir mi zaelzite,
ker sem v življenju preveč trpela.

ZAHVALA

V 70. letu starosti nas je po dolgi bolezni zapustila sestra in teta

IVANKA BEVC

iz Pečic 6, Gabrovka

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sovaščanom in prijateljem, ki ste v težkih trenutkih sočustvovali z nami. Hvala tudi dr. ŠCINKOVCU, ki ji je lajšal bolečine in župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: sestra Ana, brat Jože in sestra Pavla z družinami

ZAHVALA

V 70. letu nas je zapustila naša draga žena, mama, stara mama, sestra, teta in sestrična

MARIJA VIDMAR

iz Kota pri Semiču

Zahvaljujemo se kirurškemu oddelku novomeške splošne bolnišnice za nego, Iskri iz Semiča za pomoč pri pogrebu, prav tako vsem, ki ste nas v težkih trenutkih slovesa tolažili in nam izrekli sožalja. Hvala za podarjene vence in cvetje ter sosedsko nesebično pomoč. Zahvaljujemo se tudi govornikom Jožetu Rogina in Jožici Bukovec ter g. kaplanu za opravljeni obred.

Žalujoči iz Kota, Semiča, Črnomlja, Branika, Novega mesta, Zagreba in Ivankova.

mali oglasi

PRODAM

VERIGE (kramparice) za traktor, malo rabljene, deminžije 11-28, prodam. Marjan Simc, Pristava 6, Novo mesto.

MIZARSKO STISKALNICO, ročno, po ugodni ceni prodam. Naslov v upravi lista (2/83).

POCENI PRODAM avtoradio s kasetofonom, šotor (4 x 3) in dele za Z 750, letnik 1977. Zupančič, Podgozd 18, Dvor.

RJAVE JARKICE HISEX, stare dva meseca, prodam. Stanonik, Log 9, 64220 Skofja Loka.

NEMŠKO DOGO, staro štiri leta, z rodovnikom, poceni prodam. Naslov v upravi lista (3/82).

PRODAM pralni stroj Gorenje, potreben popravila, in trifazni hidrofor. Dam po ugodni ceni. Anton Zevnik, Cadraže 6, Smarješke Toplice.

POSEST

TANOVANJSKO HIŠO z nekaj zemljo v okolici Šentjerneja, prodam. Polde Zupančič, Cerovi log n.h., Šentjernej. Informacije v popoldanskem času.

PARCELO z gradbenim dovoljenjem, komunalno urejeno, na Račeju prodam. Informacije po telefonu (068) 72-411 ali (068) 72-482.

Na lepem kraju v Kanižarici pri Črnomlju, ob glavni cesti Črnomelj - Vinica, prodam starejšo HIŠO z vrtom, primerno za obrt, najboljsemu ponudniku. Vinko Belko, Ulica 25. maja 19, Litija.
ZDOMCI, POZOR! Prodajmo novo stanovanjsko hišo v Krškem (Re-

sa), primerno za tiho obrt. Naslov v upravi lista (1/83).

PARCELO (850 m²) s hišno številko, na mirnem kraju ob Kolpi pri Brodu na Kolpi, prodam. Vse informacije lahko dobite na telefon (061) 572-089, po 19. uri.

Kmetijski stroji

TRAKTOR URSUS C-335, 850 delovnih ur, in mlatnico s popolnim čistilnim sistemom. Franc Špan, Canje 9, 68283 Blanca.

TRAKTOR IMT 558 (58 KM), letnik 1971, ugodno prodam. Brane Seruga, Črmošnjice pri Stopičah 28, Novo mesto.

Motorna vozila

PRODAM motor, menjalnik in ostale dele za TAM 5500; po delih FIAT 1300 in ZASTAVO 750; ZASTAVO, starejši letnik, v voznem stanju, registrirano do aprila 1983. Prodajmo tudi traktor FERGUSON MASEY (67 KM) s plugom ali zamenjam za ZETOR nad 30 KM. Jože Vidmar, Male Vodenice 10, Kostanjevica.

FIAT 126 P, letnik 1979 in RENAULT 4, letnik 1973, nujno prodam. Franc Zrimšek, Dolenjske Toplice 173.

ZASTAVO 101, letnik 1976, registrirano do septembra, prodam. Ogled možen vsak dan od 16. ure dalje. Martin Borštnar, Gornje Lanknice, n. h., Mokronog.

ZASTAVO 750 L, letnik 1972, registrirano do 29. junija 1983, prodam ali menjam za motorno

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: DITC, tozđ Časopis Dolenjski list, Novo mesto.
USTANOVITELJ LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Kriško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Niko Rihar.

UREDNIŠKI ODBOR: Ksenija Khalil (direktor in glavni urednik), Marjan Lagan (odgovorni urednik), Ria Bačar, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Bojan Budja, Zdenka Lindič-Dragaš, Milan Markelj, Pavel Perc, Jože Primc, Drago Rustja, Jože Simčič, Jožica Tappay, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Tehnični urednik Priloge: Jože Matkovič. Ekonomske propaganda: Janko Sajje, Iztok Gačnik in Marko Klinc.

IZHAJA vsak četrtek - Posamezna številka 12 din. Letna naročnina 480 din - Za delovne in družbene organizacije 960 din - Za inozemstvo 20 ameriških dolarjev oz. 50 DM (oz. ustreza druga valuta v tej vrednosti) - Devizni račun 52100-620-170-32000-009-8-9 (Ljubljanska banka, Temeljna dolenska banka Novo mesto).

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu za komercialne oglase 220 din, za razpise, licitacije ipd. 300 din, 1 cm na določeni, srednji ali zadnji strani 330 din, 1 cm na prvi strani 440 din. Vsak mali oglas do 10 besed 100 din, vsaka nadaljnja beseda 10 din. Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS skupščine SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu. 52100-603-30624 - Naslov uredništva: 68001 Novo mesto, Glavni trg 7, p. p. 33 (telefon (068) 23-606 - Naslov uprave (DSSS): Germova 3, p. p. 33, tel. 22-365 in 22-551 - Naslov ekonomske propagande in malih oglasov: Glavni trg 3, p. p. 33, telefon (068) 23-610 - Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo - Časopisni stavek, filmi in prelom: DITC, tozđ Grafika, Novo mesto - Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

ZAHVALA

V 46. letu nas je po dolgi in hudi bolezni mnogo prezgodaj zapustila naša draga mama, žena, hči, sestra, sestrična, teta in svakinja

JOŽEFA GOLOB

Muhaber 39

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, še posebno družini Žagarjevi, prijateljem, sodelavcem in znancem, ki ste nam nesebično pomagali v teh težkih trenutkih in sočustvovali z nami. Zahvala velja vsem za podarjene vence, cvetje in denarno pomoč. Še posebno zahvalo smo dolžni delavcem hematološkega oddelka Kliničnega centra v Ljubljani za nudeno pomoč v težki bolezni, tovarni* Novoteks in Pionir za podarjene vence, tov. Ivkoviču za poslovilni govör ob grobu. Lepa hvala tudi proštu in župniku za poslovilne besede in opravljeni obred. Vsem še enkrat hvala za vse ter za številno spremstvo pokojnice na zadnji poti.

Žalujoči: mož Alojz, sin Dominik, mama, sestre in brat z družinami ter ostalo sorodstvo.
Novo mesto, 28. decembra 1982

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, brata in starega očeta

ANTONA VIDETA

iz Dol. Stare vasi pri Sentjerneju

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, znancem in vaščanom, ki ste bili v teh težkih trenutkih z nami. Hvala vsem, ki ste nam izrekli sožalje, pokojnemu darovali cvetje in ga v tako velikem številu spremili na zadnji poti. Zahvala velja tudi Agrokombinatu Krško - Meso Kostonjeva, Iskri Sentjernej, PTT Novo mesto, DITC tozd Tiskarni Novo mesto, župniku za opravljeni obred in govorniku za poslovilne besede.

Žalujoči: žena Terezija, sinovi Jože, France in Silvo z družino ter ostalo sorodstvo.

*Ne jokajte ob mojem grobu,
le tiho k njemu pristopite,
spomnite se kako trpel sem,
in večni mir mi zaželite.*

ZAHVALA

Po mučni in dolgotrajni bolezni nas je v 62. letu za vedno zapustil naš dober mož, oče in stari oče

KAREL ROBEK

iz Kladja pri Blanci

Iskrena hvala vsem, ki ste nam stali ob strani, z nami sočustvovali, nam izrekli sožalje in pokojnemu darovali vence. Posebno zahvalo smo dolžni sosedom Abramovim in Bobničevim. Prav tako se zahvaljujemo obema govornikom za poslovilne besede, kakor tudi župniku za lepo opravljeni obred. Vsem skupaj še enkrat iskrena hvala!

Vsi njegovi

ZAHVALA

V 82. letu starosti nas je zapustil naš dragi oče in stari oče

RUDOLF ŠENICA

posestnik
iz Prapreč 6 pri Gor. Straži

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, dobrim sosedom, znancem in prijateljem za pomoč, izrečeno sožalje, darovane vence in cvetje ter spremstvo pokojnega na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala Lovski družini Dolenjske Toplice, tov. Sajevcu za poslovilne besede in župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: sin Rudi z vnuki, hčerki Kristina in Majda z družinama.

Dne 4. januarja 1983

*Kje ste ljuba mama,
kje vaš mili je obraz,
kje je vaša skrbna roka,
ki skrbela je za nas?*

*Morali ste zapustiti
svoj domači kraj.
Naj vam bo rahla tuja zemlja,
kjer počivate sedaj.*

V SPOMIN

22. januarja bo minilo že leto dni, odkar nas je za vedno zapustila naša draga mama, stara mama in babica

MARJETA TURK

Hvala vsem, ki se je še spominjate!

Žalujoči: vsi njeni

Francija, Kanada, Tanča gora, Ljubljana, Mežica

V SPOMIN

V globoki bolečini se spominjamo druge obletnice smrti ljube hčerke in sestre

MARIJE GIOVANETTI

iz Pijavč 7 pri Trzišču

Vsem, ki se pokojne spominjate, ji nosite cvetje in prižigate sveče na njenem grobu, iskrena hvala!

Žalujoči: vsi njeni.

ZAHVALA

Po težki bolezni nas je zapustila naša draga

ANA ŠNELER

iz Kota, Stari trg ob Kolpi

Zahvaljujemo se vsem, ki ste pokojno spremili na njeni zadnji poti, ji darovali vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje. Iskrena hvala GD Prelesje, delovnim kolektivom in župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: mož in otroci z družinami

ZAHVALA

Ob koncu življenjske poti naše dobre mame

JOŽEFE ŠTEKAR

Nad mlini 42, Novo mesto

se iz srca zahvaljujemo prijateljem, znancem in sostanovalcem za izraženo sožalje, podarjeno cvetje, slovo od mame in spremstvo na njeni zadnji poti ter vsem, ki ste nam v težkih dneh kakorkoli pomagali. Iskrena zahvala duhovnikom za tolažilne besede in opravljeni obred. Vsem, ki ste našo mamo imeli radi, prisrčna hvala!

Vsi njeni

ZAHVALA

Ob smrti dragega moža, očeta

VINKA KODEHA

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem ter delovnim organizacijam VG Čatež, TOZD Baby Jutranjka, Krotend Trebnje, KPD Dob, OO Hotemež, JE Krško za podarjeno cvetje. Iskreno se zahvaljujemo tudi oktetu Boštjanski fantje in župniku za opravljeni obred.

Vsi njegovi

ZAHVALA

V 65. letu starosti nas je zapustil mož, oče, brat, stari oče in stric

VILJEM PINTARIČ

iz Maverlena 2

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so pokojnega spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje. Posebej se zahvaljujemo GD Maverlen za organizacijo pogreba ter župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: žena Marija, sinova Vili in Polde, hčerka Anica z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 72. letu nas je zapustila naša mama

FRANCKA GRIŠIN

z Verduna pri Uršnih selih

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so pokojno spremili na zadnji poti, ji darovali cvetje, nam pa izrekli sožalje. Posebna zahvala velja zdravstvenemu osebju internega oddelka bolnišnice v Novem mestu, OO sindikata, sodelavcem IMV Novo mesto ter župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: sin Tone z družino in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob tragični smrti 48-letnega brata

KARLA PAPEŽA

iz Ratja

se iskreno zahvaljujemo Gasilskemu društvu Hinje za nesebično pomoč. Zahvala velja tudi sosedom in sorodnikom za izkazano pomoč, župniku iz Strug za opravljeni obred in vsem, ki ste pokojnega spremili na zadnji poti.

Žalujoči: brata in sestra

TIT DOBERŠEK

„Vino pij iz male steklenice, znanje iz velike,“ pravi kitajski pregovor, ki ga lahko uporabimo tudi za označitev življenjske poti Tita Doberška, znanega slovenskega vinarskega strokovnjaka – praktika, ki je 1. januarja napolnil 70 let.

Tit je bil najmlajši od šestih otrok v kmečki družini iz Makol pri Polččanah, občina Slovenska Bistrica. Če oče ne bi po malem tesaril, bi jim bolj trdo šlo, tako pa so lahko najmlajšega poslali v banovinsko vinarsko-sadjarstvo šolo v Maribor. Atentat na Aleksandra ga je po pravkar končani šoli poklical k vojakom, kjer je bil meteorolog, kar mu je kasneje priložilo zelo prav. Na šolo se je Doberšek vrnil kot inštruktor za sadjarstvo, začel je tudi pisati – najprej v Brazdo, kasneje v Slovenskega gospodarja, kjer je bil njegov novinarski mentor Janoš Golec, mož, ki je trdil, da se da še tako zapletena stvar povedati tudi preprosto. V Slovenskem gospodarju je Doberšek urejal in pisal rubriki „Kmečko delo“ in „Kmečka trgovina“. Na pragu vojne so ga vzeli kot sadjarja v banovinsko službo, med okupacijo je bil povezan z OF, decembra 1945 pa je dobil pisanje, da je premeščen za kmetijskega referenta na okraj Krško. Tako se je Tit Doberšek za stalno naselil na Dolenjskem, leta 1956 ga je namreč služba poklicala v Novo

mesto, kjer je bil pred dobri petimi leti upokojen kot kmetijski inšpektor. Pokoj njegovega snujočega duha ni umiril, Doberšek vneta skrbi za vinogradniško rubriko v našem časniku, poleg tega pa še predava na novomeški srednji kmetijski šoli.

Ko Tita Doberška vprašajo, kaj mu je od njegovega življenjskega dela ljubše, ali štiri njegove od bralcev nadvse ugodno sprejete knjige o vinogradništvu ali zavest, da so pod njegovim vodstvom na Bizeljskem po vojni tako rekoč znova „izumili“ trto in njen plemeniti sad, pove, da prvega brez drugega ne bi bilo. Da je človek praktičnega pristopa k zadevam. Ob tem se spomni, kako je v Vrbinu pri Krškem prvi v Jugoslaviji našel koloradskega hrošča. Ko je to sporočil v Ljubljano, so od tam javili, da pri nas te nadloge ni, saj so vendar v ZDA poslali človeka, da se bo dobro seznanil s koloradarjem. Žal je imel Tit Doberšek prav.

Kot se tolikokrat. Na primer takrat, ko je pripeljal v Pišce velikanske rigolne pluge, ki so se jim vsi smejali, takrat, ko je nejeverne kmete in zadržane učil, da mora biti trdna vrsta oddaljena od druge več kot meter, takrat, ko je s še nekaterimi predlagal, naj na Dolenjskem ustanovijo društvo vinogradnikov. Vse to je danes samo po sebi razumljivo, lovorike so razdeljene. Takrat pa je bil Tit Doberšek največkrat sam. Kot kmetijski pospeševalec in inšpektor, kot sadjar in vinogradnik, kot nosilec naprednega v njegovem ljubem kmetijstvu, ki mu je posvetil vse življenje in znanje.

Pretanjeno so v krogu njegove družine 1. januarja zavzele čaše. V krških, visokih kozarcih je bil rumeni muškati pozne trgatve, Doberškovo najljubše vino. Kapljica, ki ji dajo plemenitost žarki kasnega jesenskega sonca.

MARJAN BAUER

PRVA V NOVO MESTU – Marija Rožman iz Malenske vasi s hčerko Marinko. Doma imajo kmetijo, če pa bo mamica še lahko hodila na delo v Iskro, se ne ve. (Foto: R. BACER)

PRVI V BREŽICAH – Dragica Novosel z malim Jernejem, ki je v novem letu prvi prijokal na svet v brežiški porodnišnici. (Foto: J. Teppey)

V novo leto prijokal parček

V novomeški bolnišnici je prva rodila Marija Rožman iz Malenske vasi – hčerko, v brežiški pa Dragica Novosel iz Perišča pri Veliki Dolini – sina

Na novega leta dan ob 10.10 so v novomeški porodnišnici zabeležili prvi porod v novem letu. Mamico 31-letno Marijo Rožman iz Malenske vasi 14 pri Mirni peči je prejšnji dan popoldne ob 17.30 mož pripeljal v porodnišnico. Dva dni kasneje, ko ji je v telo po cevki še pritekala zdravilna tekočina, je rekla:

„Porod sem pričakovala okrog 23. decembra, zato nisem več pomislila, da bi se mi utegnila urediti skrita želja, da bi bila prva v novem letu. Neverjetno: prav to se mi je primerilo! Imela sem hude popadke, ker pa se mi je povišal tudi pritisk, se je dežurna ekipa pod vodstvom dr. Zeljka Šribarja odločila za carski rez. Baje sva bili v nevarnosti jaz in otroček, a se je vse srečno končalo. Deklica – Marinka je bila težka 3.650 gr. dolga 50 cm. Jaz sem še slabotna, vendar mi pravijo, da bo kmalu bolje.“

Sicer je bila Silvestrova noč v novomeški porodnišnici kar mirna. Sprejeli so sicer tri nosečnice, toda rodile so šele drugi dan. Zadnja v letu 1982 je, prav tako deklica, ki ji bo ime Barbara, rodila šele 17-letna Sonja Goltes iz Kostanjevice. Za prvo porodnico v letu 1983 pa je spet deklico rodila 23-letna Ivica Strnad iz Šentjanža 24.

Če bi sodili po začetku, potem se obeta leto deklic. Lani pa je bilo v tej porodnišnici rojenih zelo veliko

otrok. Bilo jih je 1974, od teh 1028 dečkov in 946 deklic. Med temi so bili kar devetnajstkrat dvojčki.

R. B.

Novo leto 1983 je bilo za Dragico Novosel in vso njeno družino dan nepopisnega veselja. „Zgodilo se je nemogoče,“ je vzkljnil mož Andrej, ko je zvedel, da so končno tudi pri njih dobili sina.

Dragica si ga je želela bolj kot vse na svetu in je skoraj že izgubila upanje, saj je bil to njen četrti otrok. Doma na Perišču pri Veliki Dolini komaj čakajo, da bo družina prišla skupaj. Malega Jerneja bodo razen ponosnega očeta z veseljem sprejele tudi sestrice in stara mama.

Pet čajev ali pet tablet?

Zdravilnih zelišč ne gre precenjevati niti omalovaževati – Iz Tomažinčičeve prodajalne zelišč na Catežu

V začetku avgusta letos je v motelu Petrol na Catežu odprl prodajalno zdravilnih zelišč Jože Tomažinčič, častni predsednik slovenskih zeliščarjev, sicer doma iz Izole.

„Sam je postal zeliščar, ker je bil bolan na ledvicah, a ga niso mogli pozdraviti. Bolj zdravo je popiti pet čajev, kot pa jesti pet tablet,“ pripoveduje prodajalka Nataša Jančič, ki je morala tako kot njena kolegica obiskovati še dvomesečni tečaj pri Tomažinčiču. O tem, kako prodajati razne čajne mešanice, kapljice, kreme in olja za raznovrstne težave in ob tem še kaj svetovati, se pač v trgovski šoli v Brežicah niso učili.

V ličnem lokalu, ki ga obiskujejo mnogi potniki, predvsem iz drugih republik, so v okras posebni kozarci. V teh so zelišča bazilike, melise, baldrijana, korenina kolmeža in druga zlasti cenjena, a jih kupci lahko dobijo le v obliki končnih izdelkov, torej čajnih mešanic in že omenjenega. „Najbolj gre v promet krema za revmo in razni čaji. Olje za vene zlasti veliko kupujejo ženske. Tomažinčiča poznajo po Srbiji in Hrvat-

ski, zato šoferji, ki vozijo tod mimo, prinesejo s sabo cele spiske.“

P. P.

ČE ODPOVEDO DRUGA ZDRAVILA – Zelišča so za marsikoga zadnje upanje, ko odpovedo farmacevtski izdelki; čeprav je tako prepričan med številnimi bolniki precej lahkomišelnost, tudi zdravilni ne zanikajo zdravilnega učinka zelišč. Pomembna so kot dopolnilo k rednemu, „klasičnemu“ načinu zdravljenja. (Foto: P. Perc)

Belokranjski električni avto?

Gabrijel Lumbar iz Črnomlja se je lotil izdelave avtomobila na električni pogon

Ze kakih dvajset let je tega, kar je Gabrijel Lumbar, strojni tehnik iz Črnomlja, konstruiral in izdelal malolitražni avtomobil na tri kolesa; vozilo za dve osebi je bilo dovolj hitro, porabilo pa je komaj liter in pol bencina na 100 kilometrov. Lumbar je takrat ponudil vso zadevo Tomosu, vendar se niso zmenili in tako se je Lumbar sam nekaj časa vozil s tem vozilom, potem pa je šla vsa stvar v pozabo. Zelja, da bi izdelal majhen in ekonomičen avto-

„Zamislil sem si avtomobil s štiri kolesi in za dve osebi, imel bo štiri akumulatorje za pogon motorja in enega za luči. Z enim polnjenjem bo avto lahko prevozil 300 km pri hitrosti 60 do 80 km na uro, pri vožnji navzdol se bodo akumulatorji polnili. Avto bo imel vgrajen polnilec in kabel, tako da bo lahko vsak sam polnil akumulatorje z elektriko iz domače vtičnice.“

Povsem izpraznjeni akumulatorji se napolnijo v desetih urah. Ker je motor precej slaboten, ima moč 1,4 KW, sem predvidel štiristopenjski menjalnik,“ je pripovedoval Lumbar, ki trdi, da bi ob primernih pomoči letos lahko izdelal prototip. „Vse je moč izdelati iz domačega materiala, proizvodna cena pa ne bi bila večja kot 5 starih milijonov.“

Kako se je Lumbar izognil težavam, ki pestijo načrtovalce električnega avtomobila po svetu, ni znano, vsekakor pa bo prototip pokazal prednosti in pomanjkljivosti njegove zamisli.

A. B.

V KRATKEM NOVI KRKIN LAK

Ženski svet, ki nekaj mesecev po trgovinah zaman išče lak za lase, lahko potolažimo z vestjo iz tovarne Krka – tozd Kozmetika Novo mesto, da bodo v kratkem (verjetno takoj po novem letu) dali na trg novi izdelek Set-Krka. Ta lak bo izdelan na osnovi domače tehnologije, nedvomno pa bo po njem izredno povpraševanje, saj zadnje čase nobena domača tovarna laka za lase ne daje na trg. Razveseljiva vest v zvezi s to proizvodnjo je še v tem, da so testiranja dala rezultate, ki dokazujejo, da bo Krkin lak zelo dober.

SLIVARJI V LJUBLJANI

Razstavo Posavskega muzeja o bizeljskih slivarjih si v Arkadah zdaj ogledujejo ljubljanci. Odprta bo 15. januarja. Na otvoritvi so številnim obiskovalcem prikazali tudi etnografski film, ki so ga med slivarsko akcijo posnel na Bizeljskem. Letos bodo razstavo prepeljali še v Goriška Brda, pred tem pa jo bodo verjetno odprli tudi v Novem mestu.

Gabrijel Lumbar: avto na pogon iz domače vtičnice.

mobil, pa tega črnomljskega inovatorja ni zapustila.

„Sedaj konstruiram avtomobil na električni pogon,“ je povedal Lumbar, ki ga v Črnomlju poznajo kot mojstra za popravilo televizorjev, izdeluje pa tudi antenske ojačevalnike in posebne antene za Belo krajino, kjer je TV sprejem 2. programa slabši. Lumbar je naredil tudi manjši pretvornik za Dobljče, kjer prej niso mogli gledati niti prvega ljubljanskega TV sporeda. Za uspehe na inovatorskem področju je dobil nagrado občinske raziskovalne skupnosti.

Samomor po jugoslovansko

Ni v moji navadi, da bi delal samomora, toda življenje se mi je priskutilo. Že nekaj dni me šef zafrkava zaradi najmanjših malenkosti, otroci so se zaprli v klet in poslušajo punk, žena pa hodi vse pogosteje po sindikalnih in drugih sumljivih zabavah in izletih. Dnevi se mi zdijo sivi, brezciljni, brezizhodni, še blondinka sosednjega oloka se mi več ne nasmiha, merico pa je napolnil moj lastni pes, ki je včeraj dvakrat zalajal name. Stopil sem torej v trafiko. „Brivsko britvico bi rad. Ostro.“ Že sem se videl v kadi s toplo vodo in s prezanimi žilami. Zbogom svet, prijatelji... „Mar ste

trapati? Britvic nimamo že nekaj mesecev. Lahko pa vam prodamo brivski aparat. Braun...“ Svež zrak me je spomnil na vrh. Prodajalka je bila prijazna. „Imamo domače vrvi.“ „Koliko kilogramov vzdržijo?“ „Za več kot sedemdeset ne moremo garantirati.“ Ni dolgo tega, kar sem stal na tehtnici; kazala je kilogram čez osemdeset. „Ničesar ne bom kupil. Utrgala bi se pod mano.“ Zdelo se mi je, da se je trgovka prekrizala. Uslužbenec na železniški postaji je visel več kot deset minut ob telefonu. Ko je prenehal govoriti službene stvari s svojo taščo, sem ga prosil, naj bi pove za prvi

viak, ki odpeje v katero koli smer. „Čez pet minut bo drvel Kozara ekspres proti Ljubljani.“ Dve uri, pet minut in sedem sekund sem ležal na mrzlih tračnicah, naslonjen z vratom na eno izmed njih. Kozara ekspres je imel tokrat tri ure in sedemnajst minut zamude. Že pri odhodu. Prijatelj, ki sem ga zaprosil za pištolo, je bil presunjen. „Ne gre mi zate, beda-ka, ampak za nabo. Iz uvoza so. Kje naj potem staknem drugega?“ je bil egoističen. Naj se zabrišem v reko? To bi bilo trapasto. Plavati znam dobro, lahko bi se rešil. S tem pa bi se samo

osmešil. Vrsta za plin je bila dolga, da sem ji komaj videl do konca. Nekje sem bral ali slišal, da je najenostavnejše zadušiti se s plinom. To dejstvo me je pomirjalo, jeklenko sem stiskal k sebi, že sem slišal prijetno šumenje, predstavljaj sem si, kako izgubljam zavest, slišal sem peti angelčke, ko me je predramil močan moški glas: „Plina ni več!“ „Sveda ga ni, ko pa ste ga delili mimo vrste!“ se je zadržal nekdo blizu mene. Nastala je gneča, padale so klofute, roke so se stisnile v pesti, moški so razdrili leseno ograjo in so udrihali... Stekel sem proti domu. Poznam takšne pretepe. Razjarjeni norci bi me lahko še ubili. TONI GAŠPERIČ

• Dolenjski list čestita obema družinama za veseli dogodek ter sporoča, da bosta novorojenka in novorojenec, kot je že dolga leta v navadi, prejela hranilni knjižici z začetnima vlogama po 500 dinarjev, kar je darilo lista. Želimo jima tudi vso srečo v življenju!
UREDNIŠTVO

PO STANOVANJU KRADEL ZLATNINO

1. januarja je bilo vdomljeno v stanovanju Sonje Bukovec v Semiču. Vlomilec je vdrl skozi vrata v kuhinjo in nato v spalnico, od koder je odnesel nekaj kosov zlatnine in vžgalnik, v skupni vrednosti preko 20.000 din. Dejanja so utemeljeno osumili 17-letnega S. H., pri katerem so še našli nekaj predmetov, medtem ko je ostalo že prodal.

V Šeškovem domu nastop rojakov iz Argentine

V Kočevju bodo gostovali 27. januarja – Julija bo v Dolgi vasi pri Kočevju spet izseljenski piknik

Ansambl ljudskih plesov naših rojakov iz Argentine, ki šteje 29 članov, bo 27. januarja nastopil v Kočevju na odru Šeškovega doma. To bo prva prireditev v okviru praznovanj ob letošnji 40-letnici Zbora odposlancev slovenskega naroda. Rokaji iz Argentine bodo letos, ko praznujemo 40-letnico drugega zasedanja AVNOJ, gostovali tudi v drugih republikah in pokrajinah. Sprejem in nastop rojakov organizirajo razen kočevske podružnice Slovenske izseljenske matice še občinska konferenca SZDL in Zveza kulturnih organizacij občine Kočevje.

Kočevska podružnica Slovenske izseljenske matice je na sestanku svojega vodstva, ki je bil decembra, sklenila, da bo leta 1983 ponovno organizirala izseljenski piknik. Ta piknik bo drugi po vrsti, v bodoče pa naj bi bil tradicionalen. Piknik bo 22. julija pri brunarici hotela Pugled v Dolgi vasi.

J. P.